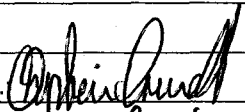
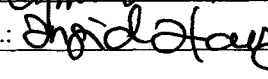

KI-notat nr.: 32/2009 - Bakgrunn for vedtak

Søker/sak:	Småkraft AS/ Berge/Bjåstad kraftverk	
Fylke/kommune:	Sogn og Fjordane/ Sogndal	
Ansvarlig:	Øystein Grundt	Sign.
Saksbehandler:	Ingrid Haug	Sign.:
Dato:	29 JUN 2009	
Vår ref.:	NVE 200702107-11 ki/inh	
Sendes til:	Søker og alle som har uttalt seg til saken	

Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO
Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no
Org. nr.:
NO 970 205 039 MVA
Bankkonto:
0827 10 14156

Søknad om tillatelse til å bygge Berge/Bjåstad kraftverk i Sogndal kommune, Sogn og Fjordane

Innhold

Sammendrag	1
Søknaden	2
Høring og distriktsbehandling	4
Søkers kommentarer til høringsuttalelsene.....	37
Tilleggutredninger og justering av søknaden.....	48
Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader	50
NVEs vurdering	60
NVEs konklusjon.....	65
Merknader til konsesjonsvilkårene.....	66

Sammendrag

Småkraft AS søker om tillatelse til å bygge Berge/Bjåstad kraftverk i Sogndal kommune som er ett av totalt 5 samtidig omsøkte småkraftverk rundt Fjærlandsfjorden. Elvene Bergselvi og Bjåstadelvi ligger på østsiden av Fjærlandsfjorden og har felles utløp i fjorden ved grenda Berge, ca. 2,5 km sør for Mundal. Kraftverket vil etter hovedalternativet utnytte et fall på 390 m og etter justerte planer gi en årlig produksjon på rundt 36,5 GWh.

Hovedargumentene imot en utbygging av Berge/Bjåstad kraftverk er i hovedsak knyttet til det totale landskapsbildet og forringelse av opplevelseskvaliteten til Fjærlandsfjorden sett i sammenheng med andre omsøkte småkraftprosjekter i området. Andre argumenter mot en utbygging av Berge/Bjåstad kraftverk er blant annet forringelse av fossen i Bjåstadelvi ved riksvei 5 som følge av redusert vannføring, inngrep i Bergsdalen med følgende negative virkninger for turgåere, samt mulige negative

konsekvenser for naturtypen fosse-eng. Supplerende undersøkelser av moser og lav i fossesprøytsone i Bjåstadelva avdekket ingen rødlistede arter.

NVE mener at eventuelle konsekvenser som er angitt ovenfor kan avbøtes med tiltak som grundig landskapsmessig planlegging og slipp av en god minstevannføring på utbyggingsstrekningene hele året. NVE mener derfor at utbygging av Berge/Bjåstad kraftverk etter søknadens hovedalternativ med tunnel fra Bjåstadelvi er akseptabel.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelser mener NVE at fordelene og nytten av tiltaket overstiger skaden for private og allmenne interesser som blir berørt slik at kravet i vannressursloven § 25 er tilfredsstillt. NVE gir derfor Småkraft AS tillatelse etter § 8 i vannressursloven til å bygge Berge/Bjåstad kraftverk på de vilkår som følger vedlagt.

Søknaden

NVE har mottatt 5 søknader om utbygging av småkraftverk rundt Fjærlandsfjorden. I tillegg til Berge/Bjåstad kraftverk gjelder dette Jordal, Hatlestad, Lidal og Romøyri kraftverk. I dette notatet behandles kun søknaden om bygging av Berge/Bjåstad kraftverk. De andre kraftverkene er behandlet i egne vedtaksnotater. I tillegg har NVE laget et eget notat som omhandler sumvirkninger av de fem kraftverkene med tilhørende kraftlinje. Selve kraftlinjen fra Lidal til Leikanger gjennom Grindsdalen er behandlet som egen sak. NVE har mottatt følgende søknad fra Småkraft AS om bygging av Berge/Bjåstad kraftverk, datert 27.07.05:

"Småkraft AS ønsker å utnytte vannfallet i Berge/Bjåstadelvi og Bergselvi i Sogndal kommune i Sogn og Fjordane fylke, og søker herved om følgende tillatelser:

- 1. Etter vannressursloven, jf. § 8, om tillatelse til å bygge Berge/Bjåstad kraftstasjon, hovedsakelig i samsvar med framlagte planer.*
- 2. Etter energiloven om tillatelse til: bygging og drift av Berge/Bjåstad kraftverk, med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden.*
- 3. Etter forurensningsloven om tillatelse til: gjennomføring av tiltaket*

Nødvendig opplysninger om tiltaket fremgår av vedlagte utredning."

Her gjengis sammendraget av søknaden:

"Bjåstadelvi og Bergselvi (Bessselvi) forutsettes utnyttet til kraftproduksjon gjennom bygging av Berge/Bjåstad kraftverk. Det er framlagt to alternative utbyggingsløsninger, hvor alternativ A prioriteres av søker.

Alternativ A:

Berge/Bjåstad Kraftverk vil utnytte avløpet fra et felt på 20 km² av vassdraget i to 390 m høye fall i Bergselvi og Bjåstadelvi mellom kote 395 og kote 5. Installasjon vil være på 9 MW med en estimert årsproduksjon på 38 GWh.

Alternativ B:

Berge/Bjåstad Kraftverk vil utnytte avløpet fra et felt på 21 km² av vassdraget i to 350 m høye fall i Bergselvi og Bjåstadelvi mellom kote 355 og kote 5. Installasjon vil være på 8,6 MW med en estimert årsproduksjon på 35 GWh.

Tiltaket medfører middels negative konsekvenser for landskap (alt. B), kulturminner og brukerinteresser (friluftsliv og turisme). For biologisk mangfold blir konsekvensene middels til små. Før øvrige tema blir konsekvensene små.

Et viktig avbøtende tiltak som forutsettes er tilpasning til landskapet ved stikking av vannveitrase, og å ivareta den vegetasjonen som finnes i området gjennom naturlig revegetering. Det er forutsatt slipping av minstevannføring, tilsvarende alminnelig lavvannføring i de to elvene.”

Hoveddata for kraftverket gjengitt fra søknadens tabell 2.1 og 2.2:

Bjåstad kraftverk,		Alt. A	Alt. B
TILSIG			
Nedbørfelt	km ²	20,1	21,1
Middelvannføring (1961)	m ³ /s	2,01	2,08
Alminnelig lavvannføring	m ³ /s	0,19	0,20
KRAFTVERK			
Inntak	moh	395	355
Avløp	moh	5	5
Fallhøyde, brutto	m	390	350
Midlere energiekvivalent	kWh / m ³	0,90	0,81
Slukeevne, maks	m ³ /s	3,02	3,13
Slukeevne, min	m ³ /s	0,15	0,16
Tilløpsrør, diameter	mm	1200 og 900	1200 og 900
Tunnel, tverrsnitt	m ²	800	-
Tilløpsrør/tunnel, lengde	m	360 og 1800/600	360 og 2460
Installert effekt, maks	MW	9,25	8,59
Brukstid	timer	3900	3900
PRODUKSJON			
Produksjon, vinter (1/10)	GWh	13,4	12,5
Produksjon, sommer (1/5)	GWh	24,8	23,0
Produksjon, året	GWh	38,2	35,5
ØKONOMI			
Utbyggingskostnad	mill.NOK	60,7	55,4
Utbyggingspris	NOK /kWh	1,61	1,59
Berge/Bjåstad kraftverk, Elektriske anlegg		Alt. A	Alt. B
GENERATOR			
Ytelse	MVA	10,8	10,1
Spenning	kV	6,0	6,0
TRANSFORMATOR			
Ytelse	MVA	10,8	10,1
Omsetning	kV/kV	6/22	6/22
KRAFTLINJER			
Lengde	km	5,5	5,5
Nominell spenning	kV	22	22

Høring og distriktsbehandling

I dette notatet behandles kun søknad om bygging av Berge/Bjåstad kraftverk. De uttalelser som gjelder de andre småkraftverkene i Fjærland, samt fremføring av ny kraftledning, blir behandlet i egne vedtaksnotater og blir ikke gjengitt eller kommentert her. Mange av høringspartene har sendt inn samlet uttalelse for de fem kraftverkene og kraftledningen. Merknader som er direkte knyttet til et av de andre kraftverkene er da ikke referert her, men i vedtaksnotatet til det aktuelle kraftverk.

NVE har mottatt følgende høringsuttalelser til søknaden om å bygge Berge/Bjåstad kraftverk:

Sogndal kommune fattet følgende foreløpige vedtak i møte i formannskapet 15.12.2005:

"Fjærlandsområdet har eit stort kraftpotensiale. Utfordringar knytt til innmating av straumen til det regionale straumnettet og store interesser knyttet til landskap, natur og turisme gjer at kommunen ser det som ønskjeleg at konsesjonssøknadene frå Småkraft AS ikkje vert handsama før ein samla plan for vassdrag som er aktuelle å byggje ut i Fjærlandsområdet ligg føre.

Denne planen bør innehalde følgjande:

- Ei vurdering av kva vassdrag som ut frå kraftpotensialet og økonomi kan vere aktuelle for utbygging i Fjærland*
- Kartlegging og vurdering av dei enkelte vassdraga i høve naturfaglege og landskapsmessige verdiar*
- Vurderer kva linjenett som bør byggjast ut for på ein effektiv og miljømessig god måte sikre tilstrekkeleg linjekapasitet for dei vassdraga i Fjærland som etter ei samla vurdering kan byggjast ut.*

Planen bør liggja føre seinast innan utgangen av 2006."

Vi referer videre fra forvaltningsutvalgets tilråding i møte av 8.12.2005:

[...]

"Vurdering

Landskap, turisme og friluftsliv

Inngrepa det her er snakk om har potensiale i seg til å skape store negative verknader for landskapet og med det for turisme langs fjorden og opplevingsverdi for friluftsliv.

Fjærlandsfjorden er lang, men dersom ein ikkje legg vekt på å gjennomføre inngrep på ein mest skånsam måte vil ein likevel kunne redusere landskapet langs fjorden på ein uboteleg måte.

For Berge/Bjåstad og Jordal vil konsekvensane for landskap, turisme og friluftsliv vere relativt avgrensa. For Berge/Bjåstad bør det ikkje leggjast opp til permanent veg lenger enn til Heimastølen, og ein bør ved legging av vannveg ta omsyn til stien her. For Jordal vil vannvegen i hovudsak gå i eksisterande veg og i høve turisme og friluftsliv er det redusert vassføring som gjev redusert opplevingsverdi.

[...]

Samla sett representerer dei aktuelle tiltaka store inngrep. Dei ligg truleg fremst framme i ei "bølge" av planar om små-, mini-, og mikrokraftverk i Sogn og Fjordane og i Sogndal kommune og ein bør vere forsiktig med å bygge ut dei områda som i størst grad representerer den villaste og mest urøyvde naturen i fjorden her. Dersom ein gjev løyve til tiltak som viser seg å ha store verknader for natur og landskap i Fjærlandsfjorden vil det kunne setje bom for andre

utbyggingar. NVE skal i sine vurderingar av ein søknad om konsesjon sjå mellom anna på verknader for landskap og natur. Dersom ein no gjennom desse utbyggingane set hardt press på desse verdiane i Fjærlandsområdet vil dette kunne vere med å vanskeleggjere andre utbyggingar.

Biologisk mangfald (BM)

Som bakgrunn for miljørapporten har Sweco Grøner nytta skriftleg materiale, samtalar med ressurspersonar og eigne observasjonar. Temaet biologiske mangfaldet er etter vår vurdering ikkje godt nok handsama i rapporten. Vi stiller dei undersøkingane og vurderingane som er gjort på ein god nok måte avklarar om det finst verdfulle artar og vegetasjonstypar i området. Det er og døme på at det vert vist til at ein naturtype berre har lokal verdi eller at ein fugleart er vanleg, og nyttar det som argumentasjon for at konsekvensen av ei utbygging er lita.

Her er det snakk om 5 kraftverk innanfor ein og same fjord. Samtidig veit vi at potensialet for kraftutbygging i Fjærlandsområdet er stort, og at det då ikkje lenger vil vere snakk om berre lokale påverknader. Summen av negative påverknader vil kunne verte stor, også for artar eller naturtypar som ikkje er rekna for å vere truga eller sjeldne i dag. Dette viser at det er behov for å sjå vassdraga i samanheng gjennom ein plan og der ein kan sjå på verknadene på biologisk mangfald for heile Fjærlandsområdet.

Busetnad og ringverknader av ei utbygging

Grunneigar og kommunen vil få betydelege inntekter av desse utbyggingane, og Småkraft AS har sett opp ei oversikt (sjå vedlegg) over kva inntekter kommunen kan vente seg. I tillegg til dei direkte økonomiske ringverknadene vil ei utbygging og representere moglegheiter for t.d. å leggje til rette for lettare tilkomst til andre naturressursar, og enklare tilkomst til veglause grender. I dei fleste tilfelle vil slike bieffektar gjelde moglegheit for å nytte førebels eller permanente anleggsvegar til utnytting av skog- og utmarksressursar og utnytting av overskotsmasse til moloar for lettare tilkomst.

Oppsummering

Rådmannen meiner at den planlagde utbygginga vil ha mange positive verknader. Utbygginga vil i anleggsperioden føre til aktivitet som vil vere positiv for lokalt næringsliv og underleverandørar. Etter oppstart vil den gje gode og jamne inntekter til grunneigarane og kommunen gjennom skattar og avgifter. Desse inntektene vil igjen kunne vere viktig for å halde oppe busetnad og sysselsetning i Fjærland.

Samtidig gjer andre interesser seg gjeldande. Reiselivsinteresser kan kome i konflikt med tiltak som i vesentleg grad endrar landskapet sin karakter og øydelegg det villmarkspreget som delar av fjorden har. Kommunen har og eit ansvar i høve biologisk mangfald, friluftsiinteresser og kulturlandskap

Fallrettshavarar i Mundal og indre Fjærland har gjeve uttale til konsesjonssøknaden i brev av 23.11.05 til NVE. Dei peiker på at den kraftlina som no blir bygt ut Fjærlandsfjorden blir planlagt og dimensjonert slik at ho og kan ta imot framtidige kraftutbyggingar i Fjærland. Desse fallrettshavarane planlegg å utarbeide ein samla plan for vassdrag som er aktuelle å byggje ut i Fjærland.

Fjærlandsområdet har eit stort kraftpotensiale, og det er knytt utfordringar til innmating av straumen til det regionale straumnett. Ved ei vidare utbygging av andre potensielle kraftverk vil det bli behov for tilknytning av også desse til nettet, og vi vil tru at det og vil vere moglegheiter for effektivisering og optimalisering av det "indre" nettet.

Desse momenta, saman med utfordringar knytt til landskap, natur og turisme gjer at vi ser det som hensiktsmessig å få utarbeidd ein samla plan for kraftutbygging i Fjærland.

Denne planen bør innehalde følgjande:

- *Ei vurdering av kva vassdrag som ut frå kraftpotensialet og økonomi kan vere aktuelle for utbygging i Fjærland*
- *Kartlegging og vurdering av dei enkelte vassdraga i høve naturfaglege og landskapsmessige verdiar*
- *Vurderer kva linjenett som bør byggjast ut for på ein effektiv og miljømessig god måte sikre tilstrekkeleg linjekapasitet for dei vassdraga i Fjærland som etter ei samla vurdering kan byggjast ut.*

Planen bør liggja føre seinast innan utgangen av 2006. Planen kan lagast i eit samarbeid mellom grunneigarar/heimelshavarar, reiselivsinteresser, Bygdeutvalet, samarbeidande kraftselskap og kommunen”.

Kommunestyret fattet vidare følgjande vedtak i møte 14.12.2006 sak 67/06 vedrørende samlet vurdering av småkraftverk i Fjærland:

”Kommunestyret tilrår at det kan gjevast konsesjon for vasskraftutbygging for dei 5 konsesjonssøkte vassdraga.

Samrøystes:

Det bør setjast følgjande generelle vilkår for dei konsesjonssøkte vassdraga:

- *det må vere minstevassføring minimum tilsvarande alminneleg lågvassføring om sommaren (1.5 - 3 0.9)*
- *veg og røygater må ikkje kome i konflikt med stiar, evt. må stiane ordnast til igjen etter utbygginga*
- *permanente veger må tilpassast terrenget på ein god måte og avsluttast på ein slik måte at synlege terreng-inngrep vert minst mogleg*
- *inntaka vert gjort minst mogleg synlege ved terrengtilpassing, revegetering rundt inntaket, forblending med naturstein eller liknande*
- *støynivået frå kraftstasjonen skal halde seg innanfor rettleiande grenser gitt av Statens forureiningstilsyn*
- *kantvegetasjon langs vassdraga vert teke vare på*
- *tiltaka vert gjennomført så skånsamt som mogleg med god terrengtilpassing og istandsetjing så fort som råd*
- *det skal utarbeidast rapport som gjer greie for kva negative konsekvensar utbyggingane vil ha for fossefall (eventuelt også vintererle). Rapporten skal og kome med framlegg til avbøtande tiltak.*
- *Det vert sett krav til tilpassing av vegar til annan næringsverksemd etter drøfting/godkjenning av kommunen.*
- *Kraftstasjonane skal trekkjast opp frå fjorden eller på andre måtar gjerast minst mogleg synlege frå fjorden. Turbinvatnet skal fortrinnsvis leiast ut i elveløpet. Endeleg plassering vil verte handsama som byggesak.*

Det bør setjast følgjande vilkår for dei enkelte prosjekta:

Berge/Bjåstad:

Anleggsaktivitet og liknande skal ikkje skje i februar til juni i nærleiken av hekkelokalitetar for kongeørn og hønsehauk

For Bjåstadelva kan alternativ A utbyggast under føresetnad av at vassvegen vert lagt i tunnel

[...]

Samrøystes:

Kommuneplan

Vurderingane som er gjort i saksframstillinga knytt til kommunedelplan for kraftutbygging i Fjærland, vert lagt til grunn for arbeidet med revisjon av arealdelen i kommuneplanen."

Sogndal kommune har senere utarbeidet en strandsoneanalyse for Fjærlandsfjorden som ble oversendt NVE 31.01.07. Det foreslås at dersom det blir gitt konsesjon til å bygge Berge/Bjåstad kraftverk bør kraftstasjonen flyttes ovenfor strandsonen slik at avløpsvannet slippes ut i elva før utløp i fjorden.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane har i brev av 20.12.2005 uttalt følgende til søknad om bygging av Berge/Bjåstad kraftverk:

[...]

"Behov for supplerande opplysningar

Vi har vurdert utførte undersøkingar, opplysningar og konsekvensvurderingar i søknaden. Før det vert teke endeleg avgjerd i denne saka bør vurderingsgrunnlaget supplerast noko.

Inngrepsfrie naturområde (INON)

I søknaden er det opplyst at utbygging vil føre til INON-reduksjon på 3 km² i sone 1, og 2 km² i sone 2. Våre utrekningar viser ein reduksjon på vel 3,7 km² i sone 1, og vel 2,8 km² i sone 2. Dette er ut i frå plassering av inntak (Alt. A) på kart i søknaden, (jf. merknader under plassering av inntak nedanfor). Reduksjon av INON-område er vist på kart i vedlegg.

Biologisk mangfald/raudlisteartar/naturtypar

For Berge/Bjåstad trengs det meir undersøkingar om ferskvassbiologien, jf. felles notat.

Når det gjeld kraftlinjetraséar er det vist til at området mellom Bjåstad og Lidal er karakterisert som svært viktig. Dersom det vert aktuelt med oppgradering av linjene i dette området, bør det undersøkast nærare, jf. felles notat.

Det er i miljørapporten vist til at det fins ein del lokalitetar med fossesprøytsamfunn, og det er verdifulle slåtteenger i vassdraget. Desse bør også undersøkast og konsekvensvurderast nærare.

I Samla plan-rapporten for vassdraget er det opplyst at det er registrert m.a. kongeørn, hønsehauk og spurvehauk. Kongeørn og hønsehauk er raudlisteartar. Dette er ikkje nemnt i miljørapporten for området. Ein bør unngå anleggsaktivitet i nærleiken av reir i hekketida og tida før, dvs. i tidsrommet februar-juni. Av andre artar er m.a. fossefall registrert.

Vassføring

Vi viser til felles notat om behov for vurdering av vassføring.

Plassering av inntak

Vi var på synfaring på dette prosjektet 25.10.05, med grunneigarane Arnold Berge og Johannes Aarskog, og Bård Moberg frå Småkraft AS. Vêrforholda var noko ugunstige. Det hadde kome snø på bakken og det var snø og skodde i lufta. Sikta var dårleg og landskapsvurderingar vart difor noko vanskeleg. Vi gjekk stiane opp langs elva til inntaka. I Bergselvi vart det vist til at det øvre inntaket ligg rett nedstraums ei sideelv, Endreelvi, som kjem inn frå nord. Dette stemmer ikkje med avmerking på kart i søknaden. Det stemmer heller ikkje med høgde (dette er på ca. kote 450), og at avstanden frå riksvegen skal vere ca. 1 km. Vår vurdering er at det som på synfaringa vart vist som inntak Alt. B i planen, er inntak Alt. A., og at inntaket for Alt. B ligg noko lengre ned enn det vi vart vist. Dette må avklarast slik at ikkje inntaket vert bygd lengre opp enn det som ein ev. konsesjon føreset. For Bjåstadelvi verkar det som om inntaksstad vist på synfaring stemmer overeins med søknaden.

Vurdering

Fylkesmannen vil vurdere saka ut i frå ureiningslova, lov om laksefisk og innlandsfisk og om tiltaket kan føre til skade eller ulempe for allmenne interesser i høve til § 8 i vassressurslova. Vi vil også vurdere konsekvensar for landbruk.

MILJØVERNFAGLEGE VURDERINGAR

Vi vurderer at ei kraftutbygging i Bergselvi og Bjåstadelvi vil ha negative konsekvensar for friluftsliv. Det vil også slå negativt ut i høve til landskap, og dette må vurderast i samband med dei andre utbyggingsprosjekta. Vurderingane for biologisk mangfald er usikre pga. sviktande vurderingsgrunnlag, jf. ovanfor.

Biologisk mangfald

Vi ventar at det vert utført supplerande undersøkingar i influensområdet, jf. ovanfor og felles notat. Det er planlagt bygd ca 5,5 km ny 22 kV luftlinje frå Bjåstad til Lidal. På synfaring vart det vurdert som svært sannsynleg at ein sjøkabel frå Bjåstad over til Hatlestad kunne vere eit godt alternativ til luftspenn til Lidal. Dette vert stadfesta i Småkraft AS sin uttale om samla plan, datert 14.12.05. Vi viser også til uttale frå Sognekraft AS om dette. Linja er vanskeleg å drifte, og frå vår ståstad ville ein sjøkabel vere ein fordel i høve viktige naturtyper mellom Bjåstad og Lidal. Dersom supplerande undersøkingar viser at tiltaket ikkje kjem i konflikt med viktige naturtyper/raulisteartar elles, og det vert teke omsyn til kongeørn og hønhauk med anleggdrift, jf. lengre opp i brevet, vil ikkje denne utbygginga ha stor påverknad av biologisk mangfald. Ev. kan ein vurdere å legge om veg-/røyrгатетraséar der dette er eit alternativ.

INON

Inngrepet vil etter våre vurderingar (jf. lengre oppe) redusere INON-område litt meir enn det som er opplyst i søknaden. Vi vurderar likevel at dette ikkje gjev grunnlag for å fråråde dette prosjektet.

Landskap

Dersom vi tek utgangspunkt i kurver for flerårsdøgnmiddel vil det etter utbygging vere noko overløp hovudsakleg i perioda ca 10. mai til 15. juli. Mengde vatn når i flomtoppen opp i ca 2,5 m³, mot naturleg opp i over 5,5 m³. Vassføringa i juni vil etter utbygging bli som om lag rundt 1. november no, jf. figur 2.1 s. 9 i søknaden. Vår vurdering er at vassføringa vert sterkt påverka av utbygginga, sjølv med minstevassføring om sommaren. Dette vil truleg virke mest negativt for dei som nyttar stoppeplassen på Berge, og køyrer riksvegen til Sogndal. I tillegg vil det redusere oppleving av elva for dei som går turstiane langs vassdraga.

Frontane på dammane vil bli synlege frå stiane. Dette gjeld særleg inntaket i Bjåstadelvi, som i følgje søknaden også vert synleg frå Berge. Denne bør blendast av med naturstein eller få ein mørk (grå?-)farge som gjer den mindre synleg.

Vi vurderer at redusert vassføring ved denne utbygginga isolert sett ikkje vil ha så stor konsekvens for fjordlandskapet, fordi elva og inngrepa ikkje er godt synlege frå fjorden. Vi tek eit lite atterhald om at ein foss i Bjåstadelva litt ovanfor samløpet er noko synleg på sommaren. Dette bør avklarast og vurderast av NVE etter bilete og vassføringsmålingar frå utbyggjar, jf. bilete som vart vist på møtet i Fjærland 26.10.05.

Friluftsliv

Det er turrute frå Berge/Bjåstad og over til Horpedal lengre inne i Fjærland og til Anestølen og Frudalen på Sogndalssida. Stien via Bergsdalen til Anestølen er merka. Dette er den gamle ferdselsvegen mellom bygdene, og den er enno ein god del i bruk til turar. Det kom tidlegare i år ut ei svært populær turbok, "Opptur", med utvalde fotturar i Sogn og Fjordane. Der er turen mellom Berge/Bjåstad og Anestølen valt ut og presentert. I Samla plan-rapporten er det elles vist til at Endrestølen og Middagshaugen er gode utkikkspunkt som passar for dagsturar. Endrestølen ligg langs stien til Horpedal. Det er ikkje merka av rute til Middagshaugen på turkart frå Fjærland. Det er i søknaden opplyst at det blir permanent veg frå riksvegen fram til inntaket i Bergselvi (ca. 1 km). Røyrgate-/vegtrasé er lagt til turstien som går innover dalen og over til Anestølen og Horpedal.

Røyrgatene vil bli godt synlege ein viss periode frå turstiar, riksvegen og fjorden. Det siste gjeld særleg Bjåstadelvi. Tunnel vil vere ei stor føremon for dette prosjektet. På synfaring 26.10.05. opplyste utbyggjar at det også kan vere aktuelt med tunnel for Alt. B for Bjåstadelvi.

Stien langs Bjåstadelvi til Frudalen er forholdsvis lite brukt no. Stien til Horpedalen/Anestølen går på mesteparten av den aktuelle strekninga eit lite stykke frå elva. Inntaka for Alt. B ligg lengre ned i vassdraget enn inntaka for Alt. A. Alt. B er difor å føretrekkja ut i frå friluftssinteresser. Denne skilnaden er etter vår vurdering likevel ikkje så stor at vi vil krevja utbygging etter Alt. B.

Dersom stien vert bevart, røyrgata vert nedgraven og vegen innover Bergsdalen ikkje vert permanent, og det vert minstevassføring i sommarhalvåret, vurderer vi at utbygging av Berge/Bjåstad som omsøkt er akseptabelt for friluftssinteressene. Dette med føresetnad i at inntaka ikkje vert trekt lengre opp i vassdraga enn det som er kartfesta i søknadane. Fisk og fiske

Det er lite fisk (og fiske) i elvane og den nedre delen er ikkje egna for anadrom fisk. Ut i frå fisk og fiskeinteresser er tiltaket akseptabelt.

Ureining og støy

Det er berre nedre delar av vassdraget som renn gjennom område med menneskeleg aktivitet. Riksvegen kryssar elvane, og det er noko gardsdrift med sauehald. Det er likevel eit stykke frå driftsbygningar og dyrka mark til elva, og ein god del kantvegetasjon også i dette nedre området. Vi ventar ikkje at utbygginga vil gje dårlegare vasskvalitet.

Kraftstasjonen er planlagt i dagen ved sjøen ca. 5 moh. Det er fast busetnad i området, og vassflater kan bære støyen langt utover fjorden. Det bør difor leggjast stor vekt på støydempende tiltak knytt til ein kraftstasjon. Støynivået bør halde seg innanfor rettleiande grenser gitt av Statens forurensningstilsyn (SFT). I rettleiaren "Retningslinjer for begrensning av støy fra industri m.v." TA-506 frå SFT, er grenseverdiane for bustadområde og hyttebusetnad sett til høvesvis 40 db(A) for bustadar og 35 db(A) for hytter. Dersom støyen omfattar tydelege enkelttonar og/eller impulslyd skal grenseverdien for ekvivalentnivået reduserast med 5 db.

Ut i frå føreliggande opplysningar, og med føresetnad om at støykrava vert oppfylt, vurderar vi tiltaket som lovleg etter ureiningslova.

LANDBRUKSFAGLEGE KONSEKVEN SAR

Utbygging i dei to elvane vil i liten grad føre til ulemper for jord- eller skogbruket i området.

Dersom det vert vegbygging i Bergsdalen fram til planlagt røyrintak, kan dette ha positive verknader for skogbruket, tilkomst til beiteareal og vedlikehald av støylsbygningar m.m. Dersom det skjer ubyggning etter alt. B i Bjåstadelva, med veg fram til inntaket, kan denne vegen også ha nytteverdi for tilkomst til ein del skogareal. Utbygging vil gje grunneigarane inntekter frå kraftproduksjonen, noko som kan medvirke til at busetjing og vidare drift på gardane kan halde fram.

Konklusjon

Fylkesmannen vurderar at kraftutbygging i Bergselvi og Bjåstadelvi med visse føresetnader kan aksepteras i forhold til allmenne interesser, jf, vassressurslova § 8, og at den er lovleg i høve til lakse- og innlandsfiske-lova.

Føresetnader for tilrådinga er at:

- *supplerande undersøkingar (av ferskvassbiologi, fossesprøytsamfunn, slåtteeng, ev. kraftlinjetrasé) viser at tiltaket ikkje kjem i konflikt med viktige miljøverninteresser, ev. at traséar vert tilpassa*
- *anleggsaktivitet og liknande ikkje skjer i februar til juni i nærleiken av hekkelokalitetar for kongeørn og hønselhauk*
- *det må vera minstevassføring minimum tilsvarande alminneleg lågvassføring om sommaren (1.5. – 30.9.)*
- *veg og røyrgater må ikkje kome i konflikt med stiar, ev. må stiane ordnast til igjen etterpå*
- *vegen til inntaket i Bergselvi vert ein mellombels anleggsveg*
- *røyrgater må gravast ned der dei ikkje er bora i fjell.*
- *røyrgate til inntak i Bjåstadelvi vert bora i fjell slik som vist i søknaden.*
- *inntaka vert gjort minst mogleg synlege med for eksempel forblending eller fargeinnblanding (gjeld truleg mest i Bjåstadelvi)*
- *det ikkje vert generande støy for busetnad eller for dei som ferdast på fjorden.*
- *kantvegetasjon langs vassdraga vert teke vare på.*
- *tiltaka vert gjennomført så skånleg som mogleg med god terrengtilpassing og -istandsetting så fort som råd.*

Det er Miljøverndepartementet som har avgjerdsrett etter ureiningslova når det gjeld konsekvensar av redusert vassføring.

Denne søknaden må likevel vurderast i samanheng med dei andre søknadane for området. Dette gjeld det samla omsynet til fjordlandskapet. For dette prosjektet vil det særleg være på grunn av transport av produsert energi til forsyningsnettet. Fylkesmannen vil oppmode om at det vert utarbeidd ein samla plan for området før det vert teke endeleg stilling til utbyggingplanane, jf. felles notat for søknadane. ”

Fylkesmannen har også sendt et felles notat for de fem kraftverksprosjektene og linjeutbyggingen datert 20.12.2005:

"I dette vedlegget har vi samla vurderingar og opplysningar som er felles for søknadane.

Viktige verdiar i og ved Fjærlandsfjorden

Fjordlandskap

Fjærlandsfjorden er ein av svært få fjordar i fylket, og på Vestlandet, som framleis er lite påverka av større tekniske inngrep. Vestnorsk fjordlandskap er eineståande i verdsmålestokk, og vestlandsfjordane har hatt ei magisk tiltrekningskraft på turistar i over 100 år. Verdsarvområdet Vestnorsk fjordlandskap med delområda Geirangerfjorden og Nærøysfjorden vart innskrive på UNESCO si Verdsarvliste 14. juli 2005. Dette er Noreg sitt første bidrag som naturarv til Verdsarvlista. UNESCO si Verdsarvliste representerer det høgaste kvalitetstempelet som det er mogleg å få for natur og kulturminne. Nærøysfjorden og Geirangerfjorden reknast blant dei vakraste fjordlandskap i verda, og byr på fjord, fossar, stupbratte fjell, brear og innslag av nedlagte gardsbruk og stølar. Fjærlandsfjorden har mange av dei same kvalitetane som Nærøysfjorden, og er ein del av det same Sognefjordsystemet. Noreg har eit internasjonalt ansvar for å ta vare på typiske fjordlandskap som Nærøysfjorden, Fjærlandsfjorden og Sognefjorden.

Norske fjordar vart i 2004 kåra til verdas best bevarte reisemål av det anerkjende tidsskriftet National Geographic Traveller (mars 2004). Saman med 200 ekspertar på berekraftig turisme har National Geographic Traveller vurdert 115 av dei mest kjende turistmåla i verda, ut i frå seks kriterium, som gjeld kor godt bevart, kor lite forureina og kor vakker staden er, samt kor politisk klokt turistattraksjonen vert administrert, forvalta og halde vedlike. På ein skala frå ein til hundre kjem norske fjordar på ein klar fyrsteplass med 82 poeng, og det i konkurranse med det ypparste av "draumeferiemål".

Magasinet "Reiser og Ferie" kåra i 2004 Fjærland til det beste reisemålet i Noreg. I sumarhalvåret vert Fjærlandsfjorden trafikkert av cruiseskip, ferje og privatbåtar. Turisttrafikken på fjorden er aukande og berre ferja hadde i 2004 og 2005 om lag 25 000 reisande. Urørte fjordområde slik som Fjærlandsfjorden vil truleg i framtida bli enno meir attraktive som reisemål.

Sogndal kommune satsar på å auke cruisebåttrafikken på fjorden og investerar i flytebrygger i Fjærland neste sommar, og på sikt er det ønskeleg med kai som kan ta imot større skip.

Godt synlege fossar og stryk er ein sentral del av dei geologiske prosessane som har forma landskapet, og utgjer eit særtrekk i fjordlandskapet. Dei utgjer såleis ein heilt vesentleg del av opplevinga av fjordane, og må takast vare på for å oppretthalde denne opplevingsverdien. Saman med dei snøkleddede toppane og grønne liene utgjer dette naturopplevingar som for mange er veldig imponerende, og som gjev sterke inntrykk og lærdom om naturen.

Inngrepsfrie naturområde (INON)

Det har i lang tid vore eit mål å bevare attverande inngrepsfrie naturområde i Noreg, noko som m.a. er uttrykt i fleire stortingsmeldingar dei siste åra. Mellom anna heiter det i St.meld. nr. 39 (2000-2001) "Friluftsliv. Ein veg til høgare livskvalitet" at "Område utan tekniske inngrep er blitt ein knapp ressurs både i nasjonal og internasjonal samanheng. Desse områda er ein viktig nasjonal naturarv og er sjølvge grunnpilaren i arbeidet med å ta vare på "naturleg natur". Stortinget og regjering har fleire gonger understreka verdien av å ta vare på gjenverande

inngrepsfrie område". I St. meld. nr 25 (2002-2003) "Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand" vert det sagt at inngrepsfrie naturområde har stor verdi for friluftsliv og naturoppleving, og kan også vere svært viktig for det biologiske mangfaldet. Det er særleg dei ytre delane av Fjærlandsfjorden som er utan vegframføring og andre tyngre tekniske inngrep, som har større inngrepsfrie områder. Desse områda går frå fjord til fjell, og like sør for Romøyri går villmarksprega naturområder (> 5 km frå tyngre tekniske inngrep) heilt i fjorden, sjå vedlagt kart nr 1. I Sogn og Fjordane er det, i tillegg til Fjærlandsfjorden, berre to andre stadar at villmarksprega område går heilt frå fjord til fjell, det er i ytre del av Nærøyfjorden og ytre del av Lustrafjorden. Dei to områda med "villmark" i Nærøyfjorden og Lustrafjorden er begge mindre enn det villmarksprega området i Fjærlandsfjorden.

I utbyggingsplanane er det særleg bygging av Romøyri kraftverk og Lidal kraftverk som får størst konsekvensar for inngrepsfrie naturområder. Til saman vil ei utbygging av dei to kraftverka føre til at omlag 50 km² med inngrepsfrie områder vert påverka, og 15,5 km² villmarksprega områder fell bort, sjå kartvedlegg nr. 2. Ny kraftlinje på 132 kV eller 66 kV vil på same måte føre til at dei inngrepsfrie områda blir reduserte, også på austsida av fjorden.

Kunnskapsgrunnlaget

Sogndal kommune var tidleg ute her i fylket med "kartlegging" av naturtypar. Dette arbeidet vart utført med svært avgrensa midlar, og det har i stor grad vore konsentrert om å samle eksisterande kunnskap i rapportform. Det har vore lite høve til å undersøke nye område. Fjærland låg tidlegare i Balestrand kommune, men vart ved grenseendringar (i 2001) liggande i Sogndal kommune. Dette skjedde når rapporteringa i Sogndal var inne i slutføringa. Fjærland og Fjærlandsfjorden vart difor i enda mindre grad "undersøkt" enn resten av kommunen. Eksisterande kunnskap om området er svært mangelfull. På generell basis vurderar vi fjellsidene i Fjærlandsfjorden til å ha eit stort potensiale både for sjeldne og verdifulle naturtypar og artar. Dette gjeld særleg vestsida som har mest sol. Lite/ingen inngrep er også ein del av det som gjer området spennande i artssamanheng. Ein annan grunn til at området er lite undersøkt, er at det til no har vore vurdert til i stor grad "å verne seg sjølv".

Behov for supplerande opplysningar

Miljørapportane er utført av Sweco Grøner. Dei har synfare eit stort område i løpet av kort tid, og vi er usikre på i kva grad raudlisteartar er undersøkt. Ein del observasjonar vil også vere avhengig av synfaringstidspunktet. Eitt eksempel er fuglelivet. Registreringar av fuglefaunaen bør foregå om våren, spesielt om ein vil påvise raudlisteartar av rovfugl og spetter. Vi oppfattar miljørapporten frå Sweco Grøner meir som ein "scanning" av området, og det blir noko mangelfullt i høve til å få fram godt nok grunnlag for konsekvensane av utbyggingane. Dei har likevel peikt på ein del aktuelle verdifulle område/naturtypar. Også botanisk finst det truleg område med raudlisteartar som ikkje er registrert i rapporten. Vi ber om at område som er dårleg undersøkt eller som har vorte peika på som særskilt verdifulle vert undersøkt nærare, før det vert teke endeleg avgjerd om utbygging.

Berge/Bjåstad åleine er på grensa til å utløyse konsekvensvurdering etter plan og bygningslova, og til saman er dei omsøkte kraftverka godt over kravet i høve til det som bør utgreiast etter eit konsekvensutgreiingsprogram. Sjølv om det er fem ulike vassdrag så ligg dei samla i eit geografisk avgrensa område og må vurderast samla.

Nedanfor har vi samla dei viktigaste manglane som går att i fleire av søknadane. I tillegg viser vi til vurderingar av dei enkelte søknadane.

Vassføring

Vassføringar er rekna ut med bakgrunn i målingar frå Feiosvassdraget. Det er også sett ned målestasjon i Bergselvi, Bjåstadelvi og Jordalselvi. Desse var etablert i 2004. Vi ønskjer at NVE samanliknar målte vassføringer med dei utrekna for tilsvarende tidsrom, og vurderer om utrekna vassføring stemmer bra med det som er målt. Vi er klar over at måleperioden i elvane er for kort til å rekne ut vassføring, men reknar med at ein ved å samanlikne vassføringer i Feios og Berge/Bjåstad/Jordal på same tidspunkt får ein god peikepinn om Feios var rett val som referansevassdrag og kvalitetssikring av utrekna vassføring.

Alminneleg lågvassføring er rekna etter to metodar (E-tabell og LAVANN) og den endelege verdien er ein vektet midling av resultatet frå både metodane. Vi reknar med NVE også sjekkar utrekningar av alminneleg lågvassføring, jf. ovanfor.

Landskap

Søknadane bør supplerast med bilete frå eksponerte parti ved ulike vassføringer. Til dømes har Bjåstadelvi eit parti ganske langt nede som er synleg frå fjorden m.m. ved sommarvassføring. Dette kom fram på bilete som Småkraft presenterte på møte i Fjærland 26.10.05.

Raudlisteartar/BM/naturtypar

På grunn av manglande undersøkingar frå tidlegare, og av di det i søknadane går fram at det er eit potensiale for raudlisteartar bør dette undersøkast nærare av spesialistar. Vi ventar ikkje at søkjar skal finansiera undersøkingar utanfor influensområda for kraftverka og kraftlinjene. I enkelte område kunne det likevel vore interessant om utbyggjar i samarbeid med miljøvernforvaltninga kunne fått kartlagt større felt langs fjorden. Fylkesmannen vil undersøke med Direktoratet for naturforvaltning om det fins finansiering til dette.

I miljørapportane for kraftverka er ferskvassbiologi vurdert svært overflatisk. I rapportane er det konkludert med at elvane ikkje oppfyller viktige kvalitetar for biologisk mangfald i ferskvatn, og at prosjekta sine influensområde difor ikkje har spesielt stor verdi på dette feltet. Dette vert bygt på ein påstand om at vasskvaliteten er god, og at ein då reknar med at ferskvassfaunaen er relativt ordinær. Ferskvassfauna bør undersøkast nærare av spesialistar minimum i dei vassdraga som ikkje vil ha vassføring heile året, eller der vassføringa etter utbygging blir så låg at det vil bli "botnfrysing" på større delar. Når eit vassdrag vert turlagt delar av året blir verdien for biologisk mangfald drastisk redusert. Da må det også "bevisast" at det ikkje vil gå tapt sjeldne ev. ukjende artar av fauna som har livssyklus knytt til vatnet (botndyr m.m.).

Når det gjeld supplerande undersøkingar i samband med utbyggingane elles viser vi til vurdering av kvar enkelt søknad.

Samla plan for Fjærland

Det er positivt at vi har fått desse søknadane samla. Dette gjer at det er lettare å sjå samanhengen mellom fleire utbyggingar i eit område og vurdere dei opp mot andre interesser. Hovudgrunnen til at dei kjem samla er likevel at det ikkje er kapasitet på eksisterande kraftlinjenett til å føre produsert energi ut til aktuelle sluttbrukarar, og kostnader med oppgradering/bygging av kraftleidningar må fordelast på fleire utbyggingar for å få lønnsame prosjekt.

Det er fleire som hevdar at småkraftverk berre gjev eit marginalt bidrag til energibalansen her i landet, og at den næringsmessige sida er mykje viktigare. I alle søknader om utbygging vert det vist til at utbygginga kan føre til at hus og kulturlandskap vert halde ved like og at busetting

vert oppretthalde. Det er ikkje knytt vilkår til konsesjonane som sikrar dette, og mykje kan endre seg i løpet av ein og to eige-domsovertakingar/generasjonar. Småkraftverk gjev ofte store inntekter for utbyggjarane, men kva resten av bygda og samfunnet elles sit att med er dessverre mykje mindre handfast. Små kraftutbyggingar kan være positivt, og gje bidrag til lokal næringsutvikling, busetting, og mogleg oppretthald av kulturlandskap, men det kan også vere konflikhtar med andre distriktsnæringer, særleg dei som er basert på naturopplevingar.

Regjeringa har ei restriktiv haldning til vidare vasskraftutbygging, og vil at dei aller fleste vassdraga som står att skal bli verande urørte. Samtidig skal bruken av små-, mini- og mikrokraftverk aukast, utan å kome i konflikt med naturverninteresser.

I naturvernsamanheng arbeider vi med eit perspektiv på 200 år framover i tid. Dette er mange generasjonar. Med den farten det no er innan vasskraftutbygging i mindre vassdrag, vil vi på mindre enn ein generasjon sjå store endringar i den vassdragsnaturen som folk flest i vår landsdel forhold seg til og opplever. Dette vil merkast både av fastbuande og besøkande. Det vert hevda at små kraftverksutbyggingar er reversible. Dette føreset at vi veit at det ikkje blir teke knekken på spesielle artar knytt til det enkelte vassdraget/område. Sumeffektar på økosystem vil først merkast etter ei viss tid.

Konklusjon

Vi viser til ovanforståande, og uttale og vurdering for kvart enkelt prosjekt.

Fylkesmannen har vurdert søknadane etter ureiningslova, lakse- og innlandsfiskelova, og høve til allmenne interesser, jf. vassressurslova § 8. Det er NVE som avgjer søknadane etter vassressurslova.

Fylkesmannen vurderar med visse atterhald at det kan gjevast konsesjon for Berge /Bjåstad og Jordal kraftverk. For Hatlestad kraftverk rår vi til ei noko redusert utbygging. Ut i frå verknaden for allmenne interesser, vil fylkesmannen rå til at det ikkje vert gjeve konsesjon for Romøyri og Lidal kraftverk.

Før det vert gjeve konsesjon for bygging av ny kraftline ber vi om det vert vurdert om det skal stillast krav til konsekvensutgreiing.

Av omsyn til miljøverninteresser, andre næringer og fallrettshavarar i Fjærland vil fylkesmannen oppmode om at det vert utarbeidd samla planar for området før ein gjev konsesjon til utbygging av kraftverk og kraftliner.

Vi forstår at Småkraft AS og fallrettshavarane for desse prosjekta, ønskjer avklaring så snart som råd. Ein samla plan vil likevel gje eit mykje betre grunnlag for å vurdere konsekvensar og konflikhtar for området sett under eitt. I tillegg kan det føre til at ein finn fram til betre løysingar, m.a. for utføring av produsert kraft. Sogndal kommune, andre fallrettshavarar i Fjærland og Sognekraft AS har også lagt vekt på dette i sine uttalar. Det er også eit mål for regjeringa å få ei meir samla planlegging, som skal sikre at ikkje naturmangfald, friluftsliv eller store landskapsverdiar går tapt, jf. "Soria Moria-erklæringa".

Sogn og Fjordane fylkeskommune behandlet de fem kraftverkssøknadene i fylkesutvalget den 01.02.2006. Det ble gjort følgende vedtak:

- "Fylkeskommunen viser til Sogndal kommune sitt vedtak 15.12.2006 om å utsette handsaminga av dei fem planlagde kraftverka og linjeprosjektet langs Fjærlandsfjorden til det ligg føre ei samla vurdering av aktuelle konsekvensar.

- *Fylkeskommunen støttar kommunen i denne tilnærminga til saka ut frå at det er viktig å få ei samla vurdering av kva prosjekt som kan vere aktuelle for utbygging i heile Fjærlandsbygda sett i samanheng med aktuelle løysingar for uttransportering av kraftproduksjonen.”*

Fra saksutredningen refereres følgende for Berge/Bjåstad kraftverk:

”Samla vurdering av fordeler og ulemper, evt. forslag til avbøtande tiltak

Fordelane ved tiltaket er fyrst og fremst av økonomisk karakter og knytt til energiproduksjon på 38,2 GWh/år eventuelt 35,4 GWh. Utbygginga vil styrke lokalt nærings- og busettingsgrunnlag. I tillegg til litt ekstra lokal sysselsetting i anleggsperioden vil det bli skatteinntekter det offentlege.

Ulempene ved tiltaket vert vurderte til å bli frå ubetydelege til middels negative avhengig av tema som er vurdert. Utbyggjaren har sjølv foreslått avbøtande tiltak m.a. ved å sleppe minstevassføring lik alminneleg lågvassføring om sommaren både i Bergselvi og Bjåstadelvi. Kraftstasjonsbygget skal oppførast i tråd med eksisterande bygningar og terreng.

Fylkesrådmannen vil prioritere alternativ A framfor alternativ B m.a. på grunn av mindre omfattande inngrep med vegbygging og rørgate til inntaket i Bjåstadelva.

Under synfaring i Fjærland 26. oktober 2005 arrangert av NVE og der tiltakshavar og grunneigarar var representert, vart det omtala ei alternativ løysing for uttransportering av krafta frå Berge/Bjåstad kraftverk. Løysinga går ut på å sløyfe opprusting av linja langs fjorden til Lidal der det til dels er svært rasfarleg, og i staden legge sjøkabel over til Hatlestad på vestsida av fjorden. Fylkesrådmannen støttar dette forslaget og det må vere ei føresetnad at eksisterande linje langs fjorden til Lidal vert fjerna.

Det er ikkje kjende automatisk freda kulturminne i utbyggingsområdet, men fylkesrådmannen kan likevel ikkje sjå bort frå at det kan liggje uregistrerte automatisk freda kulturminne innafør tiltaksområdet og ber difor om at tiltakshavar vert gjort merksam på følgjande:

”Tiltakshavar har plikt til å vise varsemd og til straks å melde ifrå til Kulturavdelinga dersom ein under arbeidet skulle støyte på automatisk freda kulturminne, jf. Lov om kulturminne § 8, 2.ledd”

Fylkesutvalget gjorde vidare følgende vedtak 31.01.2007:

1. *”Sogn og Fjordane fylkeskommune rår til at konsesjon vert gitt for Berge/Bjåstad, Lidal, Jordal, Romøyri og Hatlestad kraftverk på visse vilkår, ut frå at dei økonomiske fordelane av tiltaka vert vurderte til å vere større enn ulempene og kraftverka vil styrkje næringsgrunnlaget lokalt.*
2. *Fylkeskommunen støttar dei krava som Sogndal kommune har sett, og vil knyte følgjande merknader i tillegg:*
 - *Berge/Bjåstad kraftverk alternativ A (med tunnel til inntak i Bjåstadelvi) vert prioritert framfor alternativ B.*
 - *For Romøyri kraftverk må det sleppast ei minstevassføring frå inntaket i storleik 80 liter/sek om sommaren.*
 - *Jordal kraftverk alternativ A (inntak kote 270) vert prioritert framfor alternativ B (inntak kote 200)”*

Statens vegvesen - Region vest har i brev datert 21.12.2005 sendt følgende uttalelse for de fem kraftverkene:

"Av dei fem kraftverka er det berre Berge/Bjåstad og Hatlestad som kan kome i konflikt med riksveg eller fylkesveg. Dei andre kan vi ikkje sjå vil ha noko å seie for eksisterande veg eller framtidig vegutbygging.

På Berge er det sagt at det skal byggast ein permanent veg frå rv 5 til kraftstasjonen. Vi rekner med at det er tenkt å nytte eksisterande avkøyrslø nedover mot Berge og bruke brua over rv 5 for tilkomst oppover mot kraftstasjonen. Det ligg ikkje til rette for å få ny avkøyrslø frå rv 5 så nær tunnelen. Det er ikkje vist korleis røyrgate skal krysse rv 5.

Ved Hatlestad er det fylkesveg. Her er det trulig små problem med å anlegge ny avkøyrslø og kryssing av vegen med røyrgate.

For begge stadene må det takast nærare opp med vegvesenet korleis tilkomster og kryssing av vegar kan ordnast. Elles har vi ikkje merknader til søknaden."

Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane har i brev datert 02.12.2005 uttalt følgende om søknad til å bygge fem kraftverk og ny kraftlinje langs Fjærlandsfjorden:

"Naturen i området

Fjærlandsfjorden frå Rauboti og ut er den eine av tre strekkingar av Sognefjorden som på begge sidene er utan større tekniske inngrep, med unnatak for Meneset. Austsida er uforstyrra frå Berge. Dei to andre er delar av Aurlandsfjorden og ytre delen av Lustrafjorden. Dei bratte fjellsidene, rasmarker og markerte elvedalar ned mot den tronge Fjærlandsfjorden gjev eit dramatisk landskap frå naturen. Nokre eldre bygningar og andre kulturminne er små menneskeverk i det lite forstyrra landskapet. Opplevingsverdiane er store. Dei fråflytte og veglause husklyngene Lidal og Romøyri ligg som einslege påminningar om ei tid og ein kultur som var, om eit jordbruk og ein levemåte som for mange i dag er svært framandarta, men ettertrakta å oppleve. Fjærlandsfjorden er ein av dei fjordane på Vestlandet som er aller minst prega av dominerande inngrep.

National Geographic kåra i 2004 dei norske fjordane til det beste reisemålet i verda. Kriteria var mellom anna kor vakre områda er og kor godt dei er forvalta. Dette er eit kvalitetsstempel utan omsyn til kor mange som er turistar i desse fjordane. Fjærlandsfjorden er i sommarhalvåret trafikkert av cruiseskip, ferje og private båtar. Trafikken er aukande. I 2004 var det rundt 25 000 reisande berre med ferja. I 2004 kåra magasinet "Reiser og Ferie" Fjærland til det beste reisemålet i heile Noreg.

Desse erklæringane fortel at søknadene gjeld inngrep i noko av det mest storarta av natur og landskap som er å finne, både i nasjonal og større samanheng. Eit inngrep i Fjærlandsfjorden er ikkje berre ei lokal sak. Det er eit spørsmål om korleis vi forvaltar ein einestående del av eit fjordlandskap som Noreg er åleine om i verda.

[...]

Om konsekvensvurderingane

Miljørapportane byggjer på korte synfaringar i område som frå før er dårleg undersøkte. Litteraturlistene i rapportane inneheld generelt stoff, ikkje publikasjonar eller artiklar som gjev faktiske opplysningar om det naturskapte inventaret langs fjorden. Litt tilleggsopplysningar har forfatarane henta frå databasar og personar som kjenner nokre av områda. Det er høgst usikkert kor dekkjande eller kor tilfeldige desse opplysningane er. Det verkar opplagt at dei er

ufullstendige. Om floralistene står det i rapportane at dei gjeld karplanter og at er ikkje på nokon måte komplette. Det vil seie at dei er bortimot verdilause anna enn som varsel om at vi grovt sett finn vegetasjon som er å vente i området. Spesielle biotopar som bekkekløfter har forfattarane ikkje studert i det heile. Vi må gå ut frå at opplysningar om raudlista artar er høgst mangelfulle.

Forfattarane har vurdert kvart prosjekt for seg, og ikkje gjort ei samla vurdering av konsekvensane. Dette kunne kanskje vere forsvarleg om det var snakk om å byggje ut det eine eller det andre av dei prosjekterte verka. Miljørapportane følgjer eit vanleg mønster for tematisk oppdeling, eit i og for seg kurant opplegg så langt det rekk. Men dei rekk ikkje så langt at dei gjev noko samla og dekkjande bilete av den heilskapen som står på spel i denne saka. Vi får berre kjennskap til ein del fragment i kvart nedbørsfelt og langs kraftlinetraseen.

Etter vår oppfatning fører metoden til ei undervurdering av den samla effekten når planen går ut på at praktisk tala alle dei større elvane langs fjorden skal i røyr. Risikoen er stor for at sjeldne biotopar går tapt utan at nokon veit om det. Då har vi, med svært mangelfulle opplysningar i saka, ikkje lenger ei kunnskapsbasert, men ei dogmatisk forvaltning, ei handtering som er i strid med det som er eit vedteke mål for norsk naturforvaltning. Rapportane oppfyller ikkje dei krava som vi må stille til sakleg grunnlag for å seie at utbyggingane er forsvarlege. Førre var-prinsippet tilseier at rapportane ikkje gjev grunnlag for eit vedtak om utbygging.

Det er mogleg at rapportane har rett når dei til dømes seier at konsekvensane for opplevingsverdien er middels negativ av at ei vatnet for det meste går under jorda. Men når det meste av vatnet i alle elvane langs fjorden vert borte, blir heile landskapet utarma, og dei samla konsekvensane er ikkje middels. For det første blir positive verdiar i landskapet borte ved at vatnet forsvinn. I tillegg vil kraftlina tilføre landskapet eit klart negativt element. Å realisere planen inneber ei industrialisering av eit landskap som er prega av ein rik og vakker natur, med ein del kulturminne som ikkje er meir dominerande enn at dei treng stadig vedlikehald for ikkje å forsvinne i skogen.

Dersom oppsamlinga av vatnet i dei fem elvane hadde vore ein del av ein plan for å samle vatnet til ei trykksjakt og ein generator, eit tradisjonelt takrennesystem, ville konsekvensutgreiinga ha måtta vurdere dei samla effektane. For naturen og landskapet er det liten eller ingen skilnad på eit slikt prosjekt og den aktuelle planen. Men i denne aktuelle saka er konsekvensvurderingane så fragmenterte og mangelfulle at dei alt i alt ikkje er forsvarlege som grunnlag for eit utbyggingsvedtak.

Om verknadene for landbruket

For fire av verka (alle utanom Romøyri) hevdar miljørapportane at dei vil ha positive, men rett nok små, verknader for landbruket. Eit av dei fire bruka, Lidal, er fråflytta.

I den offentlege debatten høyrer vi hevda at småkraftverk er eit gode fordi inntektene sett bøndene i stand til å ta vare på kulturlandskapet. Denne påstanden er det i mange tilfelle grunn til å avvise. Om kulturlandskap med kulturhistoriske, biologiske og estetiske verdiar er i forfall, ser ut til å vere uavhengig av inntektene for dei som eig desse landskapa, også om dei driv som bønder. Nokre gjer ein stor og dårleg løna innsats for å hindre gjengroing, dei slær blomsterenger og held dyr på beita. Men forfallet er som regel eit resultat av at den drifta som har skapt dei verdfulle landskapa ikkje lenger løner seg. Det står att å sjå nok dekning for påstanden om at inntekter frå kraftverk vil utløyse ein større innsats i å drive med det som løner seg dårleg, når denne drifta ikkje ein gong lenger trengst av økonomiske grunnar.

På mykje av dei gamle kulturlandskapa er attgroinga komen langt. Sjølv om det skulle vere slik at inntekter frå kraftverka skulle verke til å dempe gjengroinga på dei areala som i dag er relativt opne, er det vår oppfatning at dette er ikkje ein effekt som taler for å gje konsesjon. Til det er skadane av dei planlagde inngrepa for store.

Det er heller ikkje opplyst kor store inntekter grunneigarane har i vente. Det kan ikkje vere uvesentleg dersom inntektene for grunneigarane skal vere eit argument i saka.

Bygdeøkonomisk er det ofte ei klar motsetning mellom økonomiske tiltak som går ut på å byggje større tekniske inngrep og tiltak som går ut på å gjere pengar på attraktive opplevingsverdiar. Det første kjem som regel i vegen for det andre. Noko form for samla, bygdeøkonomisk vurdering av utbyggingsplanen er ikkje gjennomført. Ingen veit om, og eventuelt i kva grad, utbyggingane vil gje Fjærlandssamfunnet økonomiske tap eller nytte. Kraftverksinntektene er passive, i den forstand at dei er ikkje betaling for arbeid. Ingen treng bu på Hatlestad eller Jordal for å ta mot utbyttet av å selje straum. Med dei store opplevingsverdiane og det gode ryktet Fjærland og Fjærlandsfjorden har som grunnlag for turisme gjennom meir enn 100 år, er det grunn til å stille spørsmål ved om planen frå Småkraft AS vil styrke busettinga i Fjærland på lengre sikt, eller om effekten vert den motsette.

På denne bakgrunnen meiner Naturvernforbundet at dei heilt ukjende inntektene for grunneigarane kan ikkje vere noko argument for utbygging. Å legge vekt på forhold som det ikkje eksisterer noko faktaopplysningar om, og heller ikkje noko form for kvalifisert vurderinga av, er i eit slikt tilfelle å ta usaklege omsyn.

Om avveginga i konsesjonsspørsmålet

Etter § 25 i vassressurslova kan konsesjon

”bare gis hvis fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser som blir berørt i vassdraget eller nedbørfeltet”.

Tiltaket er i dette tilfellet først og fremst dei fem kraftverka, samla, ikkje kvar for seg. Ut frå kommentarane til vassressurslova § 25 i Ot.prp. nr. 39 (1998-99) Lov om vassdrag og grunnvann vil det i dette tilfellet etter vår oppfatning ikkje vere forsvarleg å vurdere kvart kraftverk for seg, utan å sjå dei i samanheng. Det heiter på side 343, 1. spalte:

”Selv om minstekravet er oppfylt, og tiltaket alene ikke har store nok skadevirkninger, kan det begrunne et avslag at sumvirkingen av mange slike tiltak som kan forventes i fremtiden, kan ha det.”

I dette tilfellet har vi å gjere med sumverknaden av fleire tiltak som det er tenkt å realisere på same tid.

For det andre vil vi hevde at også kraftlina må vere med som ein del av vurderingsgrunnlaget etter vassressurslova § 25, all den tid kraftlina er eit vilkår for å realisere utbyggingsplanane. Vi viser til Ot.prp. nr. 39 side 343, 2. spalte:

”Også virkningene av hjelpetiltak og –anlegg utenfor vassdraget som vil bli iverksatt sammen med hovedtiltaket, kan være aktuelle å ta i betraktning ved konsesjonsvurderingen.”

Kraftlina er etter søknaden eit vilkår for å realisere kraftverksplanane.

Føremonane ved tiltaket er industriell og økonomisk utnytting av fallenergien i fem vassdrag. Dette er private føremonar, for eitt selskap og for nokre grunneigarar. Kraftutbyttet er kalkulert til 114-122 GWh, ved ulike alternativ. Dette er ein promille av den årlege straumproduksjonen i

norske vasskraftverk, og den krafta representerer det som er råd å kalle dei allmenne føremonane ut frå eit politisk mål om å auke produksjonen av elektrisitet. Norges Naturvernforbund er ikkje samd i dette målet, men det er i denne samanhengen ei anna sak. Saka handlar heller ikkje om straumforsyning til eit visst område eller om eit tiltak som har særlege og definerte føremonar for samfunnet, lokalt eller nasjonalt. Om tiltaket ikkje blir realisert, vil ingen andre enn dei private interessentane ha noko ulempe av eit slikt utfall.

Tiltaket har ulemper for fleire allmenne interesser. Naturvern i vid forstand er ei slik allmenn interesse etter lova, likeeins kulturminnevern. Naturvern handlar om å ta vare på produksjonsevna og mangfaldet i naturen, men ikkje berre det. Også opplevingsverdiane i naturen tilseier naturvernomsyn i forvaltninga. Naturvern femnar òg om innslaga av kulturlandskap og andre kulturminne langs Fjærlandsfjorden.

Kravet i § 25 er altså at det må vere ei overvekt av føremonar ved tiltaket, jamført med ulempene. Dette er eit minstekrav for å få konsesjon. Saksframstillinga må vise at føremonane faktisk er større enn ulempene (Ot.prp. nr. 39 side 343, 2. spalte), ikkje berre gå ut frå at det er slik. Vasskraftverk er eit langsiktig tiltak, og etter Vassressurslova § 25, andre leden, må kriteria i første leden vere oppfylt på lang sikt. Dette må til dømes innebere at forvaltninga har gjort det som er mogeleg for å hindre at uventa skadar på naturen ikkje dukkar opp i framtida som følge av manglande kunnskap om tilstanden før vedtak og konsekvensane av tiltaket. I dag ser vi at verdsettinga av uforstyrra natur aukar i samfunnet, både fordi opplevingane av slik natur er meir ettertrakta enn før, og fordi slik natur er av stigande verdi for turisme som næring. Dette tilseier at ulempene av utbygging vil komme til å vere meir negative i framtida. Som inngrepsfri natur er Fjærlandsfjorden og vassdraga å sjå på som eineståande. Elektrisitet frå desse elvane er det ikkje.

Vassdragsnaturen er ein viktig del av den naturlege heilskapet i landskapet ved Fjærlandsfjorden, sjølv om elvane ikkje alltid er synlege frå fjorden. Stortinget har ved fleire høve presisert at

”hensynet til framtidige generasjoners naturopplevingar tilsier en restriktiv holdning til vidare vassdragsutbygging, og at vi lar de aller fleste vassdrag som står igjen forbli urørte”.

Vassdragsnaturen er etter dette å sjå på som eit knapt gode, slik at føremonane med ei utbygging må vere større enn tidlegare for å forsvare eit konsesjonsvedtak. Også av førearbeida til Vassressurslova § 1 går det fram at omsynet til naturlege prosessar etter lova skal ha større vekt enn tidlegare, særleg i dei urørde vassdraga som er att.

Konsekvensar for naturen og landskapet

Den viktigaste innvendinga mot kraftanlegga og kraftlina er at eit stort fjordlandskap som i svært liten grad er prega av nyare og større tekniske inngrep blir industrialisert av fleire tyngre inngrep. Både økologisk og visuelt er Fjærlandsfjorden ein lite forstyrra del av dei spesielle norske fjordlandskapa. Dersom planen blir realisert, inneber det eit vesentleg tap av uforstyrra natur. Dette er ikkje berre ei lokal sak. Det er heller ikkje berre snakk om eit nasjonalt tap. Dette er ein landskapstype som Noreg har eit internasjonalt ansvar for, ut frå prinsippet om at kvar stat må ta vare på sin eigenart av verdsnaturen. To område av den vestnorske fjordnaturen kom nyleg på Verdsarvlista, som framståande representantar den norske fjordnaturen som noko eineståande i verda. Dette skjedde med lokal og nasjonal oppslutning, og det bør tilseie at eit eigenarta og høgt verdsett landskap som Fjærlandsfjorden heller ikkje blir skusla vekk.

Miljørapportane opplyser at planen vil redusere det villmarksprega arealet langs fjorden med 26,9 km², dersom vi summerer tala for dei ulike delane. Talet er noko mindre fordi kraftverka

Romøyri og Lidal i denne sammenhengen overlappar kvarandre, men det går ikkje fram kva som er den korrekte summen. Talet 26,9 km² er meir enn fire gonger det årlege bortfallet av villmarksprega område i Sogn og Fjordane i 1988-98. Sjølv om vi reduserer talet ovanfor til det halve, blir tapet langs Fjærlandsfjorden dobbelt så stort som den årlege nedgangen i perioden. Frå før har Sogn og Fjordane 4 prosent villmarksprega areal, som er mindre enn gjennomsnittet for Sør-Noreg. Det ligg rundt fem prosent.

Dei nedre delane av alle dei større elvane langs Fjærlandsfjorden sør for Mundal blir praktisk tala borte dersom planen vert sett ut i livet. Dette inneber å fjerne vatnet som landskapsdannande kraft og ein viktig økologisk faktor i dei mest produktive og biologisk varierte delane av landskapet. Det at ein del av elvane ikkje er heile tida er synlege, er ikkje eit argument for at dei delane som ikkje er synlege, er utan verdi for opplevingane. For mange er det vesentleg å vite om naturen går i sin naturlege rytme eller ikkje. Landskapet vil gjennom mange år vere prega av tydelege sår langs røytraseen. Titusenvis av menneske får dårlegare eller direkte negative opplevingar kvart år. Ei ny kraftline vil for alltid vere eit negativt element. Det verkar som ei høgst subjektiv vurdering at kraftlina vil ha middels (alternativ A) og liten (alternativ B) negativ konsekvens. Vi kan ikkje sjå at forfattarane har argumentert forsvarleg for denne konklusjonen.

Konsekvensvurderingane i miljørapportane varierer frå prosjekt til prosjekt. For emnet inngrepsfri natur har kraftlina og dei to kraftverka Lidal og Romøyri store negative konsekvensar. For geologi og landskap er karakteristikken middels negative konsekvensar for kraftlina (alt. A), Lidal og Berge/Bjåstad (alt. B). For Romøyri er den negative effekten middels til stor og for Hatlestad stor. Dei to andre verka har mindre konsekvensar på dette feltet, etter rapportane å dømme.

Vi vil hevde at samla sett er dette ei underrapportering. Det storarta og vakre landskapet langs Fjærlandsfjorden har sine kvalitetar ved at det er så lite prega av inngrep som forstyrrear, økologisk og visuelt. For natur og landskap vil vi hevde at konsekvensane av heile prosjektet (kraftverka og kraftlina) er svært store og negative. Det same vil vi hevde gjeld for friluftsliv og opplevingsverdiar. At så mykje inngrepsfri natur, først og fremst villmarksprega, vert borte, styrker argumentasjonen for dette standpunktet. Inngrepsfri natur har større verdi nær fjorden, der areala av klimatiske og andre grunnar er meir produktive enn i høgda, og dessutan er inngrepsfri natur i låglandet sjeldan langs Sognefjorden. Det er vår innvending mot miljørapportane at dei ikkje tek omsyn til at fleire inngrep i heile området samla har større konsekvensar enn summen av eit og eit av inngrepa. Mange tilfelle av middels konsekvensar vert i dette tilfellet meir enn middels. Denne samla effekten seier rapportane ikkje noko om.

For biologisk mangfald er gjennomgangsmelodien middels negative konsekvensar. For ein del artar veit vi at storleiken er ein viktig kvalitet ved biotopane, eller at mange nok av mindre biotopar ligg nær kvarandre, er viktig for overlevingsevna. Fossekallen treng ikkje å bli borte frå eit landskap dersom ein eller nokre få av fossane eller styrka forsvinn, men med så omfattande inngrep som planen går ut på i Fjærland, aukar risikoen mykje. Det er farleg for ein art å vere få i talet, av demografiske grunnar. Det er farlegare om det i tillegg er få biotopar igjen som høver for arten, og særleg på grunn av dagens utsikter til endringar av klimaet.

Naturgeografisk høyrer det aktuelle området til tre vegetasjonssoner: Den boreonemorale, den sørboreale og den mellomboreale. I landet er rundt to prosent eller mindre enn det av desse sonene verna. Det er ei vanleg oppfatning mellom fagfolk (mellom anna presentert i eit foredrag av professor Christian Stenseth 4.4.2005 på eit seminar i Oslo om biomangfaldlova) at for å ta vare på artsmangfaldet i norsk natur, må vi verne eller på andre måtar hindre skadelege

inngrep i fire-fem prosent av areala i kvar sone. For langsiktig overleving er kravet 115-20 prosent. Dette er etter vår oppfatning eit tungt argument mot å gje søkjaren konsesjon.

Konklusjonar

Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane meiner etter dette at det ikkje ligg føre eit sakleg grunnlag for å gje søkjaren konsesjon til bygging av dei fem kraftverka og kraftlina. Til det er naturen for storarta og verdfull, det påverka området for stort og føremonane med prosjektet for små.

Den fragmenterte og ufullstendige kunnskapen om naturen i området, og dermed om konsekvensane av prosjekta, er for mangelfull til at utbygging på dette grunnlaget er i samsvar med kravet om kunnskapsbasert naturforvaltning. Ein ansvarleg bruk av føre var-prinsippet tilseier nei til søknadene.

Ein sikker konsekvens er store tap av villmarksprega areal. Dette er ein viktig grunn til at ulempene ved utbyggingane samla sett er svært store. Både sjølv naturverdiane og opplevingskvalitetane i fjordlandskapet er så store at utbyggingane går ut over vårt internasjonale ansvar for å ta vare på det som er særprega i den norske delen av verdsnaturen.

Heilskapen av mykje intakt natur i området, og det at der er lite av større inngrep i området frå før, tilseier etter vår oppfatning av søknaden som heilskap vert avvist. Det er aller viktigast å hindre kraftverka på Lidal og Romøyri, og kraftlina. På grunn av store inngrep frå før ved Berge/Bjåstad er dette den minst skadelege delen av søknaden. Etter ei samla vurdering er det vår oppfatning at også Jordal kraftverk isolert sett vil ha relativt moderate skadar, samanlikna med dei andre elementa i søknaden. Eit grunnlag for desse vurderingane er at eit eller begge av desse verka let seg realisere utan å bygge den planlagde kraftlina.”

Norges Naturvernforbund har i brev datert 19.12.2005 sendt samlet høringsuttalelse for de fem kraftverkene og kraftledningen:

”Norges Naturvernforbund viser til ”pakke”-søknaden fra Småkraft AS om bygging av 5 kraftverk og en 132 kV kraftledning langs Fjærlandsfjorden i Sogn og Fjordane.

Vi vil støtte og understreke argumentasjonen mot disse planene, slik dette kommer til uttrykk i den meget grundige uttalelsen av 2. desember fra vårt fylkeslag i Sogn og Fjordane.

Fordi denne saken dreier seg om nasjonale og til dels internasjonale verdier, er det berettiget at også Naturvernforbundet sentralt markerer sitt syn.

Vi vil spesielt peke på følgende forhold:

1. De norske fjordene er av National Geographic kåret til de beste reisemålene i verden. Fjærland er av magasinet ”Reiser og Ferie” kåret til det beste reisemålet i hele Norge. Søknadene gjelder inngrep i noe av det mest storartede av natur og landskap som finnes - både nasjonalt og internasjonalt. Når det meste av vannet i alle elvene langs fjorden blir borte, blir hele landskapet utarmet. I tillegg vil kraftlinja tilføre landskapet et klart negativt element. Uforstyrret natur øker i verdi som tiden går - også som grunnlag for turisme.
2. Inngrepene vil berøre begge sider av Fjærlandsfjorden. Fjærlandsfjorden er en av de fjordene på Vestlandet som er aller minst preget av tekniske inngrep. De planlagte inngrepene vil i vesentlig grad redusere arealet av inngrepsfri natur i fylket - en kvalitet som blir stadig mer etterspurt og som det er bred politisk enighet om å hindre reduksjon og utarming av.

3. *Det er svært viktig at NVE vurderer effekten av de 5 kraftverkene og kraftledningen som et samlet naturinngrep. Det er en stor mangel ved søknaden at forfatterne av konsekvensvurderingene har vurdert hvert enkelt prosjekt for seg - uten å gi en samlet vurdering. De undersøkelser som er foretatt, gir en ufullstendig og til dels tilfeldig kunnskap om bare fragmenter i hvert nedbørsfelt og langs kraftlinjetraseen. Rapportene oppfyller ikke de krav som må stilles til saklig grunnlag for å avgjøre om en utbygging er forsvarlig.*

KONKLUSJON:

Norges Naturvernforbund gjentar som sin konklusjon følgende utsnitt fra uttalelsen fra vårt fylkeslag:

"Den viktigaste innvendinga mot kraftanlegga og kraftlina er at eit stort fjordlandskap som i svært liten grad er prega av nyare og større tekniske inngrep blir industrialisert av fleire tyngre inngrep. Både økologisk og visuelt er Fjærlandsfjorden ein lite forstyrra del av dei spesielle norske fjordlandskapa. Dersom planen blir realisert, inneber det eit vesentleg tap av uforstyrra natur. Dette er ikkje berre ei lokal sak. Det er heller ikkje berre snakk om eit nasjonalt tap. Dette er ein landskapstype som Noreg har eit internasjonalt ansvar for, ut frå prinsippet om at kvar stat må ta vare på sin eigenart av verdsnaturen. To område av den vestnorske fjordnaturen kom nyleg på Verdsarvlista, som framståande representantar den norske fjordnaturen som noko eineståande i verda. Dette skjedde med lokal og nasjonal oppslutning, og det bør tilseie at eit eigenarta og høgt verdsett landskap som Fjærlandsfjorden heller ikkje blir skusla vekk. ""

Norges Jeger- og Fiskerforbund, Sogn og Fjordane har uttalt i brev datert 31.12.2005:

[...]

"Om NJFF Sogn og Fjordane:

NJFF har sentralt over 110 000 medlemar, og her i fylket har vi 27 lokallag med om lag 3000 medlemar. Vårt fylke er mellom dei med størst potensiale for utbygging av vasskraft i småskala, og våre lokallag vil bli engasjert i størst mogeleg grad for vurdering av konsekvensar aktuelle planar har først og fremst for jakt og fiskeinteresser kringom i fylket.

Generelt om temaet:

Det vert fremja mange prosjekt for tida, og kvart av desse vert vurdert opp mot konsekvensane desse får/kan få for ulike sektorinteresser. Eit allereie overbelasta linjenett i vårt fylke fører etter vårt syn med seg behov for ei samordnande planlegging for tilknytning til slike linjenett både på tvers av kommunegrensar og innan regioner. Likedan bør slik planlegging ha for auga at Statnett er i gang med utredning av ei sentrallinje mellom Ørskog og Sogn for å auke leveringstryggleiken på Vestlandet. Linjebygging fører med seg auka press på viltet- ved å forstyrre trekkruter, auke fallvilt frå fuglebestandane, endra revira til naturen sine renovatørar, samt skape sår i landskapet. Vurdert isolert sett kan dei mange små prosjekta tilsynelatande gi små ulemper, medan det i sum kan bety store- og avgjerande endringar regionsvis.

Det same kan seiast om vurderingane av verknader på fiskestammene, der kvar einskild bekk/ elv ikkje blir tillagt særleg betydning for t .d. sjøaurestammen i fjordsystemet. Vi synest ikkje dette er godt nok undersøkt i høve til utbyggingsplanane langs Fjærlandsfjorden - i alle høve ikkje godt nok som underlag for framsetjing av krav om eventuelle kompensierende tiltak.

Dei konkrete planane:

Vi har ikkje hatt høve til å detalj synfare dei ulike utbyggingsalternativa. Det synest likevel aktuelt å sjå nærare på Lidals- og Jordalsprosjekta, som har anadrome strekningar nedst i desse vassdraga. Reduksjon i vassføring i deler av desse vassdraga vil tvillaust medføre endringar i elva sitt "indre liv" med omsyn på massetransport, spyleflaumar/ attgroing av gyteplassar, vassføringar i gytetida o.s.b. Dette er forhold - ofte av avgjerande betydning for produksjonen på anadrom strekning i vassdrag. Desse forholda vil krevje grundigare undersøkingar enn det vert lagt opp til med forenkla sakshandsaming, utan tilstrekkeleg tilgong på ressursar og ekspertise.

For prosjekta i Rommedøla, Hatlestadelvi og BergeBjåstad-vassdraga synest det ikkje vere konflikt mellom utbyggingsplanane og fiskeproduksjon, då desse vassdraga på grunn av oppgangshinder ikkje har produksjon av anadrome artar- ev. utanom ål.

Verknader for viltet i området har vi ikkje tilstrekkeleg underlag for å ha kvalifiserte meiningar om - utover at ei viss forstyrning må påreknast i anleggsperioden.

Andre planar i området

Vi er kjende med at det vert arbeid med fleire småkraftprosjekt lenger inne i fjorden - eit forhold som slik vi ser det aktualiserer ei samordna planlegging av linjeføringar i området - samt ein meir samla vurdering av effektane på fiskestamma som rekrutter i bekkar/vassdrag som drenerer til Fjærlandsfjorden.

Andre tilhøve

Fjærlandsfjorden og breane er naturelement som inngår i opplevingstilbodet ein satsar på for turismen i Balestrandsregionen. Vi er av den oppfatninga at frie - og frå fjorden godt synlege fossefall i liene ned frå breane representerer opplevingskvalitetar som det ikkje er mange att av. Reduserte vassføringar i slike elvar kan skade heilskapsbiletet av bre og fjordlandskapet kring Fjærlandsfjorden. Særleg gjeld dette Rommedøla, som representerer ein markant kvalitet i landskapsbiletet ved innløpet til fjorden.

Samla vurdering

Sett under eitt vil NJFF Sogn og Fjordane rå frå at det vert gjeve løyve til utbygging av Lidal og Jordal kraftverk. I alle høve bør desse vassdraga utredast grundigare med omsyn på anadrom fiskeproduksjon og biologisk mangfald i desse elvane.

Rommedøla bør etter vårt syn ikkje tape vassføringa si i sommarsesongen av omsyn til heilskapen i landskapsbiletet her.

Vi motset oss ikkje bygging av dei andre verka."

[...]

Sogn og Fjordane turlag har i brev av 17.12.2005 uttalt følgende:

"Vi viser til 5 konsesjonssøknader om småkraftverk og 1 konsesjonssøknad om kraftlinje sendt med dykkar brev av 23.09.2005 og 22.09.2005, og til offentleg møte i Fjærland 26.10.2005.

Om Sogn og Fjordane Turlag:

Sogn og Fjordane Turlag er eitt av Den Norske Turistforening sine 51 medlemslag, og fylkeslag for 11 lokale turlag spreidd over heile fylket. Sist oppdaterte medlemstal: 3.904.

Generelt om Fjærland:

Fjærlandsfjorden og Fjærland har sidan slutten av 1800-talet vore eitt av Sogn og Fjordane sine fremste reisemål både for kommersiell turisme og for friluftsliv - særleg brevandring. Bygda har hatt, og har, framsynte og dyktige folk som på ein positiv måte har vidareutvikla tilbodet, slik at Fjærland sin posisjon på desse områda i dag truleg er sterkare enn nokon gong før. Bremuseet, Bokbyen, Mundal hotell, Flatbrehytta og turistbåtruta på fjorden (1. mai - 30. september) er saman med den fantastiske naturen hjørnesteinar i bygda sitt tilbod til turistar og friluftsfolk. I tillegg har ein enda eit hotell, campingplass, mange utleigehytter, Brevasshytta, breførartilbod, "spons ein sau"-prosjektet, mange merka turruter, eige turkart for Fjærland etc.

For det ikkje-kommersielle friluftslivet på bre, som vi (og andre) representerer, er vel Fjærland framleis det fremste senteret i fylket. Flatbrehytta er sentral, og det er ei heil rekkje turruter over breen til/frå Fjærland. Ruter som både har og ikkje har, tilknytning til Flatbrehytta. I tillegg er det ei rekkje vanlege fotturruter både i sjølve Fjærland og opp frå Fjærlandsfjorden. På Sogn og Fjordane Turlag sitt turprogram er det mange turar i/til/frå Fjærlandsområdet. Bygdefolket i Fjærland er aktive friluftsfolk, og flittige brukarar av friluftsområda i Fjærland. Turlaget samarbeider med folk i Fjærland om nokre av turane våre.

Det kommersielle reiselivstilbodet i Fjærland er i svært stor grad basert på ein vellukka kombinasjon av natur, kultur og friluftsliv . Få andre stadar i fylket vårt er friluftsliv ein så stor del av det totale reiselivstilbodet som i Fjærland.

"Spons ein sau"-prosjektet er noko heilt spesielt, og inkluderer mellom anna at sponсарane kan vere med saueeigarane på tur for å ha tilsyn med sauene som er på beite. I det landskapet som er i Fjærland, gir dette heilt spesielle tur- og kulturopplevingar. Bakgrunnen for prosjektet er mellom anna at ein gjennom sauebeiting tek betre vare på kulturlandskapet.

Samla planlegging av småkraftutbygging i Fjærland:

Med den sterke nasjonale og internasjonale posisjonen Fjærland og Fjærlandsfjorden har innanfor natur- og kulturbasert reiseliv og friluftsliv, toler ikkje bygda og fjorden for mange nye naturinngrep før tilbodet vert skadelidande.

I informasjonsmøtet 26.10.2005 vart det opplyst at det i tillegg til dei 5 konsesjonssøkte prosjekta, er 36 andre små kraftprosjekt. Viss for mange av dei totalt 41 prosjekta vert utbygde, vil det etter vårt syn ha ubotelege skadeverknader for reiseliv og friluftsliv i Fjærland. Dette betyr ikkje at det skal seiast nei til all småkraftutbygging, men at talet på kraftverk må vere avgrensa, og at ein må vere veldig grundig i valet av kva prosjekt som skal byggast ut. I prioriteringa av kva småkraftverk som skal byggast ut, må ein spesielt ta omsyn til reiseliv, friluftsliv, biologisk mangfald, kulturminne og urørt natur. Dessutan må ein ta omsyn til kva kraftverk som best er med på å sikre busetnaden, spesielt drifta av gardsbruka i Fjærland.

Vi synest det er positivt at Småkraft AS har fremma konsesjonssøknader for 5 småkraftverk og kraftlinja samstundes. Det gjer det lettare å sjå prosjekta i samanheng. Det som manglar frå Småkraft AS si side, er ei samla konsekvensvurdering. Det er ei vesentleg ulempe, men dei følgjer vel gjeldande regelverk for småkraftutbyggingar.

Sjølv om ein no kan sjå 5 kraftverk i samanheng, er dette altfor lite når det totalt er 41 prosjekt. Vi gjer framlegg om at handsaminga av konsesjonssøknadane for dei 5 kraftverka vert utsett til ein har laga ei samla vurdering og prioritering av alle dei ca. 41 prosjekta. Dette er spesielt viktig når det heilt klårt er fleire av dei 5 prosjekta som bør prioriterast lågt samanlikna med andre aktuelle, enno ikkje konsesjonssøkte prosjekt. Vurdering av alle utbyggingsprosjekt i

Fjærland i samanheng, med tilhøyrande avgrensing i talet, er også viktig for å lage ein fornuftig plan for utbygging av linjenettet. Linjesøknaden må då også utsettast.

For å gjennomføre ei samla planlegging og prioritering av alle utbyggingsprosjekta i Fjærland, gjer vi framlegg om å etablere ei nøytral prosjektgruppe der Sogndal kommune, Fylkesmannen, NVE og representantar for Fjærland er med. Prosjektgruppa må vere oppdragsgjevar for ei grundig kartlegging av biologisk mangfald og kulturminne. Eventuelt også andre tema, t.d. friluftsliv. Finansiering av ei slik kartlegging bør vere eit spleiselag mellom kommunen, fylkesmannen, NVE, DN, MD, OED og dei utbyggerane som til slutt får lov å bygge ut. NB! For at prosjektgruppa sine prioriteringar skal framstå som truverdige, er det viktig at prosjektgruppa er mest mogeleg nøytral. Gruppa må derfor ikkje ha med representantar for utbyggerar, kraftlinjeeigarar og andre med særinteresser innanfor utbygging. Fagkunnskapane innanfor dette området må ivaretakast av NVE, eventuelt av nøytrale som NVE peikar ut! Viss særinteressene innanfor kraft- og linjeutbygging vert haldne utanfor prosjektgruppa, vil vi heller ikkje be om at representantar for friluftsliv og naturvern skal vere med i gruppa. Men vi føreset sjølv sagt at prosjektgruppa har kontakt med, og innhentar informasjon frå, både utbyggerar, linjeeigarar, friluftslivs- og naturvernorganisasjonar, og andre.

Prosjektgruppa sine førebels framlegg med vedlegg må sendast på brei høyring til mellom andre utbyggerar, friluftslivsorganisasjonar, naturvernorganisasjonar, reiselivsorganisasjonar, alle som bur i Fjærland, etc etc før den endelege prioriteringa vert laga. Om ikkje før, så må NVE tungt inn i alle fall i denne fasen. Gjennomføringa av eit slikt kartleggings- og prioriteringsprosjekt vert vel eit pilotprosjekt (?), og bør gjerast så skikkeleg at det vert eit mønsterarbeid for andre bygder/kommunar både i Sogn og Fjordane og i resten av landet!

Kommentarar og synspunkt vedr. kvart einskilt småkraftprosiect:

Vårt primære synspunkt, er at konsesjonshandsaminga av alle prosjekta vert utsett, sjå ovanfor. Viss vi ikkje får gjennomslag for dette, kjem vi her med synspunkt og prioriteringar som gjeld dei 5 prosjekta som no er konsesjonssøkte.

Generelle kommentarar og synspunkt:

Vi er generelt svært kritiske til utbygging i eit område som er så sentralt for reiseliv og friluftsliv som Fjærlandsfjorden/Fjærland. På den andre sida aksepterer vi at det vert noko utbygging, viss skadeverknadane vert små, og utbyggingane er viktige for å sikre busetnad og drift på gardane. I det etterfølgjande har vi omtala dei einskilde utbyggingane i prioritert rekkefølge, dei vi er sterkast mot, er omtala først, og dei vi er minst kritiske til, er omtala sist.

Når det gjeld omtalen av konsekvensane av utbyggingane, særleg kartlegginga av biologisk mangfald, meiner vi at det arbeidet som er utført, er altfor dårleg. Både for det einskilde prosjektet, og samla. Det regelverket som eksisterer (for småkraftverk), strekk ikkje på nokon måte til for så store samla utbyggingsinngrep som det her er snakk om! Når det i utgreiingar t.d. står at det er stort potensiale for funn av raudlisteartar, men det likevel ikkje er undersøkt om det verkeleg finst slike artar, så er dette heilt uakseptabelt. Enten må slike utbyggingar avslåast med ein gong, eller så må det krevjast skikkelege tilleggutgreiingar!

[...]

4. Berge /Bjåstad kraftverk:

Bergsdalen er viktig for friluftslivet. Vi viser til Miljørapporten, punkt 3.6, side 27-28 der dette er rimeleg bra omtala. Det går viktige turruter både til Horpedalen og Anestølen i Sogndalsdalen gjennom Bergsdalen, og Middagshaugen er eit viktig turmål og eit glimrande

utsiktspunkt. Det er viktig at inngrepa i dette dalføret vert minst mogleg, og at det vert lagt ekstra stor vekt på revegetering og istandsetting av området.

For reiselivet er truleg Bjåstadelva viktigare enn Bergsdalen, fordi delar av Bjåstadelva er eit viktig landskapselement, og svært godt synleg både frå rasteplassen på Berge, frå fjorden, og frå Hatlestad og Mundal på den andre sida av fjorden. Elva vil få svært sterkt redusert vassføring bortsett frå i flaumperiodar.

Kulturminne er viktige i utbyggingsområdet, og utbygginga ser ut til å kome i konflikt med i alle fall ein del av desse kulturminna. Vi har for lite kunnskapar til å vurdere kor alvorlege desse konfliktane er, og reknar med at NVE passar på at fagfolk vurderer dette.

Kraftstasjonen er planlagd med ei slukevne på mellom 150% og 7,5% av middelvassføringa. Det er konsesjonssøkt 2 ulike utbyggingsalternativ. Ettersom vi dessverre ikkje har hatt tid til å gå opp desse i terrenget, er det vanskeleg for oss å seie heilt sikkert kva for eitt av alternativa som er det beste. Ei vurdering basert på konsesjonssøknaden, tilseier at B-alternativet er det beste for Bergsdalen, fordi ein der ikkje går så langt innover i dalen. Med dei store friluftinteressene i dalen, er dette viktig. For Bjåstadelva ser A-alternativt ut til å vere det klårt beste, men kvifor kan ein ikkje bore tunnel også i B-alternativet, slik at dette vert like godt??? Av konsesjonssøknaden ser vi ingen argument som skulle tilseie at ein ikkje kan bruke ein liknande boretunnel i B-alternativet som i A-alternativet. I så fall vil vi tru at B-alternativet samla sett vil vere det beste.

Permanent veg heilt opp til inntaket for kraftstasjonen i Bergsdalen, er sett frå vårt synspunkt heilt uakseptabelt. At traktorvegen opp til Heimastølen vert utbetra nokre stadar, er OK, men vidare oppover må det berre nyttast ein midlertidig veg, og det må leggast stor vekt på istandsetting og revegetering.

Kraftlinje gjennom edellauvskogområdet mellom Bjåstad og Lidal, er svært uheldig. Vårt syn er at krafta frå Berge/Bjåstad bør matast inn på nettet via ein ny kabel som går gjennom tunnelen over til Sogndalsdalen.

Turlaget sitt syn på utbygginga: Under svært sterk tvil aksepterer turlaget at Berge/Bjåstad kraftverk far konsesjon. Dette er under følgjande føresetnader:

- At det ikkje vert bygd permanent veg lenger enn til Heimastølen i Bergsdalen. Veggen fram til Heimastølen bør vere ein "grøn veg" slik som i dag.
- At utbyggingsalternativ B vert valt, og med tunnelloysing for Bjåstadelva også for dette alternativet.
- At tilkoblinga til nettet går via kabel gjennom tunnelen til 22 kV-linje i Sogndalsdalen.

NB! Ei alternativ, og mindre, utbygging vil sett frå Turlaget (og sikkert også reiselivet) sitt synspunkt, vere mykje betre: Ei utbygging der inntaket vert flytta til ein høveleg, lite synleg stad nedstrøms riksvegen ved tunnelopningen. Til dømes der dei 2 elvane renn i hop. Fallhøgda vil bli mindre, men det vil framleis bli eit bra stort og lønsamt småkraftverk som vil gje både grunneigarane og Småkraft AS gode inntekter. Ei slik utbygging vil sett frå Turlaget sitt synspunkt vere lite kontroversiell. Dei fine turområda i Bergsdalen vil bli fullstendig spart! Atterhald: Konflikt med kulturminne."

[...]

Den Norske Turistforening har sendt inn følgende merknad i brev av 31.08.2006:

"Vi viser til planane om bygging av fem småkraftverk samt tilhørande 66/132 kV-kraftlinje langs Fjærlandsfjorden, som vi etter å ha tatt kontakt med NVE fekk tilsendt i oktober '05. Vi viser også til Sogn og Fjordane Turlags høringssvar datert 17.12.05.

Vi er klar over at høringsfristen for lengst er ute, men sidan NVE ikkje har avgjort søknadene enda, vil vi knytte noen merknader til prosjekta, særleg med bakgrunn i det oppdraget OED gav NVE tidligare i sommar, nemlig å lage retningslinjer for planlegging/konsesjonsbehandling av småkraftverk. Retningslinjene skal brukast ved utarbeiding av regionale (fylkesvise) planar for småkraftverk samt at NVE skal bruke dei som grunnlag for heilskaplig vurdering av konsesjonssøknader, også i område der det ikkje finst noen fylkesplan.

Retningslinjene er snart ferdige, og skal deretter ut på høring. DNT forventer at styresmaktene, så fort retningslinjene er vedtatt, sørger for at regionale styresmakter (fylkeskommune og fylkesmann) starter opp arbeidet med fylkesvise planar for småkraftverk. Det er sterkt behov for verktøy som gjer det mulig å vurdere den omfattande småkraftverkutbygginga litt meir samla og regionalt. Slik det er nå, blir det ei meir eller mindre tilfeldig behandling av enkelt-prosjekt, utan å vurdere negative sumeffektar.

Stortinget er også opptatt av denne problemstillinga, og i Innst. S. 228 (2004-05) fra Energi- og miljøkomiteen til St.meld. 21 (2004-05) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand uttaler komitéens fleirtal (alle minus Frp): Flertallet viser til at meldingen peker på at fysiske inngrep og endret arealbruk utgjør den viktigste trusselen mot biologisk mangfold, og at summen av mange små inngrep som alene synes ubetydelige, utgjør en snikende fare for mange arter. Disse artene forsvinner ikke umiddelbart, men over tid svekkes livsgrunnlaget, til artene til slutt forsvinner. Denne erkjennelsen må innebære at vi øker oppmerksomheten mot sumkonsekvenser av inngrep som hver for seg fremstår som små. Derfor er det viktig at dei fylkesvise planane raskt blir operative.

Fram til dette verktøyet er klart, bør konsesjonsbehandlinga av enkeltprosjekt som hovudregel opphøre. DNT er svært skeptisk til at styresmaktene skal fortsette å behandle eitt og eitt prosjekt utan å kjenne til sumeffektar eller det enkelte vassdrags regionale/nasjonale verdi, når vi veit at eit nytt forvaltningsregime er på veg. Vi ber derfor om at prosjekt som nå ligg til behandling i NVE blir lagt bort til dei fylkesvise planane for småkraftverk er på plass. Vi vil trekke fram noen prosjekt som understreker at det er særst viktig med ei regional vurdering.

Fem kraftverk og kraftlinje ved Fjærlandsfjorden

Fjærlandsfjorden, som ein nordlig arm av Sognefjorden, er eit område av nasjonal verdi for friluftsliv og turisme, men også når det gjeld landskap og naturverdiar. Småkraft AS søker om bygging av fem småkraftverk med tilhørande kraftlinje, men i tillegg er det planar for 36 andre mindre kraftverk i området. Det er viktig at desse planane blir sett i samanheng, og at sumverknadene av prosjekta blir vurdert. Det ville vere svært uheldig om mange av desse prosjekta skulle bli realisert utan at det er lagt vekt på den samla negative verknaden dette får for landskap, friluftsliv, naturverdiar, kulturminne og turisme ved Fjærlandsfjorden.

I Småkrafts prosjekt har dei fem planlagte utbyggingane til dels stor konflikt med naturmiljø, friluftsliv og landskap. Romøyri kraftverk dreier seg bl.a. om utbygging av Romfossen, som er eit godt synlig landskapselement frå det aller meste av fjorden sør for Romøyri. Med dei framlagte planane blir fossen tørrlagt 11 månader i året, og vassføringa ved fjorden blir redusert til 20% av normal vassføring. Romøyri har også eit godt bevart kulturlandskap med gamle, fine bygningar der elva som renn gjennom området er ein vesentlig del av miljøet.

Romedalen er vidare eit attraktivt område for friluftsliv, med eige turkart og spennande turmål som Romhesten og ulike merka/umerka turruter.

Lidal kraftverk skal utnytte lange elvestrekningar, og restvassføringa blir minimal. Området har rike kulturminne, bl.a. det nedlagte bruket Tråna, som er eit flott (men uoppdaga) reiselivsmål. Lidal er eit ypperlig friluftsområde med mange nære og litt fjernare turmål. Potensialet for å finne raudlisteartar i dei nesten tørrlagte bekkekløftene er stort, og noen artar vil trulig forsvinne. Samtidig blir eit stort areal med kvalifisert villmark borte.

Hatlestad kraftverk skal liggje i eit område som er mye brukt til friluftsliv. Restvassføringa blir lita, og 250 m av rørgata er foreslått lagt i dagen. Vidare vil det ta lang tid å revegetere resten av rørgatetraséen og anleggsvegen, noe som er svært negativt både for landskap, friluftsliv og reiseliv.

Berge/Bjåstad og Jordal kraftverk er noe mindre konfliktfylte, og kan kanskje akseptere dersom avbøtande tiltak som auka vassføring, skrinlegging av permanent anleggsveg, kabling av kraftlinje og flytting av inntak lenger ut (ned) blir gjennomført.

[...]

Konklusjon

Som denne noe ufullstendige gjennomgangen viser, er det svært mange småkraftverk som for tida er til behandling i NVE. Isolert sett er dei negative konsekvensane av å realisere eitt av desse prosjekta kanskje ikkje så store, men summen av alle vil gi svært uheldige verknader både for landskap, opplevingsverdi, friluftsliv, kulturminne, biologisk mangfald og trivsel. I dag har vi ingen verktøy som fanger opp dei totale konsekvensane av mange utbyggingar i ein region. Det var noe av bakgrunnen for at regjeringa i Soria Moria-erklæringa slo fast at det skal utarbeidast fylkesvise planar for småkraftverk som skal sikre naturmangfald, friluftsliv og landskapverdiar.

Etter DNTs syn blir det lite formålstenlig å fortsette konsesjonsbehandlinga av kontroversielle og konfliktfylte prosjekt like før retningslinjene for småkraftverk er klare til å bli tatt i bruk. Vi oppmoder derfor NVE om å ta på alvor Soria Moria og tverrpolitiske signal frå Stortinget om negativ sumverknad av mange mindre inngrep, og legge saksbehandling av småkraftverk på is til dei fylkesvise planane for småkraftverk er på plass.”

Fjærland Bondelag har i brev datert 02.11.2005 uttalt:

”I samband med at det er søkt om konsesjon for bygging av fem småkraftverk, (Berge/Bjåstad kraftverk, Lidal kraftverk, Romøyri kraftverk, Jordal kraftverk og Hatlestad kraftverk) langs Fjærlandsfjorden i Sogndal kommune i Sogn og Fjordane, vil årsmøtet i Fjærland Bondelag koma med følgjande, uttale:

- 1. Bygging av kraftverka vil gje dei involverte gardsbruka inntekter i tillegg til det dei har i dag frå tradisjonelt landbruk. I ei tid då inntektene frå tradisjonelt landbruk er minkande er dette viktig for opprettholdinga av eit levedyktig og mangfoldig landbruk. Inntektene vil gi dei aktuelle gardsbruka langt betre moglegheit til å utvikle eksisterande næringsgrunnlag på bruka, men og å satse på og utvikle nye næringar. Arbeidsplassane på bruka vil bli sikra. Dette ser Fjærland Bondelag på som positivt.*
- 2. Dei fem vassdraga der det er planlagt kraftverk er i svært liten grad synlege frå fjorden då dei alle går i djupe gjel. I tillegg er vegetasjonen langs alle elvane tett og kraftig. Fjorden som reisemål kan ikkje Bondelaget sjå vil bli forringa av at desse kraftverka*

blir realiserte. Dei mest synlege elvane og fossane er ikkje omfatta av dei planlagde utbyggingane. Røyrgatene skal gravast ned og naturleg revegetering vil etter få år skjule inngrepet og sikre det biologiske mangfaldet. Produksjon av rein og miljøvenleg energi langs Fjærlandsfjorden samstundes som grunneigarane økonomisk sett vil stå betre rusta til å ta vare på kulturlandskapet med alle sine verdifulle kvalitetar er noko reiselivet truleg kan utnytte i si marknadsføring av Fjærlandsfjorden som reisemål. Fjorden har dessutan potensial til å bli utnytta kommersielt også av andre enn reiselivet.

3. Fallrettar er ein uutnytta ressurs mange gardsbruk og grunneigarar sit på. I ei tid der styremaktene oppmodar grunneigarar å sjå på nye moglegheiter for inntening utanom tradisjonelt landbruk vil bygging av kraftverk gi både inntekter og vera god ressursutnytting. Grunneigarane avhendar ikkje fallrettane ved ei kraftutbygging, men leiger dei ut til Småkraft a/s. Bondelaget ser på dette som god næringsutvikling.
4. Sogndal kommune vil få skatteinntekter frå desse kraftverka. Dette er inntekter kommunen vil få i alle åra kraftverka er i drift og kan leggja inn i sine årsbudsjett og i sine økonomiplanar. Bondelaget ser verdien av at kommuneøkonomien blir styrka.
5. I anleggsperioden vil det bli trong for lokal arbeidskraft. Bondelaget ser på dette som positivt. Dette vil skapa ny aktivitet i bygda.
6. Bondelaget set som ein føresetnad at utbyggingane vert gjort på ein skånsam måte og med dei avbøtande tiltaka som er sette i konsesjonssøknadane

Årsmøtet i Fjærland Bondelag ser positivt på bygging av dei omtalte kraftverka langs Fjærlandsfjorden. Dei positive verknadane for grunneigarane, bygda og kommunen er større enn dei negative sidene utbyggingane vil få.”

Bygdautvalet i Fjærland uttalte i brev datert 29.11.2005 følgende:

”Bygdautvalet ser det som avgjerande viktig at ressursane i bygda blir nytta på ein slik måte at det kjem bygda til gode. Vi har drøfta saka i styremøte og viser elles til informasjonsmøte som Småkraft a/s og seinare også Sognekraft har halde her.

I og med den dominerande lokale eigarskapen til fallrettane ser vi den omsøkte utbygginga som eit positivt bidrag til næringslivet i bygda og vil på det grunnlaget tilrå at det vert gjeve løyve til utbygging.

Vi vil likevel peike på nokre tilhøve som vi meiner gir grunnlag for å knyte vilkår til konsesjonen.

Kraftlina som må byggjast for å føre produksjonen ut av bygda skal etter Småkraft sine utsegner dimensjonert for deira produksjon og ikkje meir. Vi meiner at før lina vert bygt, må det ligge føre ei samla vurdering av heile potensialet for å bygge ut vasskraft i Fjærland. Dersom andre også kjem inn som utbyggjarar, må det vere eit vilkår at utbyggjarane samarbeider om lina. Vi har alt eit kraftverk i bygda som ikkje får nytta ut sitt potensiale fordi det ikkje er nok kapasitet i eksisterande kabel.

Næringslivet i Fjærland er basert på landbruk og turisme. I stort omfang er desse integrert. Fjærlandsfjorden er dessutan ei av dei finaste vegane inn til Jostedalen Nasjonalpark. Det må difor under planlegginga leggjast stor vekt på å ta vare på dei naturkvalitetane som fjorden og bygda er kjent for. Dette gjeld både bygging av stasjonane, vassføringsregler for elvane, utløp i sjøen og ikkje minst kraftlina. Helst bør den gå som sjøkabel t.d. frå Rauboti og utetter fjorden.”

Fjærland Reiselivslag har i brev datert 28.11.2005 uttalt følgende:

”For å få betre kunnskap om planane har Fjærland Reiselivslag hatt møte 23. nov. 2005 med Småkraft og grunneigarar i de aktuelle områda. Fjærlandsfjorden er av mange sett som den vakraste av fjordane våre, t.d. har turen inn Fjærlandsfjorden i over 100 år vore den viktigaste dagsutflukten frå Balestrand. Etter at fjordane er plassert på UNESCO si verdsarvliste er interessa for Fjærlandsfjorden ikkje mindre. Fjorden er ein naturleg trase mellom Nærøyfjorden og Geirangerfjorden. Tekniske inngrep i naturen i dette området må difor skje så skånsamt som muleg.

Vi er ikkje nøgd med den omtalen av naturen og av reiselivet som er gitt i miljørapporten som vedlegg til søknaden om konsesjon. Det er tatt for lett på potensiell skade for reiselivet i området.

I møtet med utbyggerane blei desse punkta diskutert og reiselivslaget har fått forsikringar om at utbygger er interessert i ein dialog med reiselivslaget under detaljplanlegginga slik at ein kan sikre at alle partar vil vere nøgde med resultatet. På denne bakgrunn vil Fjærland Reiselivslag ikkje gå imot dei føreslegne utbyggingsplanane.

Det er likevel nokre tilhøve som må vurderast nærare slik at totalløysinga kan framstå som eit praktdøme på korleis denne type kraftutbygging kan gjerast. Desse er:

- Det er naudsynt med krav om at dei nye kraftlinane blir så lite synleg frå sjøen som mogleg. Helst bør det vere sjøkabel frå Rauboti og ut fjorden.*
- Når det gjeld minstevassføring i elvane må krava utformast slik at det er høve til å justere grensane t.d. kvart femte år.*
- Kraftstasjonar og vegar må utformast slik at dei forsterkar naturkvalitetane.*
- Reiselivslaget meiner at Småkraft AS må drøfte med Bygdautval, reiselivslag og grunneigarane gjennomføring av tiltak som kan vere med på å skape ny næringsverksemd dei ulike stadene. Konsesjonssøknaden bør innehalde framlegg til ulike tiltak som er til nytte for ålmenta, t.d. kaiar, badeplasser, utsetjing av aure osv. Det er og ønskjeleg at utbyggjar gjennomfører tiltak som er direkte til nytte for Fjærlandssamfunnet.*
- Fjærland har allereie eit kraftverk som ikkje kan nytte sin kapasitet fullt ut pga. av kapasiteten på linjenettet. I tillegg er det fleire andre stader i Fjærland der det kan vere aktuelt med bygging av kraftverk. Det er difor naudsynt å dimensjonere linjenettet slik at eksisterande, og eventuelle nye, kraftverk kan nytte det linjenettet som er føresett utbygd for dei kraftverka det no er søkt konsesjon for.”*

Sognefjord Reiseliv BA har uttalt følgende i brev av 28.11.2005:

”Sognefjord Reiseliv BA er destinasjonselskapet for reiselivet i kommunane Balestrand, Vik, Leikanger og Fjærland i Sogndal kommune. Organisasjonen har som hovudformål å ivareta og utvikle reiselivsinteressene i kommunane, vere vertskap for tilreisande turistar og utvikle infrastrukturtiltak i området.

Sognefjord Reiseliv BA er kjende med utbyggingsplanane av småkraftverk i Fjærlandsfjorden og bygging av ny kraftledning langs Fjærlandsfjorden i Sogndal og Balestrand kommunar. For at reiselivet skal få halde på sin identitet og at reiselivet skal få gode vekstmoglegheiter i framtida, ynskjer Sognefjord Reiseliv BA at utbygginga skal skje så skånsomt som råd er for å ivareta naturperla Fjærlandsfjord.

Reiselivet har lange tradisjonar på Vestlandet, og spesielt i Balestrand og Fjærland har reiselivet hatt ein sentral plass og vore til glede for mange heilt tilbake til 1800 - talet med besøkjande frå inn- og utland. Turen på Fjærlandsfjorden har vore av stor verdi for utviklinga av reiselivstilbodet. Fjordturen og naturopplevelsane ved og på breen i Fjærland har vore det store høgdepunktet for eit tusentals turistar i mange, mange år. I dag er rundturen den mest selde og mest populære dagsturen frå Balestrand, og også ein svært attraktiv dagstur frå Bergen. Fjærlandsfjorden vert i dag også besøkt av kajakkpadlarar som vil oppleve det fantastiske naturlandskapet. Kajakkfirmaet Moreld har etablert seg i Balestrand og legg opp til framtidige utflukter. Om sommaren er også fleire små og store cruiseskip på veg inn fjorden.

Fjordane på vestlandet vart av National Geographic Magazine kåra til verdas best bevarte reisemål. Ikkje utan grunn, sidan me her finn noko av dei vakraste fjordane i verda med levande fjordbygder. I år vart Nærøyfjorden saman med Geirangerfjorden nominert til å stå på UNESCO si verdsarvsliste. Dette seier oss noko om våre norske fjordar i verdsmålingar. I tillegg vart Fjærland kåra til Norges beste reisemål i magasinet "Reiser og Ferie".

Geoturisme er eit begrep som vekker stor merksemd innan turismen i Europa. Norge er vorte eit foregangsland på dette feltet og er blant dei første i verda som har forplikta seg til å satse på geoturisme, og dermed utvikle reiselivet på ein slik måte at det får utvikle sin eigenart. Lokalt ser me verdien av geoturisme for vår destinasjon - unike stader, flora og fauna, vakre landskap og tradisjonell arkitektur. Dette tema er me opptekne av, og har tru på at me har kvalitetar det kan satsast på.

Sognefjord Reiseliv er opptekne av at Fjærlandsfjorden i framtida får opplevast som ei unik, uberørt og fredfull fjordperle, og som får leva vidare som ei av dei vakraste! Dei små grendene, fossefalla og vegetasjonen må for all del ikkje øydeleggast og måtte lide under nye, synlege inngrep i dette særeigne fjordlandskapet som møter brebygda.

Sognefjord Reiseliv og reiselivsnæringa i Balestrand, Vik, Leikanger og Fjærland vil ikkje gå i mot utbygginga, men det må leggest stor vekt på følgjande krav :

- Den unike Fjærlandsfjorden må bevarast på best mogleg måte.
- Alle 22 kV, 132/66 kV kraftoverføringar må leggest i kabel langs fjorden.
- Transformatorstasjonen og brytaranlegga må utformast slik at dei fell naturleg inn i eksisterande naturlandskap og bebyggelse. (t.d. innebygd SF6-anlegg)
- Minstevannsføringa må vere så stor at elvar som er synlege frå fjorden framleis må sjå naturlege ut. Dette må tilpassast kvart enkelt vassdrag. Perioden for minstevannsføring må vere i perioden frå 1.5. til 30.9. kvart år.
- Kraftverka og røygater må utformast slik at dei fell naturleg inn i eksisterande naturlandskap og bebyggelse.
- Anlegg og byggeperioden må vere mellom 1.oktober og 1. mai.
- Ny næring langs fjorden må ikkje skje på bekostning av eksisterande reiselivsnæring."

Fjærland Senterparti har i brev av 01.12.2005 uttalt følgjande om kraftverksplanene og linjesøknaden:

"Fjærland Senterparti er positive til den verdiskaping ei utbygging av desse vassdraga vil medføra og har ikkje merknader til dei framlagde planane vdr. kraftverka.

Til søknaden om kraftleidning langs Fjærlandsfjorden har Fjærland Senterparti fylgjande merknad:

I Fjærland er det fleire vassdrag som kan vera aktuelle å byggja ut. Pr. i dag pågår det ei registrering/vurdering av desse vassdraga.

Senterpartiet meiner at ei ny kraftleidning må ha tilstrekkeleg kapasitet til å ta imot framtidige utbyggingar i bygda.

Fjærland Senterparti har ikkje merknad til dei to trasevala for kraftleidning langs fjorden."

Eline Orheim har i brev av 01.12.2005 uttalt følgende:

"Eg viser til Småkraft AS sin søknad om bygging av fem kraftverk i Fjærland i Sogndal kommune, og har følgjande merknader til søknaden:

Interessa for fjordlandskap er aukande, og mange oppfattar Fjærlandsfjorden som ein spesielt vakker fjord. Dette er eit omdømme som er bygd opp over lang tid og gjennom over 100 år med aktivt reiseliv. Underteikna driv kulturlandskapsprosjektet "Spons ein sau" i Fjærland og er oppteken av at natur- og kulturkvalitetane langs Fjærlandsfjorden ikkje skal verta forringa gjennom ei kraftutbygging. På bakgrunn av dette ber eg om at følgjande vert vektlagt i handsaming av søknaden frå Småkraft AS:

- Det bør stillast krav om at Småkraft AS må samarbeide med Bygdautvalet og Reiselivslaget i detaljplanleggingsfasen slik at ein sikrar informasjonsutveksling mellom Småkraft AS og næringsinteresser som vert berørt av utbygginga. Slik kan ein få til ein lokalt tilpassa utbygging.*
- Tekniske inngrep i naturen må skje på ein berekraftig og framtidsretta måte.*
- Det må vurderast om alle nye kraftlinjer kan gå i jord- eller fjordkabel.*
- Dersom dette ikkje er teknisk gjennomførbart, bør det inn som eit krav at linjer på land bør vere så lite synlege frå sjøen som mogleg.*
- Støy og støyskjermingstiltak må vurderast i samband med plassering og utforming av kraftverka. Lydbølgjer reiser langt over vatten og Fjærlandsfjorden er i utgangspunktet eit stille område med lite menneskeskapte lyder."*

Inge Rauboti har i brev av 01.12.2005 uttalt følgende på vegne av seg selv og Johannes Rauboti om de fem kraftverkene:

[...]

"Undertegnede er begge vokst opp i Rauboti ved Fjærlandsfjorden og har derfor meget god kjennskap til de lokale forhold i utbyggingsområdene.

Virkninger på natur og reiseliv

De fleste planlagte kraftverkene ligger i områder med spredt bebyggelse og for et par av områdene er det fastboende normalt bare i deler av året. For to av kraftverkene er det heller ikke veg fram. Det er derfor for de fleste besøkende sitt vedkommende mest aktuelt å se landskapet langs Fjærlandsfjorden fra fjorden. Det viser seg da at de elvene som er planlagt utbygd ikke er særlig synlig fra mange posisjoner langs fjorden.

De inngrep som er nødvendig for å realisere disse kraftverkene vil naturlig nok måtte bli noe mer synlig for de som beveger seg i naturen lokalt på disse stedene, men dette er stort sett

områder med et svært lavt antall besøkende pr år. Det antas heller ikke at områdene vil bli forringet som turmål og rekreasjonsområder i særlig grad.

Virkninger på bosetting

Det er som nevnt spredt bebyggelse langs Fjærlandsfjorden og antallet beboere har blitt redusert en god del den siste generasjonen. Det er vanskelig å finne grunnlag for drift på de til dels små og tungdrevne gårdsbruk langs fjorden. Kraftverkene vil i så måte ha positive ringvirkninger. For det første er det ganske mange grunneiere som vil få inntekter basert på den modellen Småkraft AS har valgt for leie av fallrettigheter fra grunneierne. Dette er viktig for at det skal kunne opprettholdes drift på disse stedene. I tillegg til dette vil den planlagte nettinvesteringen bidra til betydelig bedret leveringskvalitet i området. Dette vil virke svært positivt for de som ønsker å fortsette å bo langs fjorden.

[...]

Konklusjon

Etter vår oppfatning er ulempene ved den omsøkte utbyggingen små. På den andre siden synes det å være betydelige positive effekter lokalt samtidig som en utbygging bidrar til å nå nasjonale målsettinger innen etablering av ny fornybar energiproduksjon.

Dersom det gis konsesjon, blir Fjærland et kraftsenter hvor det er ytterligere potensiale for utbygging med små negative virkninger. En omfattende nettinvestering som her planlegges, bør derfor utføres slik at det kapasitetsmessig ikke stenger for framtidige utbygginger. Herunder synes det mest riktig at Sognekraft som områdekonsesjonær også har konsesjon på den omsøkte kraftledningen.

Ut fra en samlet vurdering vil vi anbefale at konsesjon innvilges for de omsøkte utbyggingene og at 132 kV alternativet velges for kraftledningen langs Fjærlandsfjorden.”

Fallrettshavere til Berge/Bjåstad, Lidal, Romøyri, Jordal og Hatlestad har i brev av 29.11.2005 uttalt følgende:

”Som fallrettshavarar til dei fem planlagde småkraftverka langs Fjærlandsfjorden i Sogndal kommune i Sogn og Fjordane ynskjer vi å gi vårt syn på utbygginga av desse fem småkraftverka som no er inne til konsesjonshandsaming.

Tilhøva i desse grendene langs fjorden er nokså ulike. Nokre omfattar bruk som er i drift, andre er nedlagde. Nokre er veglause, og vi finn ulik grad av fast busetnad. Argumenta vil difor variera, men for prosjekta samla må ein kunne slå fast at Fjærlandsprosjekta skapar ny optimisme i ein region som for tida er hardt pressa både når det gjeld næring og det å halde oppe lokale skuletilbod. Nye inntektskjelder vil kunne skapa ulike positive ringverknader i området. Vi vil difor først sjå på kvart einskild krafverkssprosjekt og gje vår vurdering av desse.

Til slutt i denne uttalen vil vi gi ei oppsummerande vurdering av dei positive følgjene desse fem prosjekta samla kan få for både grunneigarar og lokalsamfunn.

[...]

Berge /Bjåstad kraftverk.

Grendene

Berge og Bjåstad er to grender på austsida av Fjærlandsfjorden. Det er eitt bruk i kvar av desse. Sauehald har vore viktigaste næringsvegen til begge bruka.

I dag går riksvegen til Sogndal forbi dette området, og over bebyggelsen på garden Berge er det rasteplass der vegfarande kan stoppa for å sjå på utsikta utover fjorden. Begge grendene har fast busetnad.

Anlegget

Dette kraftverket skal utnytte vatnet i Bergselvi og Bjåstadelvi. Begge elvane går i gjel (juv) frå der inntaka skal vera og ned til samløpet og vidare ned til fjorden. Frå rasteplassen er ikkje dei to elvane, som er med i denne utbygginga, synlege nedanfor inntaket med unnatak av eit stryk i Bjåstadelvi like nedanfor inntaket. Vegetasjonen i dag er tett og kraftig rundt begge elvane og samløpet. Fossen i Bjåstadelvi, som ligg over inntaket og såleis vil vera urørd av utbygginga, ser ein godt frå rasteplassen på Berge og frå andre sida av fjorden.

Kraftstasjonen skal plasserast nede ved fjorden.

Miljøomsyn

Området er ikkje inngrepsfritt i og med riksvegen som går gjennom området. I begge elvane blir det føreset minstevassføring i sommarhalvåret. Minstevassføringa skal bøte på konflikten med fagtema biologisk mangfald, landskap, friluftsliv og turisme. Overløpsvatn i tillegg til minstevassføring vil sikre at elva får tilført vatn særleg i sommarhalvåret.

Det er lite ferdsel i både Bergsdalen og Bjåstaddalen. I tillegg går elvane og samløpet i eit djupt gjel, noko som gjer at både Bergselvi og Bjåstadelvi ikkje er synlege frå fjorden på den strekninga som er omfatta av den planlagde utbygginga.

I 1994 vart riksvegen til Sogndal opna og dei første åra etterpå var dette inngrepet forbi Berge godt synleg. Det tok likevel ikkje lang tid før inngrepet vart mindre synleg og i dag knapt er synleg eller merkbar på annan måte. Vi vil understreka at inngrepet riksvegen medførte var langt større enn det småkraftverket, som det er søkt konsesjon for, vil medføra.

I begge dalføra har det vore stølsdrift i lang tid, og området ber difor preg av at det har vore utnytta i næringsssamanheng tidlegare.

Til slutt må det nemnast at det har vore kraftverk på Berge/Bjåstad tidlegare.

[...]

Moglege positive følgjer av kraftutbyggingane.

Det er fleire grunnar til at vi som grunneigarar ser positivt på utbygging av dei fem planlagde kraftverka langs Fjærlandsfjorden.

Skånsam utbygging

Det vil bli ei skånsam utbygging der det vert teke omsyn til naturen og miljøet. Dette er noko Småkraft a/s gjennom heile prosessen har understreka og vi grunneigarar har ynskt. Nedgravne røyrgrater, inntak (ikkje oppdemming) og kraftverkstasjonar som er pent utforma og plassert i terrenget på ein lite dominerande måte vil ikkje skjemma landskapet. Kraftverkstasjonane vil ikkje stå tilbake for noko av den bygningsmassen ein finn på dei aktuelle stadene i dag.

I utbyggingsperioden vil det sjølvsagt bli sår i terrenget der røyrgatene går, men dette vil etter få år gro til med stadlege vegetasjonen. Mindre vassføring i elvane vil ikkje få negative følgjer for natur og miljø då alle desse går i djupe gjel (slik som påpeikt ovanfor) og vegetasjonen i svært liten grad får tilført vatn frå desse elvane. I Romøyri vonar ein at kraftutbygginga òg kan omfatta elvesikring av ei farleg elv som i nyare tid har teke tre bruer.

God næringsutvikling

Landbruket har i fleire år slite med minkande lønsemd og inntekter.

Styremaktene har oppfordra grunneigarar til å utnytta dei ressursane bruka har for å få fleire bein å stå på. Fallrettar er ein ressurs fleire grunneigarar på Vestlandet har. Inntekter frå utleige av fallrettane vil vera ei kjærkomen påplussing av inntektene frå gardsbruka. Dette vil vera inntekter gardbrukarane ikkje må nytta verdifull tid til å skaffa seg. Tilsvarende inntekter frå løna arbeid utanfor gardsbruket legg band på den beste arbeidstida.

I Lidal vert det bygd kai og anleggsveg oppover lia, desse vil tilfalla grunneigar vederlagsfritt etter anleggsperioden. Både kai og anleggsveg vil vera avgjerande for å gjera uttak av grantømmer (mellom 5000 og 9000 kubikkmeter) lønsam. Kai vil dessutan gjera transporten av sau til og frå Lidal enklare og meir effektiv enn det den er i dag. Tilkomsten til fjellet og beiteområdet vil bli lettare med anleggsveg oppover lia.

I Romøyri kan det byggjast moloar for å hindre at uvær og stormflo skadar murar og naust, og gjer tilkomsten betre og sikrare. Ei utbygging av Rommedøla vil også sikre Romøyri straum for framtida, og sikker tilgang på straum er avgjerande for all næringsutvikling. Straumforsyning vil også vera avgjerande for om det framleis vil vera busetnad i Romøyri store delar av året. Kraftinntektene vil gjera det interessant å overta desse bruka og eigedomane i framtida og drive dei og halde dei ved like. Inntektsgrunnlaget vil vera avgjerande for om bruka blir nedlagde eller drivne vidare. Eksisterande næringar kan utviklast vidare både innanfor tradisjonelt landbruk og tilleggsnæringar slik som utleiehytter for turistar i Jordal og på Homrane.

Hyttetilbodet kan utvidast og utviklast vidare med nye tilbod. Grunneigarane vil med desse inntektene også vera i stand til å investera i nye næringar og gjera bruka meir allsidige i sitt nærings- og inntektsgrunnlag.

Vi som grunneigarar er sjølvstøtt opptekne av at neste generasjon skal ha eit godt økonomisk fundament å byggja vidare drift på. Dette vil også vera med på å hindre fråflytting frå bygda.

Oppretthaldinga av kulturlandskapet

Kraftutbyggingane vil gje grunneigarane inntekter. Grunneigarane har både bygningar, innmark og utmark i dei områda kraftverka er planlagde. Det er knytt store utgifter til både stell og vedlikehald av eigedomane. I dei to veglause grendene Lidal og Romøyri er dette vedlikehaldet særskild viktig.

Inntektene kraftverka vil gje, vil vera viktige for både noverande og framtidige eigarar og deira skjøtsel av eigedomane. Kulturlandskapet langs Fjærlandsfjorden er truleg noko alle reisande på fjorden set stor pris på. Kraftinntektene til grunneigarane vil vera med på å sikre at dette kulturlandskapet også i framtida vil glede turistar og andre som ferdast på fjorden. Ved at kraftutbygging sikrar inntektene på gardane, aukar sannsynlegheiten monaleg for at det framleis vert drift på gardane i neste generasjon. Dette er spesielt viktig for sauebruka utover langs fjorden. Drift på desse gardane er heilt avgjerande for oppretthalding av kulturlandskapet. Bruka er etter måten små og brattlendte bruk i motsetnad til bruka lenger inne i bygda.

Tilføring av økonomiske ressursar i form av kraftinntekter vil gjera bruka levedyktige i framtida og det vil vera med på å oppretthalda ein variert bruksstruktur i bygda.

Dei fallrettshavarane som nyttar eigedomane sine til fritidseigedomar har lagt ned eit stort arbeid og mykje pengar på å halde desse pene og velstelte. Dei er alle sterkt knytta til desse eigedomane. Kraftinntektene vil også gje desse grunneigarane langt betre moglegheiter til å halde både bygningar og kulturmark i god stand.

Miljøvenleg ressursutnytting

Produksjon av elektrisk kraft ved å utnytte vassressursane i elvane er ein miljøvenleg energiproduksjon og spesielt ureinar vi dette må gjelde småkraftverk. Lars Sponheim støttar oss i dette synet, då han under opninga av det første kraftverket til Småkraft a/s. peika på at småkraftverk var både billig og grøn energi og ei satsing på dette var difor god miljøpolitikk. (Bondebladet nr. 43, 21. oktober 2004, s. 7) Vassressursane er fornybare og det vatnet ein brukar til produksjonen av elektrisk kraft blir ikkje fjerna, i desse tilfella, frå fjorden. Fjorden får tilført like mykje ferskvatn med eller utan kraftverk.

I ei tid der det ofte vert retta fokus på at grunneigarane må utnytta dei ressursane dei rår over for å betre inntektsgrunnlaget er kraftutbygging ei god ressursutnytting i så måte. Elektrisk kraft er ei etterspurd vare det er lett å omsetja.

Positivt for reiselivet

Miljøvenleg kraftproduksjon langs Fjærlandsfjorden kan også utnyttast i positiv lei av reiselivet i området. Fjærlandsfjorden vil stå som ein meir levande fjord der ressursane langs fjorden blir brukt på ein skånsam, men effektiv måte. Produksjon av rein og miljøvenleg energi meiner vi vil vera av interesse for mange turistar.

Dei mest synlege og spektakulære elvane og fossane vil stå urørde og gi dei synsinntrykka turistane ynskjer. Dette er elvar som også i framtid truleg er lite aktuelle for utbygging.

Vi meiner at fjorden har potensiale til kommersiell utnytting av både reiselivet og grunneigarinteresser utan at desse kjem i konflikt med kvarandre. Reiselivet har i stor utstrekning vore avhengig av landbruket for å selja fjordNoreg til turistar. På den andre sida kan landbruket og andre dra vekslar på turismen i form av utleigehytter og andre tilbod turistane etterspør.

Inntekter til kommunen

Kommunen vil få skatteinntekter frå kraftverka. Småkraft a/s har stipulert skatteinntektene til tre millionar kroner, fordelt på eigedomskatt, inntektsskatt frå grunneigarane og naturressursskatt. Skatteinntektene til kommunen vil vera årvisse inntekter som kan leggjast inn i kommunen sine langtidspanar. Desse inntektene vil koma alle i kommunen til gode gjennom tenesteproduksjonen.

Gode røynsler med kraftutbygging

I Jordal har grunneigaren røynsle med kraftutbygging og dei røynslene er positive. Utbygginga førte til at grenda fekk veg. Veg til grenda gjorde det mogleg å satsa på utleigehytter til turistar i eit heilt anna omfang enn tidlegare. Utan veg ville det vore tvilsamt om det hadde vore fast busetnad i Jordal i dag.

Jordalsdalen har vorte eit område mange ferdast i i dag nettopp fordi tilkomsten til Jordal er lett.

Oppsummering

Dei positive sidene ved utbygging av dei fem småkraftverka langs Fjærlandsfjorden er mange. Fallrettshavarane vil få inntekter som, etter vår meining, vil vera viktig for den einskilde og deira næringsutøving og kulturlandskapsskjøtsel. Kraftutbygging vil både sikre eksisterande og gjennomføre nye infrastrukturiltak med viktig funksjonar for næring og busetnad. I tillegg vil lokalsamfunn og kommune kunne nytte godt av ringverknadene frå kraftverka i mange år.

Ingen energiproduksjon skjer utan kostnader og negative verknader på natur og miljø. Slik er det og med vasskraft. Miljørapportane til konsesjonssøknadane legg heller ikkje skjul på dette. Men ulempene kraftutbygginga medfører er etter måten små sett i forhold til gevinstane ved rein energi, positive ringverknader og ny optimisme i lokalmiljøet. Endringane i fjordlandskapet vil etter kort

tid ikkje merkast i nemneverdig grad av korkje fastbuande eller tilreisande. Dei avbøtande tiltaka er med på å sikre at det vert ei utbygging som tek omsyn til den særprega naturen.

Vi vil på bakgrunn av dette tilrå at det vert gitt konsesjon for bygging av dei fem planlagde småkraftverka langs Fjærlandsfjorden.”

Søkers kommentarer til høringsuttalelsene

Søker har i brev av 11.05.2007 kommentert de innkomne høringsuttalelsene slik:

”Bakgrunn

Vi viser til Deres brev av 6. januar 2006 der De ber om Småkraft AS sine kommentarer til mottatte høringsuttalelser vedrørende konsesjonssøknadene for 5 kraftverk i Fjærland, Sogndal kommune, Sogn og Fjordane fylke.

De enkelte kraftverkene er; Lidal, Hatlestad, Berge/Bjåstad, Romøyri og Jordal.

Fellesuttalelser for alle kraftverk:

1. Fjærland Bondelag, 2. november 2005
2. Fjærland Reiselivslag, 28. november 2005
3. Sognefjord Reiseliv BA, 28. november 2005
4. Fallrettshaverne, 29.11 2005
5. Bygdautvalet i Sogn og Fjordane, 29. november 2005
6. Inge Rauboti, 1. desember 2005
7. Eline Orheim, 1. desember 2005
8. Fjærland senterparti, 1. desember 2005
9. Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane, 2. desember 2005
10. Sogndal kommune 16. desember 2005
11. Sogn og Fjordane Turlag, 17. desember 2005
12. Norges Naturvernforbund, 19. desember 2005
13. Fylkesmannen i Sogn og Fjordane, 20. desember 2005
14. Norges Jeger- og Fisk – Sogn og Fjordane, 31. desember 2005
15. Sogndal kommune, 26. januar 2006
16. Sogn og Fjordane fylkeskommune, 6. februar 2006
17. Rolf Romøren, 23. februar 2006
18. Den Norske Turistforening, 31. august 2006
19. Sogndal kommune, samla vurdering 18. desember 2006
20. Sogndal kommune, strandsoneanalyse, 31. januar 2007-02-15
21. Sogn og Fjordane fylkeskommune, 1. februar 2007

De enkelte kraftverk:

[...]

27. Berge/Bjåstad:

22. Statens vegvesen, 21. desember 2005

[...]

Småkrafts kommentarer til de enkelte uttalelsene:

FELLESUTTALELSER:

1. Fjærland Bondelag, 2. november 2005

Uttalelse:

Bondelaget støtter planene. En utbygging vil ha positive sider; opprettholdelse av levedyktig og mangfoldig landbruk, vil ikke forringe fjorden som reisemål, vil styrke kommuneøkonomien, skaper aktivitet og trenger lokal arbeidskraft i anleggsperioden, leie og ikke avhengig av fallrettigheter er positivt og god næringsutvikling.

Småkrafts kommentarer:

Småkraft er takknemlig for støtten og er enig i uttalelsen.

2. Fjærland Reiselivslag, 28. november 2005

Uttalelse:

1. Krav om at kraftlinje blir så lite synlig som mulig fra fjorden. Helst ønskes sjøkabel.
2. Justering av minstevannføring f. eks hvert 5. år.
3. Kraftstasjoner må utformes slik at de forsterker naturkvalitetene.
4. Småkraft må drøfte med bygdeutvalg, reiselivslag og grunneiere om tiltak for å skape ny næringsvirksomhet og ønsker at utbygger gjennomfører tiltak for direkte nytte i bygda.
5. Linjenettet må dimensjoneres for å ta imot kraft fra eksisterende og nye kraftverk i Fjærland.

Småkrafts kommentarer:

1. Kommenteres under egen linjesøknad.
2. Justering av vilkår ønskes normalt ikke da en ønsker forutsigbarhet.
3. Småkraft ønsker at kraftstasjonene skal virke berikende i størst mulig grad. Arkitekten vil derfor ha sterkt fokus på dette.
4. Småkraft er i utgangspunktet positive til dette, men vil se an antall konsesjoner og konsesjonsbetingelser først.
5. Linjenettet vil ta hensyn til mulige andre kraftverk.

3. Sognefjord Reiseliv BA, 28. november 2005

Uttalelse:

De går ikke imot utbygging men har visse krav/ønsker:

1. Fjærlandsfjorden må bevares på en best mulig måte..
2. All kraftoverføring må skje gjennom kabel langs fjorden.
3. Transformatorstasjon og bryteranlegg må utformes slik at de faller naturlig inn i eksisterende naturlandskap og bebyggelse.
4. Minstevannføring 1.5 – 30.9.
5. Kraftverk og rørgate må utformes slik at de faller naturlig inn i eksisterende landskap.
6. Byggeperiode mellom 1. oktober og 1. mai.
7. Ny utvikling må ikke skje på bekostning av eksisterende reiselivsnæring.

Småkrafts kommentarer:

1. Småkraft vil gjøre sitt beste.
2. Sjøkabel hele veien ut blir for dyrt.
3. Småkraft vil gjøre sitt beste.
4. Viser til andre punkt om vannslipping.
5. Småkraft vil gjøre sitt beste. NVE vil godkjenne det hele.
6. Ønsket noteres, men vil bli vanskelig å gjennomføre av klimatiske grunner.
7. Enig.

4. Fallrettshaverne, 29.11 2005

Uttalelse:

- Fallrettshaverne oppsummer sine synspunkter på utbyggingene; skånsom utbygging, miljøhensyn, god næringsutvikling, opprettholdelse av kulturlandskap, miljøvennlig ressursutnyttelse, positivt for reiselivet, inntekter til kommunen og gode erfaringer med kraftutbygging..

Småkrafts kommentarer:

- Småkraft stiller seg bak notatet og ber NVE å studere det nøye.

5. Bygdautvalet i Sogn og Fjordane, 29. november 2005

Uttalelse:

Utvalet tilrår utbygging og mener utbygging er positivt for næringslivet i bygda. Kraftlinja bør være stor nok til at andre kraftverk kan koble seg på. I tillegg må planleggingen sørge for at naturkvalitetene tas vare på.

Småkrafts kommentarer:

Småkraft takker for støtten og vil imøtekomme ønskene.

6. Inge Rauboti, 1. desember 2005

Uttalelse:

En utbygging gir små ulemper, men betydelige positive effekter lokalt og nasjonalt. Linja ut må få nok kapasitet for fremtidige utbygginger. Sognekraft AS bør være eier av utgående linje.

Småkrafts kommentarer:

Enig.

7. Eline Orheim, 1. desember 2005

Uttalelse:

- Det må stilles krav om samarbeide med Bygdautvalet og Reiselivslaget
- Inngrep må skje på en bærekraftig og fremtidsrettet måte.
- Vurdere om alle nye linjer kan gå i jord eller sjø (alternativt så lite så lite synlig fra sjøen som mulig).
- Støyhensyn må tas.

Småkrafts kommentarer:

Dette vil bli hensyntatt.

8. Fjærland senterparti, 1. desember 2005

Uttalelse:

Partiet er positive til planene og den verdiskapningen en utbygging medfører. En kraftledning må ha nok kapasitet til å håndtere andre kraftverk.

Småkrafts kommentarer:

Enig.

9. Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane, 2. desember 2005

Uttalelse:

1. Påpeker at området er et av få ved Sognefjorden uten større tekniske inngrep. Det har stor opplevelsverdi og inneholder kulturminner. Norske fjorder er kåret som beste reisemålet i verden.
2. Søknaden; tap av INON presenteres.
3. Om konsekvensvurderingene; kritiske kommentarer til disse.
4. Om virkningene for landbruket; påpeker at Lidal er fraflyttet, at gode inntekter ikke nødvendigvis innebærer godt vedlikehold av bygninger og kulturlandskap, bygdeøkonomisk plan savnes.
5. Om avveining i konsesjonsspørsmålet; fordeler kontra ulemper, Fjærlandskraften vil bidra med promiller av total norsk vannkraftproduksjon, mens tap vedrørende allmenne interesser er betydelige mm.
6. Konsekvenser for naturen og landskapet; uberørtheten påpekes og at naturen og landskapet vil bli skadelidende, INON reduksjon, underrapportering i miljørapportene.
7. Konklusjon; ikke saklig grunnlag for å gi konsesjon. Det er viktigst å hindre Lidal, Romøyri og kraftlinja. Berge/Bjåstad er minst skadelig og Jordal gir moderate skader.

Småkrafts kommentarer:

1. Småkraft er enig i at området er vakkert, men mener at foreslåtte utbygginger kan foretas uten at inntrykket og opplevelsen blir forringet.
2. Det bemerkes at INON - kartet ikke er oppdatert (linje mangler) og at Lidal (selv med en del vei) og Romøyri ikke er regnet som større tekniske inngrep etter DNS definisjon. Det er heller ikke masta ved Lidal og 22 kV linjer (selv ikke luftspenn). Topografien er heller ikke hensyntatt. Småkraft mener at NVE må se bak tallene når de vurderer konsekvensene. Overlapping av INON mellom Lidal og Romøyri er ikke tatt hensyn til. Dessuten vil foreslått linje gjennom Grindsdalen "ta" det meste av INON området. Det vil derfor være galt å belaste kun Lidal og Romøyri med INON konsekvensene.
3. NVEs retningslinjer er fulgt og konsulentene har sett det hele i sammenheng.
4. Lidal er fraflyttet, men sauedrift foregår. En utbygging vil bedre disse forholdene. Flere av fallrettshaverne viser til at de vil bruke midler på vedlikehold, bygging av utleiehytter, tilbakeflytting med mer. Å tolke økte inntekter til grunneierne som noe negativt, virker for spekulativt. Angående bygdeøkonomi viser i tillegg en Masteroppgave fra Ås også til positive uttalelser fra Senterpartiet, Bondelag, Bygdeutval, grunneiere (også uten fallretter) med flere.

5. Å påstå at Fjærlandskraften ikke betyr noe er et argument som ikke holder; her gjelder at alle monner drar. For øvrig mener vi at allmenne interesser ikke berøres i utilbørlig grad.
6. Småkraft fremhever at det er ca. 40 elver/bekker i Fjærlandsfjorden som ikke berøres, og at foreslått utbygging tar hensyn til verdiene i området.
7. Småkraft mener at alle kraftverkene kan bygges med akseptable konsekvenser. Det er viktig at alle realiseres for å kunne håndtere de store linjekostnadene.

10. Sogndal kommune 16. desember 2005

Uttalelse:

Ønsker samlet vurdering før uttalelse gis.

Småkrafts kommentarer:

Ingen.

11. Sogn og Fjordane Turlag, 17. desember 2005

Uttalelse:

Generelt;

1. Turlaget fremhever Fjærland; natur, kultur og friluftsliv og viser til at bygdefolket er aktive friluftsfolk.
2. Samlet planlegging ønskes.
3. Altfor dårlig arbeid vedrørende biologisk mangfold. Regelverket strekker ikke til.

Småkrafts kommentarer:

1. Småkraft mener at Fjærland blir like attraktivt etter en utbygging og at bygdefolket i hovedsak er for.
2. Samlet vurdering er utført.
3. Retningslinjene er fulgt.

[...]

Uttalelse Berge/Bjåstad:

Turlaget aksepterer under tvil alternativ B hvis;

1. Ikke permanent vei lenger enn til Heimastølen
2. Tunnelløsning som i alt. A
3. Kabeltilknytning til tunnelen til Sogndal og ikke luftspenn til Lidal .

Det beste alternativet er å flytte inntaket til rett nedstrøms sammenløpet mellom elvene.

Småkrafts kommentarer:

1. Ok, kun enkel atkomst.
2. Vil bli vurdert på detaljstadiet.
3. Sjøkabel til Hatlestad er nå forutsatt.

En flytting til nedstrøms sammenløpet innebærer at produksjonen reduseres til 14,5 GWh. Utbyggingskostnaden blir ca 39 mill. NOK eller 2,8 NOK/kWh. Marginalprisen fra dette alternativet og til alt. A blir dermed 0,9 NOK/kWh; dvs. svært lønnsomt. Det er dessuten viktig at kraftlinjekostnaden deles på flest mulig GWh.”

[...]

12. Norges Naturvernforbund, 19. desember 2005

Uttalelse:

Viser til og slutter seg til lokallagets uttalelse.

Småkrafts kommentarer:

Ingen ytterligere kommentarer.

13. Fylkesmannen i Sogn og Fjordane, 20. desember 2005

Generelt:

Fylkesmannen (FM) har en del generelle kommentarer, ønsker og krav om supplerende undersøkelser. Det gjelder vassføring, landskap, Røddlistearter/BM/naturtyper. I tillegg er det ønske om Samlet Plan for området.

Småkrafts kommentarer:

Vannføring og landskap

Kontroll av data fra vannføringsmålingene og sammenligning med andre avløpsstasjoner vil bli gjort rett før investeringsbeslutning tas for å få lengst mulig serie. Eksisterende data vil imidlertid bli benyttet ved anskueliggjøringen av elvene ved forskjellige vannføringer.

Generell kommentar, biologisk mangfold (BM)

FM peker i sin høringsuttalelse på at det skulle ha blitt gjennomført feltundersøkelser i prosjektområda til forskjellige tider på året for å få godt nok grunnlag for vurderingene. Det legges her vekt på at lokaliteter med eventuelle rødlistearter, spesielt fossesprøytsoner og bekkekløfter, men også bunndyr, samt skog og andre lokaliteter for rovfugl og spetter, skulle ha vært undersøkt bedre. Dette er i utgangspunktet en god idé for å skaffe seg mest mulig kunnskap om BM i området, men kostnadene med slike undersøkelser blir da svært høye. Det er tross alt snakk om småkraftverk. Miljøforvaltningen har gjennom flere år vektlagt at det i småkraftsaker skal gjennomføres biologisk mangfoldundersøkelser til en kostnad på rundt 20 000 kr. Dette gjaldt også i 2004 da disse undersøkelsene ble gjennomført. Samtidig har kravet til omfanget av disse undersøkelsene gradvis økt.

Vi mener at vi gjennom å identifisere verdifulle naturtyper og å si noe om potensialet for forekomst av sjelden arter (les: rødlistearter) ut fra undersøkelser og erfaringer gjort i nærliggende/lignende vassdrag, samt foreliggende opplysninger fra grunneiere og litteratur, har hatt et godt grunnlag for å vurdere konsekvensene for biologisk mangfold i de enkelte vassdragene.

Bunndyr

Felles for de omsøkte elvestrekningene, er at de generelt er bratte og strie. Undersøkelser har vist at det stort sett er arter av stein- og døgnfluer som trives under slike forhold. Av rundt 80 arter forekommende i Norge, er 9 oppført på rødlista. Ingen av de rødlistete artene er knyttet til hurtigstrømmende vann på Vestlandet. Dette er derimot ordinære arter med vid utbredelse i hurtigstrømmende elver over store deler av landet. Vårfluer (hvor hele 59 av rundt 200 arter er oppført på rødlista) trives med få unntak ikke under slike forhold.

Selv om enkelte arter i tørre perioder forsvinner fra de berørte elvestrekningene, er det sannsynlig at driv fra områdene oppstrøms vil føre til at de samme artene tilføres når vannføringen igjen blir høyere.

Fugl

De mest sårbare artene i forhold til vassdragsutbygging, er generelt vanntilknyttede arter som ender, vadefugl i stillestående og sakterennende vann. I mer hurtig-strømmende vann finnes fossekall og vintererle. I de gjeldende prosjektene er det imidlertid arter som hekker i skog som blir hogd i forbindelse med anleggsarbeidet som blir mest påvirket. I prosjekt hvor vannveien legges i tunnel, er dette ikke noe problem. Erfaringer har vist at rovfugl og annen fauna, blir skremt vekk fra prosjektområdet i anleggsperioden, men at de kommer tilbake til området så snart arbeidet er fullført og den menneskelige aktiviteten avtar.

Botanikk

Når det gjelder botanikk, mener vi at retningslinjene er oppfylt. Vi finner det f. eks. unødvendig å undersøke f. eks. slåtteenger og beitemark som ikke er under fuktpåvirkning, og som på sikt dermed ikke får endrete miljøforhold. Den viktigste forutsetningen for at disse naturtypene skal bevares, er at lokalitetene holdes i hevd med slått/beite og at revegeteringsprosessene får foregå naturlig, uten tilførsel av frøblandinger.

Samla plan Fjærland

Samla plan for Fjærland er utført.

[...]

Uttalelse Berge/Bjåstad:

- Kraftutbygging kan aksepteres med visse forutsetninger; supplerende undersøkelser, anleggsaktivitet tilpasses hekking, minstevannsføring tilsvarende alm. lavvannsføring om sommeren, vei og rørgater må ikke komme i konflikt med stier, vei til inntaket i Bergselvi blir midlertidig, rørgater graves ned der det ikke er boret i fjell, vannvei til inntak i Bjåstadelvi i fjell som i søknaden, minst mulig synlige inntak, ikke generende støy, ivaretagelse av kantvegetasjon, skånsom utbygging og hurtig istandsetting.*

Småkrafts kommentarer:

- Se pkt 18, Sogndal kommune. Kommentarene er nær identiske.*

[...]

14. Norges Jeger- og Fisk – Sogn og Fjordane, 31.desember 2005

Uttalelse:

- 1. Fokuserer en del på linjer*
- 2. Ikke nok undersøkelser på fiskesiden*
- 3. Er i mot Lidal og Jordal pga. anadrom strekning.*
- 4. Er i mot Romøyri av landskapsmessige hensyn*
- 5. De andre utbyggingene er ok.*

Småkrafts kommentarer:

- 1. Linjer vil bli kommentert under linjesøknaden. Se også pkt. 11.*
- 2. Viser til undersøkelsene som vi anser gode nok.*
- 3. Viser til undersøkelsene der konfliktnivået er lavt eller fraværende.*

4. NJJ bør ikke tillegges vekt her.
5. Bra.

15. Sogndal kommune, 26. januar 2006

Uttalelse: Kommunen ønsker en samlet vurdering av kraftverk i Fjærland.

Småkrafts kommentarer: Dette er nå gjort.

16. Sogn og Fjordane fylkeskommune, 6. februar 2006

Uttalelse: Fylkeskommunen ønsker behandlingen utsatt til samlet vurdering av kraftverk og linje i Fjærland foreligger.

Småkrafts kommentarer: Ingen.

17. Rolf Romøren, 23. februar 2006

Uttalelse:

- Uttalelsen gjelder primært Lidal og Romøyri og er kommentarer til Fylkesmannens og Naturvernforbundets uttalelser.
- INON: påpeker feil i INON kart (linje og vei mangler) og urimligheter i definisjon av tyngre tekniske inngrep.
- Redusert vannføring Rommedøla: påpeker hvor lite som er synlig og at Sevriselva bidrar med vann.
- Talet på elver i Fjærlandsfjorden: påpeker at det er mange andre og mer synlige elver ved Fjærlandsfjorden.
- Villmark, kulturlandskap og landskapspleie; påpeker at det visuelle inntrykket av utbyggingen blir lite (fjellanlegg), at bevaring og landskapspleie ikke gjør seg selv, med mer.
- Inntekter, ringvirkninger: påpeker direkte og indirekte fordeler av en utbygging.
- Energi og miljø: påpeker at prosjektene gir energibidrag (fornybar) til landsdel og land.

Småkrafts kommentarer:

Småkraft slutter seg fullt ut til kommentarene som på en utmerket måte beskriver dagens og fremtidig mulig situasjon ved en realisering av anleggene.

18. Den Norske Turistforening, 31. august 2006

Uttalelse:

1. DNT henviser til Fylkesvise planer og mener videre behandling må utsettes til dette er gjennomført. Fremhever 36 andre prosjekter i området med påfølgende sumvirkninger.
2. Småkrafts prosjekter har til dels store konflikter med naturmiljø, friluftsliv og landskap.
3. Romøyri; fremhever Romfossen (og nevner at restvannføringen ved fjorden blir 20 % av normal vannføring), kulturlandskap ved Romøyri og friluftsliv.

4. *Lidal; fremhever lange berørte elvestrekninger, minimal restvannføring, friluftsområde, INON, stort potensial for rødlistearter (som trolig noen vil forsvinne).*
5. *Hatlestad; delvis rør i dagen og tid for revegetering.*
6. *Berge/Bjåstad og Jordal; mindre konfliktfylte og kan kanskje aksepteres med avbøtende tiltak.*
7. *Linje; linje ut fjorden er helt uakseptabelt, bør begrenses til og satses på 3stk 22 kV linjer, erstatte luftspenn med kabel og rive eksisterende linjer (hvis disse ikke rustes opp for å føre ut kraften).*
8. *Generelt; viser til sumvirkninger og fylkesvise planer.*

Småkrafts kommentarer:

1. *Småkraft mener at det bør holde med samla vurdering for Fjærland som utført av Sogndal kommune.*
2. *Småkraft mener at av ca 40 elver utbygges deler av 5 elver. De er av de største, men langt fra de mest synlige.*
3. *På grunn av at Sevriselva kommer inn nedenfor inntaket, blir restfeltet relativt stort. Det gir en restvannføring på ca 37 % av dagens situasjon ved utløpet i fjorden (uten vannslipping). For å se elva her må en ganske nærme med båt. Øvre deler av fossen rett nedstrøms inntaket er synlig fra fjorden, men avstanden er stor. Andre elver og fosser i fjorden er mer iøynefallende. Kulturlandskapet på Romøyri vil få bedre vilkår for bevaring. Med molo bør mulighetene for friluftslivet bli bedre.*
4. *Se pkt. 12 og 16*
5. *Se pkt. 12*
6. *Ok*
7. *Plan for linjer medfører totalt færre linjer enn i dag.*
8. *Ingen ytterligere kommentarer.*

19. Sogndal kommune, samla vurdering 18. desember 2006

Uttalelse:

1. *Kommunestyret tilrår konsesjon*
2. *Vilkår; minstevannføring minimum tilsvarende alminnelig lavvannføring om sommeren*
3. *Vei og rørgater må ikke komme i konflikt med stier, evt. må stiene ordnes til igjen etter utbygging.*
4. *Permanente veier må tilpasses terrenget på en god måte etc.*
5. *Inntakene blir gjort minst mulig synlig ved terrengtilpasning etc.*
6. *Støynivået skal holdes innenfor rettlede grenser.*
7. *Tiltaket gjennomføres så skånsomt som mulig etc.*
8. *det skal utarbeides rapport inkl. avbøtende tiltak som gjør greie for hvilke negative konsekvenser utbyggingen vil ha for fossefall.*
9. *Krav om tilpassing av veier og annen næringsvirksomhet etter drøfting / godkjenning av kommunen.*
10. *Kraftstasjonen må trekkes opp fra fjorden eller på annen måte gjøres minst mulig synlige fra fjorden. Turbinvannet skal ledes ut i elveløpet. Endelig plassering skal behandles som byggesak.*

11. *Berge/Bjåstad; ikke anleggsaktivitet februar til juni nær hekkelokaliteter for kongeørn og hønsehauk. Alt. A kan utbygges hvis vannveien legges i tunnel.*
12. *Jordal; ikke anleggsaktivitet februar til juni nær hekkelokaliteter for kongeørn.*
13. *Hatlestad; Så langt råd skal det ikke bygges anleggsvei, men benytte helikopter. Ikke rør i dagen, men tunnel.*
14. *Lidal; Supplerende undersøkelser om biologisk mangfold kreves. ved prosjektering skal det legges frem plan om hvordan ev. konflikter med biologiske verdier skal reduseres. Plan for gjennomføring av tiltak i strandsonen.*
15. *Romøyri; som for 14. Lidal*

Småkrafts kommentarer:

1. *Småkraft er takknemlig for at kommunen går inn for alle prosjektene.*
2. *Ok, forutsatt at det menes alminnelig lavvannføring på årsbasis som skal slippes i de 5 sommermånedene.*
3. *Ok, så vidt mulig. Dette vil bli grundig behandlet i detaljplanene.*
4. *Ok, se 3*
5. *Ok, se 3*
6. *Ok.*
7. *Ok, se 3*
8. *Småkraft ser ikke behovet, men er åpen for en slik undersøkelse.*
9. *Ok, blir gjort i forbindelse med detaljplanene. Småkraft vektlegger et fortsatt godt samarbeid med kommunen.*
10. *Se våre kommentarer under pkt 20, strandsonenanalyse. For øvrig får kommunen uttale seg om dette under detaljplanarbeidet og trenger da ikke egen byggesak.*
11. *Hensyn til hekking vil bli tatt og behandlet i detaljplanene. Utbygging forutsettes etter omsøkte alternativ. Detaljer avgjøres på detaljstadiet.*
12. *Ok, se 11.*
13. *Dette behandles under detaljplanene.*
14. *Ser ikke behovet for supplerende undersøkelser. Øvrige forhold blir behandlet under detaljplanene.*
15. *Som for 14.*

20. Sogndal kommune, strandsonenanalyse, 31. januar 2007

Uttalelse:

Kraftverkene omtales kun kort i analysen.

- *Hovedkommentaren her er at turbinhusene legges litt unna sjøen; dvs. utløp litt opp i elva ovenfor 100 meters beltet.*
- *Synlig del av molo ved Romøyri bør ikke bestå av småfallen tunnelstein, men tre eller mur av stein.*

Småkrafts kommentarer:

Småkraft skjønner kommunens ønske, men vi har følgende kommentarer (også sendt i høringsuttalelse til kommunens revisjon av kommuneplan):

[...]

Berge/Bjåstad kraftverk

Kraftstasjonen er forutsatt plassert ved fjorden ca 300 m sør for utløpet av elva og ca 100 m unna nærmeste bebyggelse.

En flytting av stasjonen til ca 100 m opp i elva medfører et tap på ca 15 m eller 1,5 GWh uten at vannveien blir noe kortere.

I tillegg vil en flytting medføre nye inngrep nærmere bebyggelsen.

[...]

Konklusjon

Småkraft AS mener at kraftstasjonsplasseringene i omsøkte prosjekter er de beste totalt sett; dvs. når både økonomi og miljø er vurdert.

Arealplanen bør derfor ta hensyn til dette.

Når det gjelder plasseringene i Hatlestad og Jordal, kan små justeringer være aktuelle, men ikke så mye som utkastet tilsier. Dette bør imidlertid vurderes under detaljplanfasen.

Molokravet om tre eller mur over vannivå bør ikke være absolutt (det står også bør i utkastet). Det vil bli laget egne planer for moloen(e) som vil bli forelagt og godkjent av NVE/kommunen.

Det er ikke forutsatt flere luftspenn enn i dag. Et alternativ innebærer sågar riving av eksisterende luftspenn.”

21. Sogn og Fjordane fylkeskommune, 1. februar 2007

Uttalelse:

- Fylkesutvalet tilrår konsesjon for alle 5 kraftverkene på visse vilkår og støtter Sogndal kommunes uttalelse.
- Berge/Bjåstad; alt A prioriteres.
- Vannslipping på 80 l/s om sommeren i Romøyri.
- Jordal; alt A foretrekkes.

Småkrafts kommentarer:

- Småkraft takker for positivitet innstilling.
- Småkraft er enig.
- Se tidligere kommentarer.
- Småkraft er enig.

[...]

BERGE / BJÅSTAD:

27. Statens Vegvesen, 21. desember 2005

Uttalelse:

1. Vegvesenet regner med at eksisterende avkjørsel fra rv 5 benyttes.
2. Det er ikke vist hvordan rørgata krysser rv 5.
3. Avkjørsel og kryssing avklares når konsesjon foreligger.

Småkrafts kommentarer:

1. Eksisterende avkjørsel forutsettes benyttet.

2. Røret vil krysse rv 5 i forbindelse med eksisterende bru.
3. Ok

[...]

Småkraft AS konkluderende kommentarer

Småkraft anser at fordelene ved en utbygging klart overstiger ulempene;

- Bidrag til energiforsyningen lokalt og nasjonalt.
- Sikrer bosetting, kommunale inntekter, lokal næringsutvikling og vedlikehold av bebyggelse og kulturlandskap. En Mastergradsoppgave ved Ås tilsier at lokal verdiskapning i dette tilfellet utgjør ca 250 mill. NOK.
- Akseptable miljømessige inngrep. Kun 5 av ca 40 elver ved Fjærlandsfjorden berøres (se vedlagte brosjyre).
- Nærmere 25 km med eksisterende 22 kV linjer langs fjorden rives.”

Tilleggutredninger og justering av søknaden

Undersøkelser av mose og lav

I e-post av 22.05.2007 bad NVE om at det ble gjennomført en undersøkelse av moser og lav med hensyn til rødlistearter i fossesprøytsona i Bjåstadelvi. NVE mottok tilleggsundersøkelsen datert 08.08.2007. Småkraft AS oppsummerer følgende i sitt brev av 04.03.2008:

”Lav/mose undersøking

Etter krav frå NVE vart det gjennomført mose/lav undersøking i fossesprøytsona i Bjåstadelvi av Dr. scient. Per G. Ihlen. Frå samandraget i rapporten står det å lese;

”Fossesprøytsonen i Bjåstadelvi:

Fossesprøytsonen er avgrenset geografisk på kart. Her ble det ikke funnet forekomster av rødlistede lav eller moser. Tiltaket vil ha middels negativ konsekvens for utformingene av lav- og mosefloraen i fossesprøytsonen i Bjåstadelvi.”

Under 4. Avbøtande tiltak;

”For både bekkekløften i Kvanndalen og fossesprøytsonen i Bjåstadelvi vil det derfor være viktig at de foreslåtte minstevannføringene opprettholdes. Siden lange perioder vinterstid er både milde og snøfrie i lavereliggende deler av Vestlandet, vil det også foregå noe (men redusert) vekst av moser og lav i denne perioden. Det vil derfor være positivt for lav- og mosefloraen med den foreslåtte minstevannføringen også på vinterstid når det er mulig.”

Småkraft registrerer at det ikkje er gjort funn av viktige raudlista artar i fossesprøytsona i Bjåstadelvi. Vidare vil ei årleg minstevassføring som foreslått i ”nytt alternativ” i elva være eit avbøtande tiltak som er med å redusere konsekvensen for den eksisterande lav- og moseflora.”

Søknad om økt slukeevne

Småkraft AS har i brev av 04.03.2008 forelagt oppdaterte kostnadstall, samt søkt om å få øke slukeevnen i kraftverket fra 150 % av middelvannføringen til 160 % av middelvannføringen:

"Bakgrunn

Søknad for bygging av Berge/Bjåstad kraftverk vart sendt på høyring frå NVE 23.09.2005. Prosjektet utnyttar fallet mellom kote 395 og kote 5 i alt. A samt 355 og kote 5 i alt. B i elvene Bergselvi og Bjåstadelvi.

Småkraft ønskjer å auke slukeevna i frå 150 % til 160 % av Q_{middel} for prosjektet.

Vi foreslår i "nytt alternativ" å sleppe ei heilårig minstevassføring på 100 l/s for Bergselvi og 90 l/s for Bjåstadelvi. I det konsesjonssøkte alternativet var det ikkje foreslått minstevassføring som avbøtande tiltak i vinterperioden. Hydrologisk underlag ligg i vedlegg 1. der det er teke utgangspunkt i alt. A.

Å auke slukeevna frå 150 % til 160 % vil gje færre dagar overløp i Bergselvi og Bjåstadelvi. Samstundes vil ei heilårig minstevassføring på sikre at det renn vatn i desse elvene heile året. Vi meiner endringane for naturmiljø er små for "nytt alternativ" i forhold til opphavleg prosjekt.

Alternativ A

		Konsesjonssøkt	Nytt alternativ
Inntak	moh	395	395
Utløpskote	moh	5	5
Lengde tilløpsrøyr/tunnel	m	360 og 1800/600	360 og 1800/600
Tilløpsrøyr diameter	m	1,2 og 0,9	1,2 og 0,9
Tunnel, tverrsnitt	m ²	800	800
Minstevassføring			
1.juni 30.sept	m ³ /s	0,10/0,09	0,10/0,09
1.okt -30. mai	m ³ /s	0,0	0,10/0,09
Slukeevne			
Max	m ³ /s	150 %	160 %
min	m ³ /s	3,02	3,22
Total produksjon	GWh	0,15	0,15
Installert effekt	MW	38,2	36,5
Utbygg.kost i mill.kr		9,25	9,9
Utbygg.pris, kr/kWh		60,7/81,2*	81,2*
		1,61/2,13*	2,22*

*Oppdaterte 2008 kostnader, sjå vedlegg 2

Alternativ B;

		Konsesjonssøkt	Nytt alternativ
Inntak	moh	355	355
Utløpskote	moh	5	5
Lengde tilløpsrør	m	360 og 2460	360 og 2460
Tilløpsrør diameter	m	1,2 og 0,9	1,2 og 0,9
Minstevassføring			
1.juni -30.sept	m ³ /s	0,10/0,09	0,10/0,09
1.okt -30.mai	m ³ /s	0,0	0,10/0,09
Slukeevne			
Max	m ³ /s	3,13	3,34
min	m ³ /s	0,16	0,16
Total produksjon	GWh	35,5	32,8
Installert effekt	MW	8,6	9,0
Utbygg.kost i mill.kr		55,4/70,2	70,2
Utbygg.pris, kr/kWh		1,59/1,98	1,74

”

Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader

Om søkeren

Småkraft AS er et produksjonsselskap som ble etablert i 2002. Det eies av fem selskaper i Statkraftalliansen; Skagerak Energi AS, Trondheim Energiverk AS, Agder Energi AS, BKK AS og Statkraft SF. Småkraft AS er etablert for å finansiere og bygge ut små kraftverk inntil 10 MW sammen med grunneierne. Grunneierne vil beholde eiendomsretten til fallet.

Om søknaden

Det er søkt om tillatelse etter vannressursloven § 8 til å bygge Berge/Bjåstad kraftverk for utnyttelse av fallene i Bergselvi og Bjåstadselvi, Sogndal kommune i Sogn og Fjordane. Kraftverket vil etter hovedalternativet utnytte et fall på 390 m og etter justerte planer gi en årlig produksjon på rundt 36,5 GWh. Det er i søknaden foreslått å slippe minstevannføring om sommeren tilsvarende beregnet alminnelig lavvannføring på 100 l/s i Bergselvi og 90 l/s i Bjåstadselvi. Søker har i etterkant endret dette til å gjelde for hele året.

Det er inngått avtale mellom grunneierne og Småkraft AS om utbygging og drift av kraftverket. Formålet med utbyggingen er å styrke det lokale næringsgrunnlaget, samt å bidra til økt kraftproduksjon nasjonalt.

Beskrivelse av området

Fjærlandsfjorden er langstrakt og går i nordøst-sørøst retning. Den er omgitt av høye fjell som stuper bratt ned i fjorden og gir landskapet et mektig inntrykk. Rundt hele fjorden er det elver og bekker som renner ned fra fjellene og inn i fjorden. Mange av dem er viktige landskapselement.

Elvene Bergselvi og Bjåstadelvi ligger på østsiden av Fjærlandsfjorden og har felles utløp i fjorden ved grenda Berge. Bergselvi og Bjåstadelvi kommer fra hver sin sidedal og møtes ca. 1 km før utløpet i fjorden. Fra samløpet og ned til fjorden kalles elva Bjåstadelvi.

Nedbørfeltet i prosjektområdet strekker seg fra Bjåstadbreen i sør til Nyastølseggi (1505 moh) i nord, og drenerer fjellområdene Steindalseggi, Sogndalseggi, Furudalshesten og Vikaeggene. Nedbørfeltets høyeste punkt er rundt 1600 moh.

Bergsdalen er en vid og åpen U-dal hvor Bergselvi renner forholdsvis stritt i dalbunnen. I de øvre deler av dalen var det tidligere seterlandskap, og landskapet er her åpent og preget av runde fjellformasjoner. Bjåstaddalen er en trang V-dal med bratte sider. Bjåstadelvi, som har utspring i Bjåstadbreen og Storavatnet, renner stri igjennom dalen med mange fosser og stryk. Den siste fossestrekningen i Bjåstadelvi, før samløpet med Bergselvi, utgjør et fremtredende landskapselement da den er godt synlig fra rasteplassen ved riksvei 5 ved Berge. Fossen er også synlig fra andre siden av fjorden. Elvene er ellers lite fremtredende i landskapet.

Nedbørfeltet strekker seg fra fjord til høyfjell, og passerer vegetasjonstyper fra den sør-boreale til den alpine. Langs Bergselvi vokser det frodig kantvegetasjon i de bratte skråningene med bjørk, vier, bær, og småbregner. Vegetasjonen på begge sider av elva er beitepåvirket av sau på utmarksbeitet. Langs Bjåstadelvi er det i hovedsak storbregneskog av fjellburkne-bjørk-utforming og blåbær som dominerer i dalsidene langs elva. Tresjiktet består i hovedsak av bjørk, men det er generelt lite trevegetasjon langs elveleiet. Ved enkelte av fossene i Bjåstadelvi er det utviklet fosseeng-vegetasjon, en vegetasjonstype som er definert som verdifull for biologisk mangfold. Det er videre plantet en del gran i prosjektområdet, spesielt i de nedre deler. Mye av dette er nylig hogget ned. Ved fjorden dominerer kultur og jordbrukslandskapet som i hovedsak består av slåttenger og gamle kulturbeiter.

Pattedyrfaunaen i området er typisk for regionen. Det er forekomst av oter nede ved sjøen, og hjort er en viktig art i hele prosjektområdet. Fossekall finnes i området, og det er tidligere registrert hønsehauk og kongeørn i nærheten. Berge/Bjåstadvassdraget antas å ha liten verdi for fisk. Det finnes innlandsørret i vassdraget, men det er få plasser der fisken kan stå da elva er såpass stri. Ved utløpet i fjorden antas vassdraget å være for bratt til å ha noen verdi for anadrom fisk.

Kulturminnene og kulturmiljøet i området er i hovedsak knyttet til aktiviteter i tilknytning til gårds- og stølsdrift. Det ligger en gravrøys ved Berge som er fredet etter kulturminneloven. Det er videre gjort en rekke registreringer av kulturminner på Bjåstad, Berge og i Bergsdalen, men disse er ikke vernet ihht. kulturminneloven.

Av landbruksaktiviteter er det ett gårdsbruk på Berge i dag som driver med sau. Utmarksområdene i prosjektområdet brukes til beite. Det er plantet gran opp til kote 400 langs vassdragene, men på grunn av bratt og vanskelig terreng er uttak av skog vanskelig og har derfor begrenset verdi i skogbrukssammenheng.

Det er i hovedsak Bergsdalen som blir mest brukt i friluftslivssammenheng, da Bjåstaddalen er lite fremkommelig og dermed mindre attraktiv. Det er turrute fra Berge/Bjåstad og over til Horpedal lengre inne i Fjærland, og til Anestølen og Frudalen på Sogndalssiden. Stien mellom Bergsdalen og Anestølen er merket og dette er den gamle ferdselsvegen mellom bygdene.

Fjærland er et viktig område for fjordturisme hvor landskapet spiller en vesentlig rolle for de mange turistbåtene på fjorden. Langs riksvei 5 ved Berge, rett før porten til Fjærlandstunnelen, er det laget til en rasteplass med god utsikt mot Fjærlandsfjorden og fossen i Bjåstadelvi. Rasteplassen er et egnet stoppested for turister.

Eksisterende inngrep i vassdraget

Det finnes ingen vassdragstekniske inngrep i vassdraget i dag.

Riksvei 5 mellom Sogndalsdalen og Fjærland ligger i en skjæring over bebyggelsen på Berge og krysser Bergselvi rett før samløpet med Bjåstadelvi. Veien går igjennom to tunneler i området og Furudalstunnelen munner ut om lag 200 m nordøst for sammenløpet mellom Bergselvi og Bjåstadelvi. Bergselvi er delvis lagt om ved Furudalstunnelens munning og det er store forbygninger langs elva.

Det går en lokal vei fra riksveien og ned til bebyggelsen på Bjåstad og Berge. Det går videre en 22 kV kraftlinje langs fjorden og frem til Bjåstad.

Det er videre et hogstfelt langs nedre del av elva, der trærne nylig er hogget ned.

Teknisk plan

Det er fremlagt to alternative utbyggingsløsninger der søkers hovedalternativ er alternativ A.

Reguleringer og overføringer

Bygging av Berge/Bjåstad kraftverk medfører ingen reguleringer eller overføringer.

Inntak

Det er planlagt inntak ved kote 395 (kote 355 for alt. B) for både Bergselvi og Bjåstadelvi. Inntakene vil bestå av gravitasjonsdammer i betong med ca. 7 m høyde og 20 m bredde.

Vannvei

Bjåstadelvi

Alt A: Fra inntaket på kote 395 er det planlagt å bore en 600 m lang tunnel med diameter 0,9 m. Fra utløpet av tunnelen vil vannveien gå videre i nedgravd rør ca. 200 m til det møter røret fra Bergselvi.

Alt B: Fra inntaket på kote 355 legges det et rør med 0,7 m diameter fritt i dagen eller i sprengt grøft de første 100 m. Deretter forutsettes røret nedgravd frem til det møter røret fra Bergselvi.

Bergselvi

Rørgata er her planlagt nedgravd på hele strekningen for begge alternativene. Tilløpsrøret vil få en lengde på 1600 m (1450 for alt.B) og en diameter på 0,9 m. Ved kote 200 må røret krysse riksvei 5. Dette er tenkt utført i tilknytning til eksisterende bru.

For begge alternativene vil vannet ledes i felles rør de siste 300 m ned til kraftverket ved fjorden.

Kraftstasjon

Kraftstasjonen er planlagt i dagen på kote 5 ved fjorden ca. 300 m sør for utløpet av elva og ca. 100 m unna nærmeste bebyggelse. Stasjonen vil få en grunnflate på 60 m². I følge de konsesjonssøkte alternativene skal det installeres en peltonturbin med en effekt på 9,25 MW (8,59 MW for alt.B). Kraftverket er planlagt med en maksimal slukeevne på 3,0 m³/s (3,1 m³/s for alt. B), og minste

slukeevne på 0,15 m³/s for begge alternativer. Til sammenlikning er middelvannføringen beregnet til 2,01 m³/s og alminnelig lavvannføring oppgis å være 0,19 m³/s, slik at maksimal slukeevne tilsvarende om lag 150 % av middelvannføringen.

Søker har i brev av 04.03.2008 søkt om å øke slukeevnen til 160 % av middelvannføringen. Det søkes da om å oppjustere installasjonen til 9,9 MW for begge alternativene og maksimal slukeevne til 3,22 m³/s (3,34 m³/s for alt. B).

Elektriske anlegg

Kraftverket vil bli installert med en generator med ytelse 10,8 MVA (10,1 MVA for alt.B) og en spenning på 6 kV. Transformatoren er planlagt med samme ytelse og en omsetning på 22 kV.

I følge søknaden er kraften planlagt ført i en 5,5 km luftlinje med spenning 22 kV til Lidal. Tiltakshaver har i etterkant lagt frem nye planer. I følge de nye planene skal alle eksisterende luftlinjer langs fjorden fjernes, og nye linjer skal legges som jord- eller sjøkabler. Fra Berge/Bjåstad er kraften tenkt ført i sjøkabel over fjorden til Distad, deretter i jordkabel til Bukkhaldsneset, før den igjen går som sjøkabel over fjorden til Lidal der det er planlagt ny transformatorstasjon. Her vil kraften fra de fem omsøkte kraftverkene transformeres opp til 132 kV for så å føres over til Leikanger gjennom Grindsdalen.

Det er Sognekraft AS som er områdekonsesjonær. Eksisterende ledningsnett har for liten kapasitet for innmating av kraften fra de fem planlagte kraftverkene. I tillegg til konsesjonssøknadene for kraftverkene i Fjærland er det derfor sendt egen søknad om bygging av ny felles kraftlinje. Det vises til eget vedtak for denne linjen.

Veier

Eksisterende vei fra riksvei 5 til gården på Bjåstad er tenkt benyttet som atkomst til kraftstasjonen. Veien må forsterkes noe og det må lages en liten avstikker på ca. 50 m til kraftstasjonen. Det er videre planlagt å lage en ny permanent vei på ca. 1 km fra riksveien til inntaket i Bergselvi. Veien forutsettes stengt med bom for allmennheten. I Bjåstaddalen er det planlagt midlertidige anleggsveier for etablering av rørgate og inntak. For alternativ A vil veien bli lagt sammen med rørtraseen, mens for alt. B er det nødvendig med en anleggsvei på 1,1 km utenfor rørtraseen.

Massetak og deponi

Overskuddsmasser fra boring av tunnel (ca. 700 m³) og nedgravd rørtrasé er forutsatt benyttet til bygging av veier til inntak og kraftstasjon. Eventuelle overskuddsmasser vil bli plassert i eksisterende sand/grustak i nærheten.

For masser til omfylling rundt tilløpsrøret er det planlagt å benytte lokale massetak.

Hydrologiske virkninger

Berge/Bjåstad kraftverk vil utnytte et felt på totalt 20,1 km² (21,1 km² for alt.B). Feltet til Bergselvi ved planlagt inntak er på 12,0 km² (12,7 km² for alt. B) og middelvannføringen er beregnet 1,22 m³/s. Bjåstadelvi har et nedbørfelt på 8,1 km² (8,4 km² for alt B) og en middelvannføring på 0,8 m³/s beregnet ved inntaket. Middelvannføringen ved inntakene er samlet i størrelsesorden 2 m³/s for begge alternativ. Alminnelig lavvannføring ved inntakene er i søknaden beregnet til 0,10 og 0,09 m³/s for henholdsvis Bergselvi og Bjåstadelvi, og alminnelig lavvannføring etter samløpet er 0,2 m³/s.

Kraftstasjonen var opprinnelig planlagt med en maksimal slukeevne på 3,02 m³/s (3,13 m³/s for alt.B) noe som tilsvarer rundt 150 % av middelvannføringen. Det søkes nå om å oppjustere slukeevnen noe slik at den tilsvarer 160 % av middelvannføringen. Det er planlagt en minstevannføring tilsvarende alminnelig lavvannføring på 0,1 m³/s for Bergselvi og 0,09 m³/s for Bjåstadelvi om sommeren, eller hele året dersom slukeevnen kan økes til 160 % av middelvannføringen.

De hydrologiske forskjellene mellom alternativ A og B er marginale og vi omtaler derfor disse under ett.

Som representativ stasjon er 71.5 Feios benyttet. Nedbørfeltet til Feios er noe større enn for det planlagte kraftverket og har mindre nedbør og avrenning enn planområdet som skyldes lokale lo- og le-effekter. Som i Feios, ligger det noen breer i øvre del av Bjåstadelvi og Bergselvi. Også ellers er feltene relativt like. Det er noen mindre innsjøer i Bjåstadelvi. Disse vil kunne dempe flommene i vassdraget noe. Det antas at dette utligner at nedbørfeltet til Bjåstadelvi er mindre enn for Feios. Alminnelig lavvannføring for de to inntakene er i sum beregnet til ca. 0,2 m³/s eller ca. 9 l/s km². Beregninger med programmet LAVVANN og lavvannsanalyser av data fra Feios harmonerer rimelig godt.

Feltene til Bergselvi og Bjåstadelvi har stor variasjon i avrenning mellom sommer og vintersesong, med høyest vannføring i perioden mai-august og lavest vannføring i perioden desember-mars. Hyppige flommer kan likevel forekomme hele året.

En utbygging etter de forelagte planene vil medføre at rundt 67 % av tilsiget bli fraført den berørte elvestrekningen, mens resten vil renne forbi inntaket i form av overløp over dammen, minstevannføring og ved vannføringer mindre enn minste slukeevne slik at kraftverket må stoppe. I følge varighetskurven som følger søknaden vil det i sommerhalvåret gå overløp over inntaksdammene i underkant av 40 % av tiden, mens det om vinteren bare vil være overløp i ca. 7 % av tiden.

Hvis slukeevnen økes til 160 % av middelvannføringen vil det bli noen færre dager med overløp og reduserte flomtopper i vassdraget. Vannføringen i vassdraget blir da i større grad jevnt lav og virkningen av naturlig variasjon i vassdraget reduseres. Den omsøkte økningen i slukeevne er likevel liten slik at forskjellene er marginale.

Når vannføringen ligger innenfor turbinens slukeevne, vil det kun være minstevannføring som slippes forbi inntakene. Videre vil restfeltet, som er beregnet til 3 km², bidra med en restvannføring på utbyggingsstrekningen på rundt 0,17 m³/s for alt. A og 0,11 m³/s for alt. B på årsbasis målt ved utløpet i fjorden. Dette vil i hovedsak komme i perioder med mye nedbør og tilsig.

Produksjon og kostnader

Berge/Bjåstad kraftverk vil etter de først omsøkte planene få en årlig produksjon på omkring 38,2 GWh for alternativ A og 35,4 for alternativ B. Utbyggingsprisen er beregnet til 2,13 kr/kWh (A) og 1,98 kr/kWh (B) til en total kostnad på henholdsvis 81,2 mill.kr og 70,2 mill.kr. Det er her iberegnet slipp av minstevannføring kun om sommeren.

Ved å øke slukeevnen til 160 % av middelvannføringen vil årsproduksjonen blir på 36,5 GWh for alternativ A og 32,8 GWh for alternativ B. Utbyggingsprisen er da beregnet til 2,22 kr/kWh (A) og 2,14 kr/kWh (B) med samme total kostnader som ovenfor. Det er her iberegnet slipp av minstevannføring hele året. Alle kostnader er oppgitt med prisnivå for 2008.

Kostnadene inkluderer ny felles kraftlinje ut fra Fjærland som skal deles mellom de fem kraftverksprosjektene. Disse kostnadene er imidlertid usikre da de avhenger av løsningsalternativ og hvor mange kraftverk som får konsesjon.

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til Småkrafts beregninger. Det vil likevel være søkerens ansvar å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten i prosjektet.

Arealbruk og eiendomsforhold

Midlertidig arealbehov vil være om lag 34 dekar for alternativ A med vannvei i tunnel og 46,1 dekar for alternativ B med nedgravd/sprengt rør. Permanent behov for grunn vil være ca. 8 dekar til atkomstveier, inntaksbasseng, damsted med lukehus og kraftstasjon.

Fall- og grunneierrettighetene i prosjektet er privat eid av de grunneierne som står bak søknaden i samarbeid med Småkraft AS. Småkraft og grunneierne har inngått avtale om et samarbeid om utbygging og drift av kraftverket.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

I kommuneplanens arealdel er områdene nærmest sjøen og bebyggelsen definert som LNF-område. Kommunen har videre nylig vedtatt egne regler for strandsonen og det er ikke tillatt å føre annen bebyggelse enn båtnaust og lignende nærmere enn 50 meter fra flomålet. Dersom det gis tillatelse til Berge/Bjåstad kraftverk må forhold til kommunens arealplandel avklares direkte med Sogndal kommune.

Samlet plan (SP)

En utbygging av Bjåstadelvi og Bergselvi er plassert i kat. I (grp. 3) i Samlet plan. Prosjektet har inntak i Bjåstadelvi på kote 350 og Bergselvi overføres til Bjåstad. Storavatn reguleres 13 m. Planlagt installasjon var 8 MW og midlere årsproduksjon på 33 GWh (1931-60). Alt. B har inntak på samme nivå som i prosjektet i Samlet plan, mens hovedalternativet har inntak 40 m høyere opp. Det omsøkte prosjektet er etter vårt syn en miljømessig tilpasning av et eldre SP-prosjekt.

Verneplan for vassdrag

Vassdraget inngår ikke blant de vassdrag som er vernet.

Inngrepsfrie naturområder (INON)

I søknaden er det opplyst at en utbygging av Berge/Bjåstad kraftverk etter de omsøkte planene vil medføre en reduksjon av INON-områder på 3 km² i sone 1 og 2 km² i sone 2. Fylkesmannen i Sogn og Fjordane har gjort beregninger som viser en noe høyere reduksjon på vel 3,7 km² i sone 1 og vel 2,8 km² i sone 2. Tiltaket vil ikke medføre reduksjon av villmarkspregede områder.

Nasjonale laksevassdrag

Vassdraget inngår ikke blant de nasjonale laksevassdragene.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden har vært behandlet etter reglene i kap. 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig gjennomsyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. I forbindelse med høringen av de fem småkraftverkene arrangerte NVE et offentlig folkemøte i Fjærland der NVE og representanter fra kraftselskapet var til stedet og orienterte om prosjektet og saksbehandlingen. NVE har videre vært på befaring i området sammen med representanter for søker, Sogndal og Leikanger kommune, Fylkesmannen, fylkeskommunen, Sognekraft, Sogn- og Fjordane turlag, Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane og grunneierne..

Flere av høringspartene har valgt å kommentere all de fem kraftverkene samlet ved å se på helheten langs fjorden og den samlede belastningen. I det følgende gis et sammendrag av høringsuttalelsene som gjelder Berge/Bjåstad kraftverk. Høringsuttalelsene som dreier seg om en samlet vurdering av alle søknadene er behandlet i eget notat.

Uttalelser til søknaden

Sogndal kommune vedtok i formannskapet 15.12.2005 at det var ønskelig å få utarbeidet en samlet plan for vassdrag som er aktuelle å bygge ut i Fjærland før NVE behandler søknaden videre. Kommunen uttalte spesielt for Berge/Bjåstad kraftverk at det ikke bør legges opp til permanent vei lengre enn til Heimastølen, og at en ved utforming av vannveien bør ta hensyn til stien som går her. Kommunen er ellers av den oppfatning av at konsekvensene for landskap, turisme og friluftsliv vil være begrenset når det gjelder Berge/Bjåstad kraftverk. Kommunen mener at temaet biologisk mangfold ikke er behandlet tilfredsstillende i søknaden.

I sitt vedtak av 18.12.2006 for samla vurdering av småkraftverk i Fjærland går kommunen inn for en utbygging av alle de omsøkte kraftverkene inkludert Berge/Bjåstad på visse vilkår. Generelle vilkår er blant annet at det skal slippes en minstevannføring om sommeren minimum tilsvarende alminnelig lavvannføring, at alle anlegg utføres med best mulig terrengtilpasning, og at konflikter med turstier søkes unngått. Støynivået fra kraftstasjonene skal være innenfor veiledende grenser. De ønsker en rapport som viser mulige negative konsekvenser utbyggingene vil ha for fossefall, og ev for vintererle. Plassering av kraftstasjonene skal flyttes opp fra fjorden med utløp i elveleiet. Endelig plassering vil bli behandlet som byggesak i kommunen.

For Berge/Bjåstad påpekes det spesielt at anleggsaktivitet og liknende ikke skal skje i februar til juni i nærheten av hekkelokaliteter for kongeørn og hønehauk. For Bjåstadelva anbefales det en utbygging etter alternativ A under forutsetning av at vannvegen blir lagt i tunnel.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane mener en utbygging av Berge/Bjåstad kraftverk er akseptabel under visse forutsetninger. Det forutsettes at det utføres supplerende undersøkelser på spesielt ferskvannsbiologi, fossesprøytsamfunn og verdifulle slåtteeuger, og at disse viser at tiltaket ikke kommer i konflikt med viktige naturverdier. Anleggsaktivitet må ikke skje i februar til juni i nærheten av hekkelokaliteter for kongeørn og hønehauk. Det forutsettes videre at det slippes minstevannføring om sommeren minimum tilsvarende alminnelig lavvannføring, og at anleggene ikke kommer i konflikt med turstier. Det settes krav om at veien til inntaket i Bergselvi blir en midlertidig anleggsvei, at vannveien til Bjåstadelvi blir i tunnel og at rørgatene må graves ned der det ikke blir tunnel. Det er videre satt krav om at tiltakene utføres så skånsomt som mulig med best mulig terrengtilpasning. Når det gjelder INON områder viser fylkesmannens beregninger en noe større reduksjon av inngrepsfrie naturområder i forhold til beregningene i søknaden.

Sogn og Fjordane fylkeskommune behandlet de fem kraftverkssøknadene i Fjærland i fylkesutvalget 01.02.06. Fylkeskommunen stiller seg bak Sogndal kommunes vedtak om å utsette saksbehandlingen av de fem planlagte kraftverkene inntil en samlet vurdering av aktuelle konsekvenser foreligger. De er enig med kommunen om at det er viktig å få en samlet vurdering av hvilke prosjekt som kan være aktuelle for utbygging i hele Fjærlandsbygda i sammenheng med aktuelle nettløsninger.

I sitt vedtak av 31.01.2007 tilrår fylkeskommunen at det blir gitt konsesjon til Berge/Bjåstad kraftverk, men støtter de krav som er fremsatt av Sogndal kommune. Fylkeskommunen ber om at alternativ A med tunnel blir prioritert fremfor alternativ B. Det påpekes videre at søker er pliktig å melde ifra dersom automatisk fredete kulturminner avdekkes under arbeidet.

Den Norske Turistforening (DNT) mener at alle de fem omsøkte kraftverkene har til dels stor konflikt med friluftsliv, naturmiljø og landskap. De oppfordrer NVE til å avvente saksbehandling av småkraftsøknader inntil fylkesvise planer for småkraftverk er på plass og at alle prosjektene i Fjærlandsområdet må ses i sammenheng. Når det gjelder utbygging av Berge/Bjåstad kraftverk mener DNT at dette kan aksepteres under forutsetning av avbøtende tiltak som økt minstevannføring, ikke permanent anleggsvei og flytting av inntak lengre ned.

Norges Naturvernforbund går imot utbygging av de fem kraftverkene og viser blant annet til manglende fylkesvise planer for småkraftverk som sin begrunnelse. De har ikke kommentert utbygging av Berge/Bjåstad kraftverk spesielt.

Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane har sendt en samlet uttalelse for de fem kraftverkene. De mener utredningene er for dårlige og at det ikke foreligger et godt nok grunnlag til å gi konsesjon. De mener at alle prosjektene må få avslag. Når det gjelder Berge/Bjåstad mener Naturvernforbundet at dette prosjektet er det som vil gi minst skader da det ligger i et område med store inngrep fra før.

Sogn og Fjordane turlag påpeker at Bergsdalen er viktig for friluftslivet og at det går flere turstier i området. Videre er Bjåstadelva viktig for reiselivet da elva er synlig fra rasteplassen og fra fjorden. Turlaget vil under tvil akseptere en utbygging av Berge/Bjåstad kraftverk. De forutsetter da at det ikke blir bygd permanent veg lenger enn til Heimastølen i Bergsdalen, og at dette blir en "grønn vei" slik som i dag. De savner en utredning av B alternativet med vannvei i tunnel og forutsetter at et slikt alternativ blir valgt. De ønsker at tilkoblingen til nettet går via kabel igjennom tunnelen til Sogndalsdalen.

NJFF- Sogn og Fjordane går ikke imot at det gis konsesjon til Berge/Bjåstad kraftverk, da vassdraget ikke har produksjon av anadrome arter på grunn av vandringshinder. NJFF uttaler at de ikke har tilstrekkelig grunnlag for å vurdere virkninger for viltet i området. De påpeker likevel at viltet vil bli forstyrret i anleggsperioden.

Statens vegvesen – region Vest påpeker at det skal bygges permanent veg fra rv 5 til kraftstasjonen. De forutsetter da at det er tenkt å benytte eksisterende avkjøring mot Berge da det ikke ligger til rette for en ny avkjøring fra riksvei 5 så nære tunnelen. Det påpekes videre at det ikke er opplyst hvordan rørgata skal krysse rv 5 og at søker må ta kontakt med Vegvesenet for å avklare hvordan tilkomst og kryssing av fylkesvegen kan ordnes. Ellers har ikke Vegvesenet kommentarer til søknaden.

Fjærland Bondelag stiller seg positive til utbygging av de 5 omsøkte kraftverkene i Fjærland. De uttaler at utbyggingen vil bidra til å opprettholde et levedyktig og mangfoldig landbruk for de involverte gårdsbrukene. De påpeker at de aktuelle vassdragene er lite synlige fra fjorden, og at de dermed ikke vil forringe naturopplevelsen på fjorden for turister. Bondelaget mener det er god næringsutvikling ved at fallrettighetene fortsatt eies av grunneierne, men leies ut til Småkraft AS. Videre ser bondelaget verdien i at kommuneøkonomien blir styrket gjennom skatteinntekter fra

kraftverkene. I anleggsperioden vil det bli behov for lokal arbeidskraft, noe som vil gi ny positiv aktivitet i bygda. Det settes som en forutsetning at utbyggingene blir gjort på en skånsom måte inkludert de avbøtende tiltakene som er foreslått i konsesjonssøknaden.

Bygdautvalet i Fjærland er positive til at det gis konsesjon til alle kraftverksprosjektene på visse betingelser. Grunnet dominerende lokal eierskap til fallrettighetene vil utbyggingen gi et positivt bidrag til næringslivet i bygda. De mener at det bør utarbeides en samla vurdering av alt vannkraftpotensialet i Fjærland, før kraftledningen kan bygges.

Fjærland Reiselivslag er positive til utbygging av de 5 omsøkte kraftverkene i Fjærland på visse betingelser. De påpeker at Fjærlandsfjorden blir sett på som en av de vakreste fjordene våre, og etter at Geirangerfjorden og Nærøyfjorden ble plassert på UNESCOs verdensarvliste er interessen for norske fjorder økt ytterligere. Tekniske inngrep må derfor gjennomføres så skånsomt som mulig. Reiselivslaget mener at det bør settes en minstevannføring i elvene som kan revideres hvert femte år for å justere nødvendig vannslipp. Videre må kraftstasjoner og veger utformes slik at de forsterker naturkvalitetene. Reiselivslaget mener at Småkraft må inngå drøftinger med Bygdautval, reiselivslag og grunneierne ved de ulike vassdragene for gjennomføring av tiltak som kan skape ny næringsvirksomhet der. Tiltak som er aktuelle er kaier, badeplasser og utsetting av aure. Det er også ønskelig at utbygger gjennomfører tiltak som er direkte til nytte for Fjærlandssamfunnet.

Sognefjord Reiseliv BA er destinasjonsselskapet for reiselivet i Balestrand, Vik, Leikanger og Fjærland. De går ikke imot utbygging av de fem kraftverkene, men en eventuell konsesjon må gis på nærmere angitte betingelser. Det kreves at Fjærlandsfjorden må bevares på best mulig måte. Minstevannføringslipp må være så stor at elvene som i dag er synlige fra fjorden fortsatt vil se naturlige ut. Perioden for minstevannføring må være i perioden fra 1.5 til 30.9. Videre må kraftstasjon og rørgater utformes slik at de faller naturlig inn i eksisterende naturlandskap og bebyggelse. Anleggsperioden må være mellom 1. oktober til 1. mai. Ny næring langs fjorden må ikke skje på bekostning av eksisterende reiselivsnæring.

Fjærland Senterparti er positive til at det gis konsesjon til de fem kraftverkene og har ellers ingen merknader til disse planene.

Eline Orheim leder kulturlandskapsprosjektet "Spons ein sau" i Fjærland, og mener at en eventuell konsesjon til de fem kraftverkene må gis på nærmere gitte betingelser. Orheim er opptatt av at natur- og kulturkvalitetene langs fjorden ikke skal bli forringet av kraftutbygging. Hun mener at det bør stilles krav om at utbygger samarbeider med Bygdautvalet og Reiselivslaget i detaljplanleggingen, slik at utbyggingen blir lokalt tilpasset. Tekniske inngrep må skje på en bærekraftig og fremtidsrettet måte og støyskjermingstiltak må vurderes ved plassering og utforming av kraftstasjonene.

Inge Rauboti og Johannes Rauboti har vokst opp i Rauboti og hevder å ha god kjennskap til de lokale forholdene i utbyggingsområdene. De er positive til at det gis konsesjon til de fem kraftverkene.

Fallrettighetshaverne har sendt en uttalelse til fordel for utbygging av de fem småkraftprosjektene rundt Fjærland. For Berge/Bjåstad påpekes det at området er preget av inngrep fra før da riksveien går igjennom området. De mener at minstevannføringslipp i elvene vil bøte på eventuelle konflikter med biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og turisme. Det påpekes at det er lite ferdsel i Bergsdalen og Bjåstaddalen, og at elvene går i dype gjel slik at de omsøkte strekningene ikke er synlige fra fjorden. Det legges vekt på at området bærer preg av at det har vært utnyttet i næringsammenheng før og at det også har vært kraftverk på Berge/Bjåstad tidligere.

Samlet plan for Fjærland

På bakgrunn av kravene i flere av høringsuttalelsene om en samlet vurdering av småkraftverk i Fjærland, ble det utarbeidet en rapport av Luster Energiverk AS i samarbeid med administrasjonen i Sogndal kommune. Rapporten tar for seg potensielle utbyggingsprosjekter i Fjærland og konfliktgraden til disse. Her er 17 mulige prosjekter presentert med en samlet installasjon på ca. 65 MW og et produksjonspotensialet på totalt ca. 230 GWh. Flere av disse er ikke realistiske i nær fremtid enten av økonomiske eller av miljømessige grunner. De fleste av disse prosjektene ligger i indre Fjærland, og med unntak av de 5 omsøkte kraftverkene er det bare ett prosjekt som ligger rundt selve Fjærlandsfjorden. Foruten de 5 omsøkte kraftverkene er det tre andre prosjekter som er ansett som realistiske innen nær tid; Mundalselvi, Horpedalselvi og Tverrdalselvi. Til sammen vil disse åtte prosjektene totalt ha en årlig middelproduksjon på over 160 GWh og en installasjon på ca. 44 MW.

NVE har videre fått opplyst at det jobbes konkret med flere konsesjonssøknader for prosjekter i indre Fjærland som vil bli sendt inn så snart konsesjonen for den nye kraftlinjen er avklart og nettkapasiteten er løst. Potensialet for vediskaping i Fjærland i forbindelse med vannkraft er således betydelig.

Rapporten om en samlet vurdering av småkraftverk i Fjærland var ute på høring høsten 2006. Rapporten og uttalelsene til denne inngår som en del av NVEs beslutningsgrunnlag ved konsesjonsbehandlingen av de fem omsøkte småkraftverkene i Fjærland inkludert Berge/Bjåstad kraftverk.

Dette er beskrevet nærmere i NVEs notat ” Samlet vurdering av 5 kraftverk i Fjærlandsfjorden” som er vedlagt denne sak.

Tiltakets virkninger - Fordeler og skader/ulemper

Nedenfor er det gitt en oversikt over hva NVE anser som de viktigste fordelene og skader/ulemper ved bygging av Berge/Bjåstad kraftverk:

Fordeler

En utbygging etter de omsøkte planene vil gi inntil ca. 35-38 GWh årlig i ny produksjon avhengig av alternativ. Utbyggingen vil videre gi økt næringsgrunnlag for de grunneierne som er med i prosjektet og bidra til opprettholdelse av lokal bosetting og ivaretagelse av kulturmiljøet.

Ulemper

De største ulempene er etter NVEs syn at tiltaket innebærer fysiske inngrep i et område med utpreget landskaps-, natur- og kulturmiljøverdier. Tiltaket vil videre medføre sterkt redusert vannføring i Bergselvi og Bjåstadelvi på utbyggingsstrekningene. Deler av utbyggingsstrekningen med fossefall i Bjåstadelvi er godt synlig fra rasteplassen ved Berge, og sterkt redusert vannføring kan forringe opplevelseskvaliteten av fossen. Redusert vannføring og permanent vei innover i Bergsdalen kan òg være uheldig i et område som brukes noe til friluftsmål. Tiltaket vil medføre en reduksjon av INON-områder sone 1 og sone 2.

Alternativer

Søknad om konsesjon for Berge/Bjåstad kraftverk foreligger nå med to hovedalternativer (A og B) med forslag til slukeevner og minstevannføringslipp som beskrevet over. Her følger en skjematisk oppsummering:

		Alt. A 150	Alt. A 160	Alt. B 150	Alt. B 160
Inntak	moh	395	395	355	355
Utløpskote	moh	5	5	5	5
Tunnel	m	600	600	-	-
Rør lengde	m	360+1800	360+1800	360+2460	360+2460
Minstevassføring					
1.juni 30.sept	m ³ /s	0,10+0,09	0,10+0,09	0,10+0,09	0,10+0,09
1.okt -30. mai	m ³ /s	-	0,10+0,09	-	0,10+0,09
Slukeevne					
Max	m ³ /s	150 %	160 %	150 %	160 %
min	m ³ /s	3,0	3,22	3,1	3,34
Total produksjon	GWh	0,15	0,15	0,16	0,16
Installert effekt	MW	38,2	36,5	35,5	32,8
Utbygg.kost i mill.kr		9,25	9,9	8,6	9,9
Utbygg.pris, kr/kWh		60,7/81,2*	81,2*	55,4/70,2*	70,2*
		1,61/2,13*	2,22*	1,59/1,98*	2,14*

*2008 priser

NVEs vurdering

Småkraft AS har søkt om tillatelse til utbygging av Bergselvi og Bjåstadelvi mellom kote 395/355 og kote 5. Hele utbyggingsstrekningen ligger på de involverte grunneiernes eiendom.

Fjærland Bondelag, Fjærland senterparti, samt Inge og Johannes Raudboti er positive til en utbygging av Berge/Bjåstad kraftverk. Bygdeutvalget i Fjærland, Fjærland Reiselivslag og Eline Orheim er positive til en utbygging, men på visse vilkår. Sogndal kommune og Sogn og fjordane fylkeskommune går inn for en utbygging av Berge/Bjåstad kraftverk etter alternativ A på visse vilkår. Fylkesmannen i Sogn og Fjordane, Den Norske Turistforening, NJFF- Sogn og Fjordane, Statens Vegvesen og Sognefjord Reiseliv BA aksepterer en utbygging under visse forutsetninger. Sogn og fjordane turlag kan under tvil akseptere en utbygging av Berge/Bjåstad kraftverk på visse vilkår. Norges Naturvernforbund går i mot en utbygging av Berge/Bjåstad kraftverk. Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane mener alle fem kraftverkene bør få avslag, men at Berge/Bjåstad er det kraftverket som gir minst skade.

Landskap

Fjærlandsområdet som helhet omgis av mektig natur. Kombinasjonen av fjord, høye fjell og gamle kulturmiljøer gir landskapet generelt et spesielt særpreg. Når det gjelder Bergselva og Bjåstadelva som landskapselement er ikke disse spesielt eksponert fra fjorden. Fossen i Bjåstadelvi, rett før samløpet med Bergselvi, er et landskapselement fra rasteplassen ved riksvei 5. Den er også synlig fra andre siden av fjorden ved Hatlestad. Det er likevel først og fremst ved store vannføringer at fossen er markant. Da vil det også etter en utbygging være mye vann i vassdraget slik at fossen fremdeles vil være fremtredende. Elvene er ellers lite fremtredende i landskapet og bare synlig for de som ferdes langs vassdraget. Nabovassdrag, som for eksempel Migandefossen lengre sør og Distadelva på andre siden av fjorden, har etter vårt syn større betydning som landskapselement og dermed opplevelseskvaliteten i Fjærlandsfjorden. En tilstrekkelig minstevannføring hele året vil være en forutsetning ved en eventuell konsesjon og et viktig avbøtende tiltaket for opplevelsen av vassdraget.

En utbygging av Berge/Bjåstad kraftverk er presentert med to alternativer der en utbygging etter alternativ A vil berøre lengre elvestrekninger enn en utbygging etter alternativ B. NVE kan ikke se at det er spesielle konflikter knyttet til de øvre elvestrekningene eller inntaksområdene som taler imot en utbygging etter alternativ A i forhold til det landskapsmessige.

Inntaket i Bjåstadelvi vil kunne bli synlig fra riksveien ved Berge og fra Bergsdalen, og dermed påvirke landskapet noe. Dette kan etter NVEs syn avbøtes ved at det i detaljplanleggingen legges vekt på utforming og plastring av inntaket slik at dette blir minst mulig synlig i landskapet. Inntaket i Bergselvi vil ikke bli vesentlig synlig da den ligger i et dypt gjel.

Fra inntaket i Bergselvi skal rørgata graves ned på hele strekningen for begge alternativene. Det er planlagt en vei på om lag en km inn til inntaket som skal legges i samme trasé som rørgata. Denne var i utgangspunktet planlagt som permanent vei med bom. Flere av høringsinstansene påpeker viktigheten av at det ikke blir permanent vei lengre inn enn til Heimastølen, bl.a. for å unngå konflikt med turstiene, samt at det legges vekt på å istandsette terrenget etter at anleggsarbeidene er over. Småkraft AS skriver i sine kommentarer til høringsuttalelsene at de vil gå for en enkel atkomst inn til inntaket. Dersom veien i hovedsak legges i samme trasé som rørgata, og revegeteres etter anleggsarbeidene er over, vil veien etter NVEs syn ikke medføre ytterligere inngrep i landskapet. Valg av veitrasé, samt standard på veien i forhold til bruksbehov i både anleggsfasen og driftsfasen, ivaretas gjennom NVEs godkjenning av detaljplanene og oppfølging i byggetiden i etterkant av en eventuell konsesjon. Etter at røret er lagt kan det stilles krav om at veien skal fjernes slik at traseen gror igjen.

Fra inntaket i Bjåstadelvi er det planlagt tunnel i øvre del av strekningen ved en utbygging etter alternativ A slik at inngrepet landskapsmessig sett vil bli begrenset. Ved en utbygging etter alternativ B er det planlagt nedgravde rør hele veien og det er ifølge tiltakshaver nødvendig med en vei opp til inntaket som må gå i en annen trasé enn rørgata, noe som medfører ytterligere inngrep. Landskapsmessig er således alternativ A etter vårt syn best ut fra at det blir mindre synlige inngrep. Restfeltet nedenfor inntaket vil også bli noe større ved en utbygging etter alt A, noe som blant annet vil komme fossen som ses fra rasteplassen til gode.

Flere av høringsinstansene er opptatt av at alle tekniske inngrep som inntak, rørgate, kraftstasjon og anleggsveier utformes slik at de faller naturlig inn i eksisterende naturlandskap og bebyggelse. Detaljene rundt de tekniske inngrepene og landskapsmessige forhold er noe som faller inn under konsesjonsvilkårene og som vil bli ivaretatt gjennom NVEs godkjenning av detaljplaner og oppfølging i byggetiden i etterkant av en eventuell konsesjon. Etter vår mening vil virkningene av de tekniske inngrepene bli moderate dersom det tas tilbørlig hensyn ved utarbeidelse av detaljplaner og ved oppfølging i byggetiden.

Friluftsliv og turisme

Bergsdalen blir en del brukt i friluftssammenheng. Det er turrute fra Berge/Bjåstad og over til Horpedal lengre inn i Fjærland, og til Anestølen og Frudalen på Sogndalssiden. Stien mellom Bergsdalen og Anestølen er merket og dette er den gamle ferdselsvegen mellom bygdene. Sogn og Fjordane Turlag påpeker viktigheten av at inngrepene i dette dalføret blir minst mulig. De mener derfor at alternativ B er det beste alternativet da det ikke går så langt innover i dalen. Turlaget er videre meget skeptisk til en permanent vei opp til inntaket i Bergsdalen og mener denne må være midlertidig og istandsettes/revegeteres etter at anleggsarbeidene er over. Når det gjelder Bjåstaddalen er denne lite fremkommelig og dermed mindre attraktiv i friluftssammenheng.

En utbygging av Berge/Bjåstad kraftverk vil etter NVEs syn medføre inngrep som kan bli merkbare for de som ferdes langs vassdraget. Når det gjelder de tekniske inngrepene vil mye av dette imidlertid

være av midlertidig karakter. Vannveien skal legges i tunnel eller graves ned, og hvis dette utføres på en riktig og skånsom måte vil traseene vokse igjen i løpet av få år. Inntakene vil fremstå som fremmedelement i landskapet, men med grundig landskapsmessig planlegging vil dette etter NVEs syn være akseptabelt med tanke på friluftsliv. En tilstrekkelig minstevannføring, spesielt om sommeren, vil være et viktig avbøtende tiltak for opplevelsesverdien for de som ferdes langs elva.

Når det gjelder turisme og utfart på fjorden mener NVE at Bergselva og Bjåstadelva ikke er spesielt fremtredende landskapselement sett fra fjorden. NVE mener derfor at en utbygging av Berge/Bjåstad kraftverk i liten grad vil forringe opplevelseskvaliteten i Fjærlandsfjorden.

Inngrepsfrie naturområder (INON)

En utbygging av Berge/Bjåstad kraftverk vil i følge søknaden medføre en reduksjon av INON-områder på 3 km² i sone 1 og 2 km² i sone 2. Fylkesmannen i Sogn og Fjordane sine beregninger ligger noe høyere. Tiltaket vil ikke medføre reduksjon av villmarkspregede områder. Den planlagte utbyggingen ligger i et område som allerede er påvirket av menneskelig inngrep. Riksvei 5 går i en relativ markant skjæring i fjellsiden over Berge. Elveløpet er lagt om der veien kysser Bergselva og det er forbygninger langs vassdraget. Det går en kraftlinje langs fjorden og det er bebyggelse i Berge og Bjåstad som gjør at området ikke fremstår som uberørt. NVE mener at INON områdene i denne sammenhengen er av middels verdi, og isolert sett mener vi at reduksjonen av et sone 1 og 2 område som følge av en utbygging av Berge/Bjåstad kraftverk ikke bør ilegges avgjørende vekt i vår vurdering.

Biologisk mangfold og viktige naturområder

I Bjåstadelvi er det flere større og mindre fosser, og ved enkelte av fossene finnes vegetasjonstypen fosseeng. Dette er vegetasjon som er stadig under påvirkning av fossesprut og vegetasjonstypen er definert som verdifull for biologisk mangfold. Det er lokaliteter av en viss størrelse og med forekomst av rødlistearter som er tillagt størst verdi. I miljørapporten som fulgte søknaden ble fosseengene i Bjåstadelvi vurdert som forholdsvis beskjedne, og potensialet for funn av rødlistearter ble ansett som liten. NVE mente dette ikke var tilstrekkelig kartlagt og bad om at det ble utført supplerende undersøkelser av moser og lav med hensyn på rødlistearter i fossesprøytsone i Bjåstadelvi. En slik undersøkelse ble gjennomført av Sweco Grøner i mai 2007. Det ble ikke funnet forekomster av rødlistede lav eller moser, og det ble konkludert med at tiltaket ville ha middels negativ konsekvens for utformingen av lav- og mosefloraen i fossesprøytsonen i Bjåstadelvi. Senvår og tidlig sommer er viktige vekstperioder for disse artene og på denne tiden av året vil det normalt være mye vann i vassdraget også etter en utbygging. Innvirkningen på veksten i denne perioden vil således være liten. Da Vestlandet har milde vintre vil det være en viss vekst også om vinteren. Det er i rapporten derfor påpekt viktigheten av at det ved en ev. utbygging opprettholdes en minstevannføring både sommer og vinter for å opprettholde noe vekst av eksisterende lav- og moseflora.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane viser til at det er slåtteeuger langs vassdraget som er en naturtype som anses verdifull i biologisk mangfold sammenheng. Dette er artsrike euger som er avhengig av videre skjøtsel for å bli opprettholdt. Rørtraseen fra Bergselvi skal gå igjennom slåtteeug, men med landskapsmessig tilpassing og naturlig revegetering kan ikke NVE se at dette skulle medføre vesentlige negative konsekvenser for naturtypen.

Nede ved sjøen forekommer oter som er oppført i den norske rødlista som sårbar. Oteren er avhengig av å fiske hver dag slik at den fisketomme utbyggingsstrekningen ikke er aktuell til næringsøk. Hvorvidt oteren frekventerer influensområdet til Berge/Bjåstad kraftverk er ikke anført i rapporten fra

undersøkelsene av biologiske mangfold eller i uttalelsene fra miljøfaglig hold. Etter det NVE oppfatter er ikke Bergselvi og Bjåstadelvi noe egnet habitat for oteren, slik at en utbygging ikke vil medføre vesentlige negative konsekvenser for oter ved sjøen.

Sogndal kommune ber om at det blir utarbeidet en rapport som gjør rede for eventuelle negative konsekvenser utbyggingene vil ha for fossefall. Det står ingen ting i søknaden eller miljørapporten om det er registrert fossefall i selve Bergselvi og Bjåstadelvi, men arten er vanlig utbredd langs elvene i Fjærland. Vassdraget er av en slik karakter at arten kan bruke dette til både hekking og matsøk. Dersom vassdraget bygges ut uten tilstrekkelig restvannføring vil elvestrekningen miste sin verdi som leveområde for fossefall. NVE mener dette er forhold som kan avbøtes med blant annet pålegg om minstevannføring. Fossefallet kan også forflytte seg og drive næringssøk ovenfor den berørte utbyggingsstrekningen, eller i et av nabovassdragene. NVE kan derfor ikke se at det er behov for ytterligere utredninger om virkningene på fossefall.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane påpeker i sin uttalelse at det i Samlet-Plan rapporten for vassdraget er registrert kongeørn, hønsehauk og spurvehauk. Kongeørn og Hønsehauk er oppført i den norske rødlista som hhv. nær truet (NT) og sårbar (VU). Det er ikke vist til dette i miljørapporten og NVE vil påpeke at SP-rapportene er gamle. Flere av høringspartene påpeker likevel viktigheten av at anleggsarbeidene holdes utenfor hekketiden. Dette er forhold som faller inn under konsesjonsvilkårene og som vil bli ivaretatt gjennom NVEs godkjenning av detaljplaner og oppfølging i byggetiden i etterkant av en eventuell konsesjon dersom vi anser det som nødvendig.

Fisk og fiske

Det er noe innlandsørret i vassdraget, men elvene har liten betydning for fisk og fiske. De nedre deler av vassdraget er strie og bratte, og er ikke egnet for anadrom fisk. NVE mener at tiltaket derfor er akseptabelt i forhold til fisk og fiske så lenge det slippes noe minstevannføring.

Kulturminner og kulturmiljøer

Det er ikke kjente automatisk freda kulturminner i området som vil bli direkte berørt av tiltaket. Det ligger en gravrøys ved Berge som er fredet etter kulturminneloven, men denne vil ikke bli påvirket.

Det er ellers mange ikke-vernede kulturminner i området. Disse er i hovedsak knyttet til aktiviteter i tilknytning til gårds- og stølsdrift, og det er gjort funn som tyder på at det har vært bosetning her siden jernalderen. Det er gjort en rekke registreringer av kulturminner på Bjåstad, Berge og i Bergsdalen. På den nederste stølen, Heimastølen, i Bergsdalen er deler av det gamle kulturmiljøet bevart og stølen brukes i dag som fritidsbolig. På de to øverste stølene, Midtstølen og Fjellstølen, er det bare steinmurer som står igjen. På Berge og i Bergsdalen er det også rester etter steingjerder og rydningsrøys. Vassdraget har blitt utnyttet til ulike formål gjennom tidene som vedfløting, kverndrift og kraftproduksjon. Nede ved fjorden ligger et intakt kvernhus og et eldre grendekraftverk fra 1940. Ved fjorden ligger det også et kulturmiljø av eldre opprinnelse med naust, båtstøer og kai.

Bygging av rørgate og veier kan komme i konflikt med noen av de overnevnte kulturminnene. Totalinntrykket av de gamle kulturmiljøene kan også bli endret i negativ retning ved en utbygging av kraftverket. Dette er forhold som etter NVEs syn kan ivaretas igjennom grundig planlegging og oppfølging i byggefasen. Når det gjelder forholdet til kulturminneloven vil dette bli fulgt opp i henhold til vilkårene ved en eventuell konsesjon som spesifiserer forholdet til kulturminneloven § 9.

Landbruk

Det er ett aktivt gårdsbruk med fast bosetning på Berge som driver med sau. En utbygging av Berge/Bjåstad kraftverk vil ikke gi noe noen negative virkninger for landbruket. Tvert imot kan inntektene fra kraftverket gjøre det lettere for grunneierne å opprettholde bosetning og drift, samt ivareta de gamle brukene og kulturlandskapet.

Utbyggingsalternativer

Søknad om konsesjon for Berge/Bjåstad kraftverk foreligger nå med to hovedalternativer (A og B) med forslag til slukeevner og minstevannføringslipp som beskrevet over. En utbygging etter alternativ A vil berøre noe lengre strekninger av elvene enn en utbygging etter alternativ B. Samtidig vil den også gi rundt 4 GWh mer i årlig produksjon. Utbyggingsprisen er i størrelsesorden 2,13-2,22 kr/kWh for alternativ A og 1,98-2,14 for alternativ B avhengig av slukeevne og størrelsen på minstevannføringen.

Sogn og Fjordane Turlag savner en utredning av B-alternativet med vannvei i tunnel og ber om at dette blir utredet. Turlaget har også lagt frem et alternativ der inntaket er flyttet nedstrøms riksveien ved samløpet av elvene. Et slikt alternativ mener turlaget vil være lite kontroversielt, samtidig som det fortsatt vil være lønnsomt. Småkraft AS skriver i sine kommentarer til høringsuttalelsene at tunnelløsning i B-alternativet kan utredes nærmere på detaljnivå. Når det gjelder flytting av inntaket til nedstrøms samløpet av elvene innebærer dette at produksjonen reduseres til 14,5 GWh. Småkraft AS påpeker at marginalprisen fra dette alternativet og opp til alternativ A er meget lav, og dermed meget lønnsomt.

En større utbygging vil nødvendigvis gi noen større inngrep da det berører et større område. Det er spesielt inngrep innover i Bergsdalen og konsekvensene dette vil ha for opplevelsesverdien for turgåerne som er motargumentene mot en utbygging av Berge/Bjåstad kraftverk etter alternativ A. NVE mener en utbygging etter alternativ B (selv med tunnel) vil ha mye av de samme konsekvensene, men av litt mindre omfang. En tunnelløsning i alternativ B vil også medføre et dyrere prosjekt. NVE har derfor ikke bedt om at turlagets alternativer blir utredet da vi mener en utbygging etter disse alternativene er samfunnsmessig mindre fordelaktige da de gir en dårligere kraftutnyttelse samtidig som miljøgevinsten etter vår oppfatning er begrenset. Med avbøtende tiltak som tilstrekkelig minstevannføring og landskapsmessige tilpasninger mener NVE at en utbygging etter alternativ A ikke vil medføre vesentlige større konsekvenser enn en utbygging etter alternativ B (også med tunnel). Da alternativ A gir mer kraft, mener NVE at dette totalt sett er det beste alternativet.

Kraftstasjonen er planlagt i dagen på kote 5 ved fjorden ca. 300 m sør for utløpet av elva og ca. 100 m unna nærmeste bebyggelse. Stasjonen er planlagt med utløp i fjorden. Sogndal kommune ber generelt om at alle de omsøkte kraftstasjonene rundt Fjærlandsfjorden trekkes opp fra fjorden over 100 meters beltet og får utløp i elva. Småkraft skriver i sine kommentarer til høringsuttalelsene at for Berge/Bjåstad kraftverk vil dette gi et falltap på 15 m og et produksjonstap på 1,5 GWh uten at vannveien blir kortere. I tillegg mener de flytting av kraftstasjonen vil medføre nye inngrep nærmere bebyggelsen på Bjåstad. NVE mener at det for Berge/Bjåstad kraftverk ikke er vesentlige biologiske eller landskapsmessige hensyn som tilsier at kraftstasjonen bør flyttes. Nøyaktig plassering og landskapsmessige tilpasninger kan følges opp av NVE under detaljplanleggingen og oppfølging i byggetiden ved en eventuell konsesjon.

Kort om sumvirkninger

Samtlige høringsinstanser tar opp temaet sumvirkninger og forringelse av opplevelseskvaliteten av Fjærlandsområdet ved utbygging av de fem omsøkte småkraftprosjektene. Siden alle prosjektene berører samme fjordlandskap, og mange av de samme vassdragstypene, kan flere utbygginger sammen få negative virkninger selv om hvert enkelt inngrep isolert sett kan ha liten betydning. Dette kan være bortfall av viktige landskapselement som fosser og stryk, men det kan også være samlede konsekvenser for en art, en naturtype, friluftsimteresser eller INON-områder.

For å kunne vurdere sumvirkningene av småkraftverkene, og for å kunne se landskapet i Fjærlandsområdet i sammenheng, har NVE behandlet de fem omsøkte prosjektene og ny 132 kV kraftlinje parallelt. Rapporten som omhandler en samlet vurdering av alle potensielle småkraftprosjekter i Fjærland ligger også til grunn for NVEs vurderinger og konklusjon.

Når det gjelder Bergselva og Bjåstadelva mener NVE at disse elvene er lite eksponert i fjordlandskapet og at en utbygging som omsøkt ikke vil forringe totalbildet eller opplevelseskvaliteten i Fjærlandsfjorden verken isolert sett eller sett i sammenheng med de andre prosjektene i Fjærland. Vi viser til eget bakgrunnsnotat vedrørende sumvirkninger av småkraftutbygging i Fjærland som følger som vedlegg til denne sak.

Oppsummering

En utbygging av Berge/Bjåstad kraftverk vil gi inntil 38 GWh årlig i ny produksjon. De siste årene har det for mange blitt stadig vanskeligere å finne lønnsomhet i jordbruket. I tillegg er distriktene i Norge til dels preget av fraflytting og befolkningsnedgang. NVE mener det planlagte kraftverket kan være et bidrag til å styrke det lokale næringsgrunnlaget, og ser dette som positivt. Inntektene fra kraftverket kan gjøre det mulig for grunneierne å fortsatt holde liv i de gamle brukene og kulturlandskapet som er en viktig del av det flotte Fjærlandslandskapet.

Hovedargumentene imot en utbygging av Berge/Bjåstad kraftverk er i hovedsak knyttet til det totale landskapsbildet og forringelse av opplevelseskvaliteten til Fjærlandsfjorden sett i sammenheng med de andre omsøkte småkraftprosjektene. Forringelse av fossen i Bjåstadelvi ved riksvei 5 som følge av redusert vannføring, inngrep i Bergsdalen med følgende negative virkninger for turgåere, samt eventuelle negative konsekvenser for naturtypen fosseeng er også argumenter mot en utbygging av Berge/Bjåstad kraftverk.

NVE mener at eventuelle konsekvenser som er nevnt ovenfor kan avbøtes med grundig planlegging av inntaksområdene, veier, rørtrasé/tunnel, samt slipp av tilstrekkelig minstevannføring på bygningsstrekningen hele året. NVE mener en utbygging etter alternativ A med tunnel fra Bjåstadelvi som omsøkt kan aksepteres da denne gir mer kraft uten nevneverdige større inngrep.

NVE har vurdert planene slik de er forelagt. Med de tiltak som diskutert over kan vi ikke se at det foreligger forhold som berører allmenne interesser slik at det er grunnlag for å gå imot konsesjon.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelser mener NVE at fordelene og nytten av tiltaket overstiger skaden for private og allmenne interesser som blir berørt slik at kravet i vannressursloven § 25 er tilfredsstillt. NVE gir derfor Småkraft AS tillatelse etter § 8 i vannressursloven til å bygge Berge/Bjåstad kraftverk på de vilkår som følger vedlagt.

Forholdet til energiloven

Det er også fremlagt planer for installasjon av elektrisk høyspentanlegg og kraftlinjer. Sognekraft AS er områdekonsesjonær i det aktuelle nettområdet. Eksisterende ledningsnett har for liten kapasitet for innmating av kraften fra de fem planlagte kraftverkene. Parallelt med behandlingen av konsesjonssøknadene for kraftverkene i Fjærland har NVE også behandlet egen søknad om bygging av ny felles 132 kV kraftlinje fra Lidal til Leikanger gjennom Grindsdalen. Det vises til eget vedtak av i dag for denne linjen. Når det gjelder planlagt 22 kV linje fra kraftverket til transformatorstasjonen i Lidal kan denne bygges innenfor Sognekraft AS sin områdekonsesjon, og det ikke nødvendig med egen konsesjon for denne. Virkningene av linjetilknytningen inngår i NVEs helhetsvurdering av prosjektet.

Merknader til konsesjonsvilkårene

Konsesjonsvilkårene er basert på standard konsesjonsvilkår for tiltak som gjelder kraftutbygging der NVE gir tillatelse etter vannressursloven § 8. Vi har ikke funnet grunn til å kommentere poster i vilkårene der det er foreslått brukt standardvilkår uendret og der det ikke har kommet innspill i høringsuttalelsene. For øvrige poster har vi følgende kommentarer:

Post 1.: Vannslipping

I den opprinnelige konsesjonssøknaden var Berge/Bjåstad kraftverk planlagt med en maksimal slukeevne på 3,02 m³/s noe som tilsvarer rundt 150 % av middelvannføringen. Det er i etterkant søkt om å øke slukeevnen til 3,22 m³/s, noe som tilsvarer rundt 160 % av middelvannføringen. Laveste slukeevne er oppgitt til 115 l/s. Det er planlagt en minstevannføring tilsvarende beregnet alminnelig lavvannføring på 100 l/s i Bergselvi og 90 l/s i Bjåstadelvi om sommeren, eller hele året dersom slukeevnen kan økes til 160 % av middelvannføringen.

Middelvannføringen ved inntakene er beregnet til 1,22 m³/s i Bergselvi og 0,8 m³/s i Bjåstadelvi. I søknaden er alminnelig lavvannføring beregnet til hhv. 100 og 90 l/s noe som tilsvarer rundt hhv. 8 og 11 % av middelvannføringen. NVEs estimerer ligger noe lavere der alminnelig lavvannføring er beregnet til hhv. 70 og 63 l/s, mens 5-persentil sommer- og vintervannføring er beregnet til 381/57 l/s for Bergselvi og 253/55 l/s for Bjåstadelvi. Tiltakshaver har videre beregnet at en utbygging med slukeevne på 160 % av middelvannføring og minstevannføring tilsvarende alminnelig lavvannføring hele året vil gi en midlere årlig produksjon på 36,5 GWh til en utbyggingspris på 2,22 kr/kWh (2008 priser).

NVE mener det er viktig at kraftverket bygges på en slik måte at det er igjen en tilstrekkelig restvannføring i elvene som kan ivareta naturmiljøet i og langs elva i størst mulig grad. En økning av slukeevnen fra 150 % til 160 % av middelvannføring vil gi noen færre dager med overløp, noe reduserte flomtopper i vassdraget og dermed en noe mindre naturlige variasjoner i vannføring igjennom året. Den omsøkte økningen i slukeevne er likevel liten slik at forskjellene er marginale. NVE mener derfor at økt slukeevne til 160 % av middelvannføringen er akseptabel, men det må slippes mer minstevannføring enn omsøkt. En minstevannføring bør blant annet være slik at elva opprettholder en viss verdi som landskapselement for de som ferdes i området. Den må også ivareta vekst av eksisterende lav og moseflora, samt annen vanntilknyttet flora og fauna.

Vassdraget har store variasjoner i midlere lavvannføring igjennom året, noe som også gjenspeiles i de estimerte 5-persentilene for sommer og vinter. NVE mener at en minstevannføring som avbøtende tiltak skal gjenspeile sesongmessige behov for livsmiljøet i og langs elva på den berørte strekningen. Av både landskapsmessige og biologiske hensyn mener NVE at det bør være en høyere

minstevannføring om sommeren enn om vinteren. For Bergselvi mener NVE at det skal slippes 300 l/s om sommer og 60 l/s om vinteren, mens det i Bjåstadelvi skal slippes 250 l/s om sommeren og 50 l/s om vinteren. Dette mener vi er tilstrekkelig for å ivareta de allmenne interesser i og langs elva som blir berørt av tiltaket. I tillegg vil periodene med overløp over inntaksdammen bidra med dynamikk i vassdraget, spesielt i sommersesongen der det i henhold til søknaden vil gå overløp i nær 40 % av tiden.

Basert på den oppgitte energiekvivalenten har NVE ut fra egne beregninger funnet at kravet til slipp av minstevannføring vil gi et brutto produksjonstap på i underkant av 3 GWh i forhold til det omsøkte slipp av minstevannføring. Nettotapet vil være noe mindre da det må påregnes flomoverløp i perioder, og da kraftverket uansett må forventes å stå i perioder med lite tilsig. Etter vårt syn er ikke den reduserte produksjonen avgjørende for prosjektets lønnsomhet. Samtidig vil dette minstevannføringskravet i større ivareta elva som landskapselement.

I tillegg vil restfeltet, som er beregnet til 3 km², bidra med en restvannføring på utbyggingsstrekningen på rundt 170 l/s på årsbasis (midlere restvannføring ved utløpet i fjorden). Dette vil i hovedsak komme i perioder med mye nedbør og tilsig, slik at bidraget fra restfeltet vil være lite i tørre perioder.

Fjærland Reiselivslag ønsker en minstevannføring som kan revideres hvert femte år. NVE mener vi har tilstrekkelig grunnlag til å fastsette minstevannføringen og har derfor ikke gått inn for et slikt vilkår.

Tiltakshaver pålegges å dokumentere at kravet om minstevannføring overholdes. Den tekniske løsningen rundt slippet av minstevannføring ivaretas igjennom godkjenning av detaljplanene.

NVE har lagt en maks/min slukevne på hhv. 3,22 og 0,15 m³/s til grunn for sine vurderinger.

Post 4: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn, mv.

Detaljer ved prosjektet som plassering av inntak, rørgatetrasé, veier og landskapsmessige forhold vil bli fulgt opp etter at konsesjonen er gitt. Godkjenning av planer og tilsyn med byggearbeidene er lagt under NVE. Vi minner om at detaljerte planer skal godkjennes av NVE og sendes vårt regionkontor i Førde i god tid før arbeidet blir satt i gang.

Det skal i detaljplanleggingen legges stor vekt på landskapsmessige tilpasninger slik at fjord- og kulturlandskapet forringes minst mulig. Det skal søkes etter å finne løsninger som gir best mulig skjul av de tekniske inngrepene både fra fjorden, riksveien og turstier. Det skal spesielt legges vekt på å tilpasse rørtrasé og vei i forhold til kulturminner og turstier. Det skal ikke legges permanent vei lengre inn enn til Heimastølen. Videre innover skal det kun være en midletidig anleggsvei til inntaket, og denne skal fjernes og området revegeteres når arbeidet er avsluttet. Inntaket i Bjåstadelvi skal søkes landskapsmessig tilpasset slik at det blir minst mulig synlig fra Bergsdalen. I Bjåstaddalen mener NVE at det ikke skal være nødvendig med vei lengre inn enn til tunnelpåhugget.

Tiltaket vil medføre et masseoverskudd fra fjellanlegget. NVE forutsetter at Småkraft AS utarbeider en plan for bruk og deponering av tunnelmasser i detaljplanene, og at ev. utfylling og deponering i sjø avklares med Fylkesmannen i Sogn og Fjordane og med Kystverket. Sogndal kommune ønsker videre en plan for gjennomføring av tiltak i strandsonen. Dette må følges opp igjennom detaljplangodkjenningen.

Flere av høringspartene er opptatt av at det må legges stor vekt på støydempende tiltak fra kraftstasjonen da vannflaten kan bære støyen langt utover fjorden. Dette må følges opp under detaljplanleggingen slik at en er sikker på at kraftverket ikke vil gi sjenerende støy for omgivelsene eller støybelastning utover fjorden.

Fjærland reiselivslag ønsker at utbygger samarbeider med lokale aktører om ny næringsutvikling, samt sørge for at utbyggingen blir lokalt tilpasset. Småkraft AS må, sammen med grunneierne av de kraftverkene som får konsesjon, etablere en gruppe bestående av bl.a. bygdelag, reiselivslag og andre lokale aktører. Gruppen skal delta i detaljplanleggingen av småkraftverkene rundt Fjærlandsfjorden. Planleggingen skal også foregå i samarbeid med NVEs regionkontor i Førde da det er NVE som har vedtaksmyndighet.

Anleggstiden skal fortrinnsvis søkes holdt utenfor hekketid for kongeørn og hønehawk dersom det er sannsynlig at disse hekker i nærheten. Det skal også søkes etter å finne løsninger og avbøtende tiltak som gjør anleggsarbeidet minst mulig forstyrrende i turistsesongen.

Post 5: Naturforvaltning

Standardvilkår for naturforvaltning tas med i konsesjonen og gir mulighet til å pålegge undersøkelser og tiltak med hensyn til generell naturforvaltning. Eventuelle pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger.

Post 6: Kulturminner

Vi minner om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i byggefasen, jf. kulturminneloven § 8 (jf. også vilkårenes pkt. 3).

Post 8: Terskler m.v.

Dette vilkåret gir hjemmel til å pålegge konsesjonær å etablere terskler, eller gjøre andre biotopjusterende tiltak som avbøte ev. erosjonskader, dersom dette skulle vise seg nødvendig.

Andre merknader

Forholdet til forurensningsloven

Det er også søkt om tillatelse etter forurensningsloven. NVE kan ikke gi tillatelse etter forurensningsloven og vi ber utbygger selv ta kontakt med fylkesmannen for å avklare behovet for eventuell tillatelse etter denne lov både i anleggs- og driftsfasen. Fylkesmannen har gitt signaler om at eventuell deponering av masser i fjorden krever særskilt tillatelse etter forurensningsloven. Kystverket må også godkjenne en slik deponering.

Forholdet til plan og bygningsloven

Sogndal kommune skriver i sin høringsuttalelse at endelig plassering av kraftstasjonen skal håndteres som byggesak i kommunen. NVE gjør oppmerksom på at prosjekter som er gitt tillatelse etter vannressursloven er unntatt fra byggesaksbehandling (jf. Forskrift om saksbehandling og kontroll i byggesaker) og detaljene ved utbyggingen vil bli fulgt opp gjennom NVEs godkjenning av detaljplaner og oppfølging i byggetiden. Kommunen vil da få anledning til å uttale seg til detaljplanene. Forholdet til kommuneplanens arealdel må imidlertid avklares før tiltaket settes i gang.

Fylkesvise planer for småkraftverk

Den Norske Turistforening oppfordrer NVE til å avvente saksbehandlingen av småkraftsøknadene inntil fylkesvise planer for småkraftverk er på plass. Olje- og energidepartementet (OED) ga i juni 2007 ut retningslinjer for fylkesvise planer for små kraftverk. Sogn og Fjordane Fylkeskommune er i gang med sitt planarbeid som er forventet å være ferdig i desember 2009. Før disse planene er ferdig vil fylkeskommunen behandle innkomne søknader parallelt og i tråd med retningslinjene. NVE vil vise til Samlet plan for småkraftverk i Fjærland som ble laget i tråd med ønske fra bl.a. Fylkeskommunen

og Sogndal kommune. Etter vår mening gir denne et godt grunnlag for en samlet vurdering av kraftverkene. OEDs retningslinjer for små kraftverk er også lagt til grunn for vår behandling av søknaden.

Veier

Vi viser til merknader fra Statens vegvesen. Det må innhentes nødvendige tillatelser i henhold til denne uttalelsen for bl.a. tilkomstveier og kryssing av riksveien med rørgata.